DAN PURIC

Su/ et româneâc
L

Dedic această carte poporului
român şi amintirii tatălui meu

© Dan Puric

Reproducerea, numai cu acordul scris al autorului

DAN PURIC

Suflet românesc

ISBN 978-973-0-15703-1

Agrafa

Nu sunt mulţi ani de când am invitat din Chicago un prieten american-evreu, bun profesor de step, ca să mă ajute să fac coregrafia unui spectacol.

Odată sosit în Bucureşti, am avut dimpreună ideea că ar fi mai bine să renunţe la hotel şi să stea la mine. Cu ocazia asta mai economisea nişte bani şi ne simţeam şi mai bine, aşa, ca într-o familie de artişti!...

Pe atunci stăteam într-un bloc la etajul şase şi evident că în fiecare zi trebuia să luăm liftul ca să coborâm şi să urcăm.

Lucram din greu, în doi timpi de repetiţii, câteodată chiar trei. Aşa că de multe ori mergeam împreună, dar se-ntâmpla să mergem şi separat, mai ales că Bob, căci aşa-l chema pe prietenul meu, începuse să-nveţe singur drumul către teatru. Totul mergea bine şi frumos până când, într-o zi, mirat, l-am văzut pe amicul meu că facea nişte gesturi ciudate în faţa liftului, ale cărui uşi larg deschise păreau înţepenite de o eternitate. Privit de la distanţă, părea un şaman care încerca să vindece o boală incurabilă, printr-un dans ritualic în luptă cu un duh rău. Sărea pe ambele picioare când înăuntru când în afara liftului, ca apoi să se oprească brusc în interiorul lui şi, după o pauză de nici două secunde, să înceapă să ţopăie pe loc prin sărituri mici şi repezi care făceau podeaua liftului să scârţâie din toate balamalele. Văzându-mă că am venit, îmi strigă cu disperare:

- Sări acum!

Luat prin surprindere, năucit de ce s-a-ntâmplat, m-am aruncat şi eu lângă el în lift, fără să mă gândesc.

- Acum! repetă el şi apăsă cu o viteză nebună pe butonul care arăta etajul şase. în clipa aceea uşile acelea

înţepenite s-au închis ca prin minune şi liftul s-a pus în mişcare în mod silenţios, ca un mecanism tehnic de cea mai mare performanţă. Am rămas uimit, nu mai ştiam ce să spun! în schimb Bob avea un zâmbet victorios pe buze.

- Altfel nu pornea!... mi-a explicat el după câteva secunde, respirând cu greu. îl studiez de câteva zile şi abia azi dimineaţă i-am găsit secretul! mai zise Bob, savurându-şi victoria.

în cele de urmă am ajuns cu bine la etajul şase. Am coborât şi uşile larg deschise ale liftului au rămas din nou aşa, pentru eternitate. Se auzea cum cineva striga de jos, la parter, şi bătea cu pumnii în uşa de tablă, ca să dăm drumul liftului. Dar noi îi dădusem drumul de mult. Numai că el nu mai voia să se mişte.

- Pesemne că trebuie să existe un secret şi când trebuie să-l chemi!... îmi şopti Bob când deschideam uşa apartamentului. Ştii, aici în România, continuă el în timp ce-şi scotea haina, totul este fantastic de straniu, până şi liftul se defectează altfel decât la noi în America. La noi, când se defectează ceva, se defectează total şi numai mecanicul îl mai poate pune în mişcare. Pe când aici şi defecţiunea este defectă! Eu nu am mai văzut aşa ceva!

Şi îşi umplu un pahar cu apă pe care-l bău cu sete, ca pe o binemeritată răsplată după munca depusă cu atâta succes. Apoi, după o clipă de tăcere, continuă:

- Deţ:i înţelegi ce vreau spun? La voi nici defecţiunea nu funcţionează ca defecţiune. în general un mecanism care se strică şi tu nu te pricepi să-l repari te face să renunţi, cel mult să chemi un specialist. Ei bine, nu! Aici am văzut că te provoacă să-l repari tu, deşi eşti total incompetent. Are ceva magic, te atrage şi în loc să cazi în inerţie te pune la lucru, adică, cred eu, sublinie Bob, te-nvaţă să te descurci! Şi, uitându-se la mine, conchise: Cred că asta este lecţia fundamentală care se-nvaţă în România!

Am improvizat ceva de mâncare şi, la un pahar de vin, Bob continuă zâmbind:

- Ştii cum am aflat secretul ca să-l pun în funcţiune?!

- Nu, nu ştiu! i-am răspuns curios.

- Azi dimineaţă, zise el calm, gustând apoi puţin din vinul roşu ce se afla-n paharul din faţa lui, o bătrânică de la tine din bloc mi-a vândut pontul! Mă întorsesem de la teatru pentru că-mi uitasem un CD cu muzică şi eram grăbit să recuperez timpul pierdut. Aşa că am venit cât am putut de repede. Când am intrat în bloc, în faţa liftului era o bătrânică cu două sacoşe în mână, care-l aştepta. Odată sosit, a urcat în lift, şi-a pus sacoşele jos, m-a aşteptat şi pe mine să urc, apoi ne-am înţeles prin semne la ce etaj trebuie să ajungă fiecare. Am realizat că trebuie să ajungă la etajul patru şi eu i-am arătat că stau la şase. Atunci am apăsat politicos pe nr. 4 şi am aşteptat ca uşile să se închidă şi să pornim. Dar liftul, nici pomeneală. Atunci am început să insist şi să apăs de mai multe ori. Bătrânica a zâmbit, mi-a spus ceva pe româneşte, din care evident n-am înţeles nimic, mi-a făcut semn să mă dau puţin la o parte, după care a început, cu nişte mişcări surprinzător de repezi pentru vârsta ei, să iasă brusc din lift şi tot brusc să intre, ca apoi să sară pe loc de câteva ori pe podeaua liftului, de am crezut că-l rupe. A apăsat apoi repede pe butonul care indica etajul patru şi, în linişte, a aşteptat efectul. Uşile s-au închis ca prin minune şi liftul s-a pus în mişcare. Obosită apoi de atâta efort s-a sprijinit încet de peretele lui şi am văzut-o cum, tăcută, privea undeva în jos, printre sacoşele cu care venise de la piaţă. Odată ajunşi la etajul patru, uşile s-au deschis şi bătrânica, luându-şi bagajele, ieşi din lift, nu înainte de a-mi arunca o ultimă privire ca să se asigure că totul este bine şi ca nu cumva liftului să-i treacă prin cap să se defecteze din nou. Am apăsat pe butonul care arăta etajul şase şi uşile s-au închis iarăşi, dar de data aceasta despărţindu-mă de zâmbetul ei cald şi ocrotitor, îşi încheie Bob povestea.

L-am privit şi i-am mai turnat un pahar de vin. îl merita! începuse să-nţeleagă România! Apoi, nu ştiu de ce, simţeam nevoia să-l recompensez cu ceva. Aveam în faţa mea o sensibilitate care văzuse o altă sensibilitate! Iar lucrul acesta nu trebuia pierdut. Şi-atunci m-am gândit să-i ofer în dar povestea mea cu liftul.

- Bob, îţi spun eu una şi mai tare! m-am ambalat eu, spre surprinderea lui.

- Mai tare ca asta nu există! mi-a replicat el sigur pe recordul pe care-l obţinuse.

- Ba da, există! am întărit eu. Nu uita că America este ţara tuturor posibilităţilor, pe când România este ţara unde totul este posibil. Aici s-a născut absurdul în plenitudinea lui inegalabilă! Stai să vezi şi să nu crezi! Şi tumându-mi şi mie încă un pahar de vin m-am aruncat în poveste. Acum câţiva ani eram în lift la Teatrul Naţional. Urcam de la parter la direcţie, la etajul IV, ca să semnez nişte acte. Şi brusc, cred că în dreptul etajului doi, liftul s-a blocat între etaje. Lângă mine, un om mărunţel, cu bască pe cap, stătea tăcut într-un colţ. Panicat, am început să strig: „Să vină mecanicul! Ne-am blocat în lift!" Când deodată omuleţul cu bască pe cap de lângă mine îmi spuse:

- Nu-l mai striga!

- De ce? l-am întrebat eu surprins.

- Pentru că eu sunt mecanicul! mi-a răspuns vocea de sub bască şi o tăcere sumbră s-a lăsat în lift. Am rămas perplex, nu mai ştiam ce să spun. Nu numai că nu mă aşteptasem la aşa ceva, dar mă paralizase şi cu tonul lui nefiresc de calm. Şi atunci m-am pomenit, de teamă, strigând cu totul şi cu totul altceva:

- Să vină maşiniştii de la scenă! Alo! Mă auziţi?! Să vină maşiniştii!

Dar vocea omului mărunţel din spate interveni din nou cu acelaşi calm şi aceeaşi detaşare care te-nfiora.

- Nu-i mai chema nici pe ăştia, îmi spuse.

- De ce? am întrebat eu din ce în ce mai disperat. De ce să nu-i chem?!

- Pentru că m-am certat cu ei acum două săptămâni şi nimeni nu mai vorbeşte cu mine, mi-a răspuns placid vocea de oracol necruţător a mecanicului de lift. Apoi, nedând nicio atenţie agitaţiei mele şi fricii care începuse să mă stăpânească,

continuă cu tonul cel mai liniştit din lume: Cheamă femeia de serviciu!

Uluit, buimăcit de toate, m-am supus ordinului.

- Să vină o femeie de serviciu! se auzea vocea mea disperată din liftul blocat. Să vină femeia de serviciu! strigam cât puteam de tare, cărând şi câţiva pumni în uşile metalice blocate din faţa mea. Prin crăpătura mică dintre ele am văzut mai sus, acolo unde ajungeam cu capul, privirile unei femei care se grăbea să ajungă la mine. O pereche de teneşi fară şiret şi nişte ciorapi pentru varice căzuţi peste ei se apropiau cât puteau de repede. Aşa jalnici cum arătau, pentru mine atunci aveau o valoare nepreţuită. Erau singura salvare.

- Sunt Nuţi, cabiniera! îmi răspunseră teneşii. Ce s-a întâmplat?

- Am rămas în lift blocaţi! am răspuns eu. Strig şi bat cu pumnii de cinci minute şi nu vine nimeni să ne scoată! am completat eu, la capătul puterilor.

- A! Domnul Dănuţ! V-am recunoscut. Ce mai faceţi? întrebă cabiniera, care avea chef de vorbă.

- Păi ce să fac, Nuţi?! îi răspund eu perplex. Nu vezi, am rămas blocat în lift! Cheamă pe cineva să ne scoată de aici! Dar până s-apuce ea să strige se auzi din nou vocea din spatele meu.

- Spune-i să nu cheme pe nimeni! Apoi, imperturbabil, continuă: Spune-i să-ţi dea o agrafa din păr!

- Cine să-mi dea agrafa? am întrebat eu total uluit de noua cerere.

- Cine, cine? se răsti vocea la mine pentru prima dată. Nuţi asta a ta!

Rămăsesem total perplex, nu mai ştiam ce să cred. Era maximum de absurd care-mi fusese dat să-l trăiesc. Dar nu absurdul din literatură ci unul neidentificabil, parcă întotdeauna nou, ce ţâşneşte pe teritoriul României din când în când, în situaţiile cele mai nenorocite, surprinzându-ne pe toţi la-nceput, ca apoi să ne contamineze cu fiinţa lui în aşa fel ca în timp să-l recunoaştem numai pe el ca fiind singurul nostru salvator. în România, aş putea spune, s-a născut geniul absurdului.

- O agrafa de păr? m-am pomenit eu bâiguind mai mult pentru mine. Ce să facem cu ea? am întrebat apoi cu o mirare dureroasă, care parcă nu-mi încăpea în suflet.

- Ce să facem ce să facem? repetă nervos vocea de sub bască. Nu mai întreba, dom'le, spune-i odată să mi-o dea!

Şi o umbră de nervozitate străbătu pentru prima oară calmul nefiresc al tovarăşului meu de drum. Halatul albastru pătat de ulei şi vaselină, mâinile muncite ce ieşeau din el ca două plante obosite de viaţă, pantofii scâlciaţi, acesta era templul din care vocea de oracol îmi ordona.

- Nuţi, dă-mi o agrafa din păr! m-am pomenit din nou strigând.

- Am domnu' Dănuţ! Dar la ce vă trebuie? întrebă, la rândul ei, mirată, femeia.

- Spune-i dom'le să nu mai întrebe şi să mi-o dea odată că n-am timp să dorm aici cu dumneata în lift! mi-o reteză brusc vocea care deveni din ce în ce mai nervoasă. Şi dintr-odată mi-am dat seama că aveam valori deosebite. Pe mine mă panica liftul blocat, pe el, faptul că agrafa întârzia să vină. Din această combinaţie iese bomba atomică unică şi de nereprodus în alte ţări a poporului român.

- Este un domn aicea în lift care are nevoie urgentă de o agrafa din părul tău! am strigat eu automat, mărind perplexitatea umană dincolo de orice aşteptare.

Pesemne că Nuţi cabiniera n-a mai putut procesa cantitatea imensă de informaţie şi atunci a intrat pe pilot automat. Am văzut-o cum se apleacă în genunchi ca să ne

putem vedea cât de cât prin crăpătura mică şi cum, cu mâinile tremurânde, dându-şi basmaua la o parte, îşi scoase agrafa din păr.

- Să n-o pierdeţi, domnu' Dănuţ, că alta nu am! mă avertiză ea strecurându-mi-o prin micul spaţiu rămas liber, ca un fir de lumină, printre uşile blocate.

Ştiu că la rândul meu i-am întins-o mecanicului ca pe o perlă nepreţuită adusă de un scufundător temerar din fundul mării. Acesta însă a luat agrafa unicat ca pe o simplă agrafă şi cu un gest calm a introdus-o pe lângă butonul care arăta etajul patru. Uşile se deschiseră ca prin minune şi aşa, între etaje, am putut să văd în toată splendoarea picioarele lui Nuţi care mă priveau din perechea de teneşi vechi, chinezeşti, şi din perechea de ciorapi pentru varice care stăteau căzuţi pe glezne, ca un gest de totală neputinţă în faţa vieţii. Imaginea deprimantă n-a ţinut mult, pentru că un pumn bine plasat în uşă le-a făcut să se închidă la loc într-un nor de praf. Apoi agrafa a fost aşezată într-o crăpătură numai de el ştiută şi liftul s-a pus ca prin minune în mişcare. Se opri apoi în dreptul etajului patru şi îşi deschise uşile în cea mai mare perfecţiune tehnică.

- Uite-ţi agrafa! îmi spuse omuleţul cu bască, mecanicul. Apoi plecă pe culoarul teatrului fără să-ntoarcă deloc capul, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Bob, între timp, îşi băuse vinul. Mă privea şi nu ştia ce să-mi zică. Dar totuşi, într-un târziu, îmi spuse:

- Da, e mai tare povestea ta! Şi ştii de ce?

- - Nu, nu ştiu! am răspuns eu curios.

- Pentru că la tine până şi mecanicul era un artist!

Am aflat cine sunt

- Măi, băieţi, a venit un impresar irlandez şi caută artişti pentru un turneu în Irlanda!

Aşa ne-a anunţat cineva într-o zi, cu sufletul la gură, ca şi cum ar fi vestit un mare miracol.

Şi atunci am intrat cu toţii în panică. Ce şansă! Să plecăm în străinătate! Străinătatea! Ce cuvânt miraculos, plin de aşteptări pentru noi, băieţii români. Străinătatea! Ce miraj...

- Unde-l găsim? am întrebat noi, înnebuniţi de veste.

- La Casa de Cultură, sectorul 3, sună răspunsul amicului, ca din gura unui oracol.

Mi-am luat costumul de pantomimă, banda de magnetofon şi m-am dus. în autobuzul aglomerat la maximum deja visam la turneul din Irlanda. Uitasem de înghesuială, de ghionturile şi pumnii încasaţi la urcare şi visam. Mă vedeam aplaudat de mii de spectatori, înconjurat de oameni de teatru importanţi, de critici şi de impresari şi, mai ales, de admiratori.

Exclamaţiile şi întrebările curgeau gârlă pe lângă mine. „Sunteţi fantastic! Un om ca dumneavoastră cum a putut supravieţui în România? Ce artă minunată aveţi! Unde aţi studiat? Să ştiţi că sunteţi unic!" Aici, la acest compliment maximal, m-a trezit controlorul. „Biletul sau abonamentul dumneavoastră, vă rog!" Acel „vă rog" de la final simţeam cu toată fiinţa că nu avea nimic politicos în ton, semăna mai curând cu o ameninţare. Trezit total din vis, i-am dat biletul pe care am avut şansa să-l perforez la-nceput, când m-am urcat în maşină, şi m-am prăbuşit apoi în real. Distrus sufleteşte, vedeam că România de zi cu zi nu se lasă aşa repede părăsită.

Am ajuns în sfârşit la adresă. într-o sală mare, cu parchet pe jos şi cu o lumină galbenă, bolnavă, dansau de zor nişte tinere fete îmbrăcate în haine populare. Chiuiau şi strigau în

speranţa de a încinge atmosfera. Dar în ciuda efortului depus, totul părea de o tristeţe şi singurătate absolute. Undeva, la o masă de lemn care mai înainte mai mult ca sigur că servise şedinţelor de partid, cu nasul şi ochii congestionaţi de alcool, cu favoriţi roşii şi mari, stătea nemişcat irlandezul. Aşa, privindu-i faţa fixă, fară expresie, semăna cu un personaj negativ din Oliver Twist. în jurul lui nişte români, cu umerii căzuţi în poziţie de admiraţie şi ascultare absolută faţă de autoritatea străină care trona în întregime situaţia, încercau să desluşească de pe faţa de Sfinx a acestuia o cât de mică undă de satisfacţie. Dar impresarul stătea nemişcat, îngheţat într-o privire ce mergea în gol, semănând, cu singurătatea lui, cu sticla de rom consumată aproape toată, de pe masă.

Atunci m-am grăbit şi eu să intru pe scenă, ca să vadă şi altceva. Alergând pe trepte, am ajuns într-un suflet la etaj, la omul de la sunet.

- Vă rog! i-am spus eu abia trăgându-mi respiraţia, când o să mă vedeţi că intru în scenă, puneţi-mi şi mie banda asta...
o să vă fee eu semn.

Sunetistul se uită cu ochii bulbucaţi de alcool la mine. Pe mica lui masă se afla tot o sticlă cu rom Se pare că toată instituţia consuma rom cu ocazia acestui eveniment major. Din spatele lui, de pe pereţi, mă priveau ispititor, din afişe, mai multe femei în costum de baie şi chiar goale.

- Mă, da' tu cine mă-ta mare mai eşti? rupse tăcerea, brusc, sunetistul. M-am fâstâcit total, la o asemenea reacţie nu mă aşteptam, m-am bâlbâit şi-ntr-un târziu, pierdut de şocul suferit, am reuşit să-ngăim:

- Sunt actor la Teatrul Naţional şi am venit... adică mi s-a spus că este o vizionare cu un domn impresar din Irlanda şi am venit... adică vreau şi eu să fiu văzut... evident, dacă se poate...

Sunetistul îmi urmări bolboroseala nemişcat apoi, ţintindu-mă şi mai aprig cu privirea-i congestionată de alcool, îmi spuse:

- BăăăL. du-te bă, d'aici, că n-am timp şi mă enervezi! Tu nu vezi c-am treabă?

Şi brusc se-ntoarse şi mai trase o gură de alcool.

Am înlemnit. Nu ştiam ce să fac. Apoi, trezit ca dintr-un somn, m-am pomenit că rătăceam pe culoarul instituţiei căutând ceva, dar totuşi nimic clar. într-un târziu am văzut că pe o uşă scria „Director". „Ce-ar fi să mă duc şi să-i spun de această tristă întâmplare?", mi-a trecut fulgerător un gând. Am bătut timid la uşă şi am ascultat.

- Intră! se auzi un glas răguşit de dincolo. Am deschis uşor uşa. în faţa mea, la birou, stătea un om cu părul răvăşit şi c-o privire tulbure. Pe birou, evident, trona o sticlă de rom.

- Domnu' director... am început eu bâiguind, am venit şi eu la vizionare.

- Ştiu! mă-ntrerupse el brusc. Spune-mi ce s-a întâmplat!

- Domnu' director... am reînceput eu gâtuit de emoţie, să vedeţi, m-am dus cu banda sus şi acolo...

Directorul m-a ascultat cu atenţie, apoi, ridicându-se brusc, mi-a spus:

- Urmează-mă! Apoi, alergând pe hol după el, l-am auzit:

- Viorico, Mitică e la el sus, la sunet?

- Da, domnu' director, e acolo! răspunse femeia de serviciu, speriată de-această apariţie bruscă.

L-am urmat în goană pe trepte, alergând după el cu mica mea geantă, unde aveam costumul şi banda de spectacol. Prin uşa întredeschisă se vedea cum Mitică da pe gât ultima înghiţitură de rom.

- Ascultă, bă, nenorocitule! începu directorul să-l apostrofeze pe sunetist. Tu ştii cine e ăsta? spuse el urlând cu vocea-i răguşită, arătând cu degetul spre mine.

Mitică sunetistul încremeni. Rămase cu ochii holbaţi la director şi cu mâna pe sticlă. Era pierdut total. Dar şi mai şocat decât Mitică eram eu, rămas pietrificat în uşă şi neştiind ce să

fac. Nicio autoritate din Teatrul Naţional sau din cultura română n-a pus aşa de tranşant problema în ceea ce mă privea. Eram emoţionat şi în acelaşi timp derutat, nu ştiam ce-o să urmeze. „Chiar aşa, cine sunt?! am repetat fulgerător, în minte, întrebarea. Cine pot fi? m-am întrebat, ameţit de impact. Un biet actor la Teatrul Naţional, un mim, o biată tâptură din ghetoul socialist", îmi răspundeam. Eram terminat. De fapt, directorul mă confrunta pe mine, pentru prima oară, cu propria-mi valoare, iar eu n-o găseam. „Chiar aşa, cine sunt?" Brusc mi s-a făcut milă de Mitică, îl vedeam, parcă era la şcoală, scos la tablă şi decapitat fulgerător de profesor cu o întrebare cheie. Bietul de el, nu ştia nimic din lecţia asta. Simţeam nevoia să-l ajut, dar nici eu, spre groaza mea, nu ştiam răspunsul.

- Bă, nenorocitule! Ăsta... tună directorul cât îl ţinu gura, arătând încă o dată cu mâna către mine, este la fel de mare ca Ion Dolănescu, numai că nu vorbeşte!...

Şi uite aşa, în seara aceea am pierdut turneul în Irlanda, dar mi-am câştigat, în sfârşit, identitatea.

Leşinul

- Haideţi, domnule Puric, sunteţi bărbat, ce naiba!» totuşi, luându-mi inima-n dinţi, m-am hotărât: „Fie ce-o fi, Terminaţi cu prostiile! Ei, asta-i culmea, om în toată firea şi vă‘ [de] omorât nu mă omoară”, şi am intrat apoi în cabinet cu o este frică?![tează] şi o prestanţă care ne-a mirat pe amândoi. Dar, vai, starea

De obicei, cam astea erau ultimele cuvinte pe care le^asta de graţie n-a durat mult. Căci odată intrat am fost izbit mai auzeam de la asistenta medicală ce încerca să-mi ia puţin™ toţi porii de mirosul acela stătut de spital care, odata sânge. Apoi, o ceaţă difuză, şi totul părea frumos. Spaţiul şi spirat, te face să te crezi bolnav indiferent cât de sănătos ai fi. timpul se topeau unul în altul, răpindu-mi apoi întreaga fiinţă l'[am] [sim]ţ[il] [brusc] neputincios şi la îndemâna ei. Reflex înţr-un vis molatic din care n-aş fi vrut să mă trezesc nicicând, rivirea căuta o scăpare şi ochii mei s-au îndreptat spre geam. Din depărtare se auzeau nişte strigăte stridente ce semănau [lColo, afara, sânătos tun, se afla un co]pac înverzit: „Lui nu-i ia cumva cu ţipătul pescăruşilor prinşi de furtună. Era de fapt ce imeni sânge!”, m-am gândit, cu gelozie. Apoi ochii mi-au mai puteam auzi din strigătul asistentelor medicale disperate că [azut] învinşi pe mozaicul murdar din cabinet. In faţa mea, le-a leşinat unul în cabinet.

- Dă-i, dragă, nişte palme mai zdravene! Toamă-i apă [' Va ro& lua]t‘ [loc] Ş^ntindeţi mâna cu pumnul strâns, pe faţă! Hai, mai repede! Uite că-şi revine. ti-a trezit brusc din gânduri glasul tăios al asistentei.

Vedeam apoi cum mă privesc doi ochi mari albaştri speriaţi, care, cu puţin timp în urmă, mă încurajaseră să fiu bărbat. Era clar că în ciuda tuturor eforturilor depuse nu reuşisem această performanţă. Ea, în schimb, asistenta, din cauza disperării devenise cu mult mai femeie. Cu boneta albă căzută de pe cap, cu părul despletit, alerga ca o nimfa când spre mine când spre chiuveta veche din cabinet, ca spre izvorul minunilor, stropindu-mă întruna cu apă şi luându-mă la palme.

De fapt, dacă stau să mă gândesc, nici n-aş fi putut fi vreodată pacientul pe care şi l-ar fi dorit sau cu care era obişnuită zilnic, din moment ce dintr-un început m-a primit strigându-mi din uşa cabinetului, din halatul ei pătat tot de sânge, care părea închiriat de la măcelărie:

Haideţi odată, domnule, că m-apucă noaptea-n policlinică cu dumneavoastră. Ce vă codiţi atâta, de parcă sunteţi fata mare la măritat?

Adevărul este că m-am aşezat special mai la urmă, în ieranţa că va fi mai răbdătoare cu mine. Greşisem fatal! i-am îndreptat spre uşa cu pricina ca un viţel spre abator. Nici i putea altfel, dacă i-aţi fi văzut halatul!

Am simţit cum brusc, pe moment, îmi creşte tensiunea ingur şi trist ca un eşafod, mă aştepta un scaun.

[A]Ş fi v™[l] să-i spun din tot sufletul că dm experienţele wute până atunci, când mi se lua sânge, ar fi fost mult mai bine [,entru] amândoi să stau întins pe pat. Dar ceva-mi spunea ca i-am nicio şansă. . .

[Apoi am văzut cum doamna asistenta im]i strânge [5aroul la] maximum pe mână, ca şi cum ar fi legat o ţeavă de alorifer. Vena mi se umflase brusc şi cu un gest sigur îmi nfipse în ea acul seringii.

• Sper că n-aveţi de gând să faceţi vreo prostie aici in ;abinet? [mă întrebă ea tăios,] privindu-mă-n ochi pătrunzător, ca fi cum ar fi vrut să prevină o nenorocire ce se anunţa iminent,

- Nu! Staţi liniştită, doamnă! am asigurat-o eu, în timp ;e simţeam că mă albeam la faţă. Simţeam cum o lipitoare imensă îmi suge încet, încet, tot sângele din tălpi,

- Dar ce faceţi? mă-ntrebă ea nervoasă, văzând că ' începusem să-mi trag singur palme.

- E, doar aşa, puţin, ca să-mi revin, am încercat eu s-o liniştesc cu ultimele puteri, neoprindu-mă nicio secundă din autoresuscitarea pe care cu disperare o pornisem.

- Domnule, dacă sunteţi aşa de sensibil, vă rog nu vă mai uitaţi la mână, uitaţi-vă şi dumneavoastră-n sus, îmi spuse ea, pentru prima dată cu un ton uman.

Disperat, neavând ce face, i-am ascultat sfatul şi m-am uitat în sus. Numai că acolo sus, pe dulapul de medicamente, stătea o cutie cu eprubete pline cu sângele pacienţilor dinaintea mea. Asta a fost tot! Mai mult nici nu mi-a trebuit! Apoi brusc totul a devenit frumos. O muzică interioară mă calma, legănându-mă ca-ntr-un vis. Rând pe rând au dispărut toate: şi eprubetele cu sânge, şi asistenta, şi întregul cabinet. Pluteam într-un spaţiu viu colorat în care zeci de culori veneau spre mine, răsfaţându-mă.

„Ce bine este! Ce dreptate a avut asistenta, să mă uit în sus", mă gândeam în jurul meu totul devenise atât de catifelat încât şi scaunul care mă ţinea acum părea că mă-mbrăţişează, scufundându-mă-ncet într-un abis somnoros.

„Uite norii", mi-am spus. Şi-ntr-adevăr, doi nori mari, buclaţi, au trecut pe lângă mine, aproape atingându-mi obrajii.

„Să ştii c-am murit!...", mă străbătu un gând, dar de data aceasta, culmea, fară să mă sperie.

„Ce bine e să mori! gândeam mai departe. Oare oamenilor de ce le-o fi aşa frică de moarte când, în fond, totul este atâta de frumos?". Dar n-am apucat să meditez prea mult la nemurire că, deodată, dintre nori se năpusti către mine o cruce mare uriaşă de aur, gata, gata să mă strivească.

„Doamne, să ştii c-am murit şi am intrat în rai!", mi-am spus fericit şi în acelaşi timp tulburat de crucea mare de aur care mă urmărea când din stânga, când din dreapta, când din faţă.

- Ce facem cu ăsta, domnule doctor, că nu-şi mai revine! se auzi o voce de undeva din cer.

Apoi, uşor, uşor, nu ştiu din ce cauză, am văzut cum norii aceea frumoşi şi bucălaţi se-ndepărtează, facându-se din ce în ce mai mici până când, înghesuiţi unul în altul, i-am văzut intrând, spre uluirea mea, în spatele unui halat alb unde un biet nasture se chinuia ca un Sisif să-i ţină ca să nu se rostogolească în afară. Şi abia atunci am realizat că deasupra mea nu era cerul cu norii ci asistenta medicală cu decolteul ei mare şi frumos din care, cu viteză, cruciuliţa de aur venea spre mine când din stânga, când din dreapta, în ritmul palmelor pe care cu disperare asistenta mi le trăgea, ca să-mi revin. Şi cu toate acestea, raiul fusese pe aproape, dacă mă gândesc la norii aceia mari, albi, bucălaţi, care erau cât pe aici să mă atingă pe obraz.

- Domnule doctor, haideţi ca-nviat! se auzi de data asta mult mai clar şi mai plin de viaţă glasul asistentei. Pe urmă totul a intrat parcă în firescul ăla adormit de banal al vieţii de zi cu zi.

M-am sculat încet ca dintr-un somn profund, mi-am pus haina cu gesturi lente şi-am încercat să-ngăim nişte scuze.

- Să veniţi poimâine după rezultate, se auzi vocea de megafon din Gara de Nord a asistentei.

Am dat din cap a aprobare şi, cerându-mi încă o dată scuze, am deschis uşa ca să ies.

în spatele meu am auzit din nou glasul plin de reproş al asistentei.

- Lasă, domnule, c-aşa sunteţi voi, toţi bărbaţii! Mai rău ca femeile. Dacă-ar fi să naşteţi cred c-aţi muri de frică unul după altul ca muştele! îmi spuse ea pentru ultima oară, trântind uşa după mine.

Mergeam pe stradă încet, încet, şi mă lăsam străbătut de zeci de gânduri.

„Dacă noi, bărbaţii, am naşte, înseamnă că şi femeile ar trebui să leşine atunci când li se ia sânge. Şi-atunci de ce nu leşină femeile? Pesemne ca să nu ne lase pe noi să naştem. Da, e mult mai bine. Au intuiţie. Ce bine a organizat natura totul! Noi, bărbaţii, să leşinăm, iar ele, femeile, să nască! Şi totuşi este un paradox. Atunci cine este sexul tare?" Tot mergând aşa şi

întrebându-mă vedeam oamenii pe stradă: „Oare câţi dintre ei ar fi leşinat în locul meu? Poate niciunul! Şi-atunci sunt singurul?”. Era primăvara, mergeam cu ochii-n jos, mă bucuram de fiecare pas. „Ce frumoasă e viaţa!”, mi-am spus, şi totuşi nu-mi ridicam ochii spre cer, nu voiam să tulbur imaginea norilor pe care-i văzusem.

Nebunul

Eram la mănăstire. Undeva, sprijinit de zidul ei, stătea domnu' Marian. El era nebunul. Venea de ceva timp pe la mănăstire, doar pentru câteva zile, apoi pleca la alta şi tot aşa, până se-mplinea anul stătea prin mănăstiri.

- Mai taie şi tu niscvai lemne! îi spuse stareţul slab ca o lumânare, văzându-l că stă toată ziua degeaba. Să-ţi plăteşti măcar mâncarea! mai adăugă el îndepărtându-se.

- Da' ce, n-am tăiat? se răsti nebunul simţindu-se puţin jignit.

Stareţul rămase ţintuit locului. Se-ntoarse încet către el şi-l întrebă perplex:

- Când, când ai tăiat tu lemne?! Că eu n-am văzut nimic!

- Ei, când, când, când? repetă abuziv întrebarea nebunul. Anu' trecut!

Stareţul rămase buimac. într-adevăr, în fiecare an nebunul trecea pe la mănăstirea lui, dar nu şi-a închipuit că el îşi socoteşte astfel plata.

Domnu' Marian rămase singur cu victoria sa. Stareţul dispăru convins fiind că nu mai are ce să-i spună. Aşa sprijinit cum stătea de zidul bisericii, cu o altă percepţie a timpului decât cea a stareţului, părea că încerca ca nimic din înţelepciunea adevărată a lumii să nu se piardă. Şi-atunci, prinzând curaj şi marcat de curiozitate să pun în mişcare o atare logică, mi-am luat inima-n dinţi şi l-am întrebat ceva ce orice român ar fi dorit să ştie:

- Domnu' Marian! am început eu cu un ton amabil, dar, evident, şi cu puţină emoţie. Pot să vă-ntreb ceva?

- Da, domnu' regizor! întrebaţi-mă! întrebaţi-mă, cu ce pot să vă ajut? repetă el, cât se poate de cumsecade.

- Domnu' Marian! am reînceput eu cu vădită curiozitate. Dacă aţi fi preşedintele României, ce-aţi face?

Nebunul se uită la mine ca la o curiozitate. Mă studie puţin, să vadă de pe ce lume sunt, apoi îmi dete un răspuns năucitor:

- Să-nţeleg că până acum n-am făcut nimic?

Ziua a trecut cu bine în mănăstire, fără alte evenimente. Seara m-am dus puţin la vecernie. Nu l-am văzut acolo, în biserică. în schimb, mai târziu, l-am zărit tot lipit de zidul ei. Aşa singur cum stătea acolo, crescut parcă din trupul ei sfânt ca să corecteze cu nebunia lui modesta logică omenească, părea că sprijină eternitatea să nu se risipească-n lume.

A doua zi însă am auzit două bătăi în uşa chiliei unde am fost cazat.

- Pot să intru? se auzi, de afară, vocea domnului Marian.

- Cum să nu, intraţi! i-am răspuns eu, surprins de eveniment.

Domnu' Marian deschise uşa, mă salută şi apoi, cum îi era obiceiul, îşi adună încet mâinile la spate şi se sprijini de zidul camerei în care locuiam.

- Domnu' regizor! începu el, pot să vă-ntreb ceva?

- Da, evident! i-am răspuns emoţionat, simţind că mi-a venit mie rândul, de data aceasta, să răspund cum oi putea la o întrebare serioasă, pe puţin la fel de importantă ca aceea pe care i-o pusesem eu cu o zi înainte. Dar n-a fost să fie aşa. Nebunul mă fixă cu privirea şi mă-ntrebă ceva cât se poate de lumesc, care mă dezarmă total.

- Domnu' regizor, nu ştiţi cumva, prin cunoştinţele dumneavoastră, cum aş putea face rost de o viză pentru America?

Am rămas uluit. Lucrul era atât de pragmatic încât venea în contrast izbitor cu aşteptările mele. Dar apoi mi-am dat seama că şi eu, cu o zi înainte, l-am întrebat un lucru cât se poate de pragmatic. Aşa că nu în întrebare consta diferenţa ci, evident, în răspuns.

Dar, vai, răspunsul meu n-avea nici pe departe înălţimea celui dat de el, ieri. Era unul lumesc, ce învăţase să se târască în realitatea inertă şi leneşă de zi cu zi a ţării.

- Nu ştiu, domnu' Marian. Eu nu lucrez în domeniu şi nici n-am vreo cunoştinţă care să-mi poată furniza vreo informaţie. Tot ce cunosc este că viza respectivă se obţine foarte greu. Sunt multe solicitări, lumea e disperată şi vrea să plece din ţară. Sunt multe cereri, domnu' Marian! am încheiat eu, dându-mi seama cât de penibil m-am întins cu justificările şi cu tonul tărăgănat de funcţionar guvernamental.

Nebunul mă privi aproape cu milă. Lăsă puţin timpul să se scurgă, pesemne doar aşa, ca să se ducă reziduurile răspunsului meu banal, şi-mi spuse:

- Domnu' regizor, ce nu se poate cu bani în ţara asta?

încă o dată rămăsesem trăsnit cât de bine ţinea în mână frâiele realităţii noastre. Nicio speculaţie, niciun lucru nelalocul lui. Ci o logică perfectă şi, evident, mult mai eficientă decât a mea. Nebunul nu se juca cu realitatea. Ci ştia că el poate s-o joace, cunoscând bine regula jocului românesc.

- Dar de ce vreţi să vă duceţi în America? am îndrăznit eu să-l întreb mai departe, marcat de o firească curiozitate.

- Am prieteni acolo! mi-a răspuns scurt nebunul... nu i-am mai văzut de mult.

Liniştea se aşternu brusc în chilie. Un înger trecea. Apoi mi-am luat din nou inima-n dinţi şi-am întrebat:

- Prieteni? Ce prieteni?

- Mai mulţi! îmi spuse nebunul cu o umbră de nostalgie în glas. Apoi, brusc, spre perplexitatea mea, se apucă să-i numere pe degete. în primul rând, nu l-am mai văzut de mult pe şeriful din Tennessee, apoi pe Elvis Presley şi pe Bruce Lee...

De data aceasta am rămas năuc. Nevrând să intru într-o zonă neexplorabilă, am încercat să mă lămuresc totuşi cu o întrebare ocolitoare.

- Bine, dar toţi aceştia sunt morţi de mult! i-am spus eu cu claritate în glas, sperând să-l aduc la realitate.

Numai că realitatea mea s-a dovedit a fi mică în raport cu a lui. Mă privi puţin ca să-şi aşeze mai bine răspunsul şi zise:

- Păi da, tocmai de aia mă duc, au murit de mult şi n-are cine să le aprindă o lumânare!

La aşa ceva nu mă aşteptam. Rămăsesem complet dezarmat. Cu un instinct al lui, special, nebunul desluşi că mă puse-n încurcătură şi atunci, cu sufletul lui generos, mă mai ridică o dată la limpezimile lui sufleteşti.

- Nu-i nimic, domnu' regizor, dac-oi vedea că nu se poate şi nu se poate şi e greu, mă duc în China.

Asta deja pentru mine era prea mult. Logica mea aşa-zis sănătoasă era pusă la grea încercare.

- Da, plec în China! întări şi mai mult nebunul. Am şi acolo o groază de prieteni.

- Aveţi prieteni şi acolo?! l-am întrebat eu de pe vârful cel mai înalt al curiozităţii şi perplexităţii mele.

- Da, da... am... îmi răspunse el cu gândurile uşor plecate în depărtare. Apoi, întorcându-se brusc spre mine, mă întrebă: Dumneavoastră nu aveţi?

De data aceasta privirea lui rătăcită mă ţintuia uşor acuzator.

- N-am n-am niciun prieten... am îngăimat eu, fiind luat pe nepregătite atât de întrebare cât şi de tonul ei.

- Deci, dumneavoastră... reluă nebunul... spuneţi că n-aveţi niciun prieten în China?!

- N-am n-am niciun prieten în China! i-am răspuns eu de data aceasta sigur pe mine, conştient fiind de realitate şi de faptul că nimeni de pe lume n-o poate schimba.

- Deci insistaţi să spuneţi că n-aveţi niciun prieten în China?!... reluă nebunul, pe un ton din ce în ce mai nervos.

- Da, n-am, n-am niciun prieten! i-am clarificat eu şi de data asta cu şi mai multă autoritate, ştiind că acum dreptatea este de partea mea.

- Da?!... zise nebunul aplecându-se uşor ameninţător spre mine. Şi-atunci treningul de pe dumneavoastră de unde-l aveţi?!

Vis veneţian

Ce frumoasă este Veneţia! Mai ales în Carnaval! Eram invitat la Palazzo Albrizzi să fac nişte momente de dans şi pantomimă. Străinii stăteau la masă, mâncau şi mă priveau din când în când. După mine veneau ruşii de la Balşoi, apoi o cântăreaţă de la Teatrul de la Fenice. Acum nu ştiu cu siguranţă dacă ruşii erau de la Balşoi şi nici italienii de acolo de unde i-au anunţat, dar eu sigur eram din România. Aşa, privit de meseni, eram un valah adus de departe. Un exotism amuzant. Pantomima se strecura printre felurile de mâncare aşa cum putea şi ea. Oamenii sătui mă urmăreau, ceilalţi, nu. Friptura, bucatele mă înconjurau fară cruţare.

„From Romania!“ suna anunţul. Pentru o secundă câţiva se uitară atent. Au fost chiar momente când am primit şi aplauze.

- Vedeţi că mâine este închiriat tot restaurantul pentru nişte milionari americani! ne anunţă italianca cu glas tare şi autoritar.

Şi-ntr-adevăr, a doua zi publicul era mult mai în vârstă.

„Uite! mi-am zis, cât timp le-a trebuit să strângă bani, o viaţă-ntreagă şi ce milionari tineri avem noi în România! Măcar cu asta-i batem pe americani!”

Ani jucat cât am putut de bine. Am luat aplauze şi, la sfârşit, un american bătrân cu pălărie de cowboy, care la Veneţia se potrivea ca nuca-n perete, mi-a făcut semn cu mâna.

„Să ştii că i-a plăcut şi-mi oferă un contract... mi-am spus în gând, fulgerat de o imensă speranţă. între mine şi masa lui nu erau decât patru metri. Dar ce eternitate!? Să vezi câţi bani o să câştig de’acu înainte! Uite-l, are faţă de om serios, bătrân, şi în ochi se vede că i-a plăcut ce-am făcut. Doamne, şi cât am muncit pentru clipa asta! Adio cu barurile de noapte din

Bucureşti. Adio cu Teatrul Naţional, adio cu puşcăria bugetară! Contracte uriaşe, sute de mii de euro, poate milioane!" Spaţiul se dilatase infinit şi cei patru metri care ne despărţeau deveneau un drum iniţiatic. Pentru prima oară timpul nu se grăbea. Mă vedeam înaintând spre şansa mea cu pălărie de cowboy şi totuşi stând pe loc.

„Dacă iau un milion de dolari... îmi spuneam, ce fac?! Doamne, ce fac mai întâi?" Niciodată n-am gândit că o să câştig atâţia bani. Onorariul la Veneţia era de 20 de dolari pe zi. Mâneam mâncarea de acasă ca să strâng bani. „Ştiu ce fac dacă câştig un milion de dolari, mi-am spus, îi schimb mamei faianţa de la bucătărie!" Mama stătea într-o garsonieră din Bucureşti, moştenită de la bunica. Şi cel mai dureros lucru era să văd cum cade faianţa aia, bleu deschis, bucată cu bucată, iar eu nu puteam s-o ajut. Şi-atunci, pentru prima oară, m-am văzut schimbând faianţa! între timp am ajuns lângă speranţa mea americană. Salvatorul, omul cu banii, milionarul care avea să-mi schimbe destinul, mă privea direct în ochi. „Ce mult mă apreciază!", mi-am spus. Mai ridică o dată mâna în semn să mă apropii şi mai mult. „Evident, nu-mi poate propune public un contract şi, fiind vorba de bani, totul cere discreţie! Acum îmi va spune suma la ureche!", mi-am zis, ameţit de speranţă. M-am aplecat uşor către el şi-atunci am auzit cuvintele lui, cuvintele salvatorului:

- Dă, mă băiete, muzica mai încet, că mă enervează!

L

Simple neputinţe contemporane

- Ce facem, părinte, cu toţi tinerii ăştia care nu vor să mai ştie de nimic, de istorie, de martirii neamului, de tradiţie şi de credinţă, şi care stau toată ziua în baruri, la cluburi de noapte, discoteci şi în rest trăiesc într-o lume virtuală? Ce facem cu ei, părinte, căci cu ei ne moare ţara asta?

- Lasă-i, fiule, în pace, că ăştia nici măcar un păcat ca lumea nu ştiu să facă! mi-a răspuns blând părintele îndreptându-se liniştit spre biserică.

Naşul

- Mai avem mult până la Baia Mare? am întrebat eu pe şeful de tren, uşor îngrijorat de staţionarea neprevăzută în plin câmp şi după noaptea nedormită în vagonul de dormit.

Naşul, înalt, gras, cu o faţă de om bine hrănit şi lipsit de grija zilei de mâine, se uită la mine cu un aer imperturbabil şi-mi răspunse calm de la înălţimea lui senină pe care nimeni şi nimic nu i-o putea clinti în clipele acelea.

- Nu ştiu!

Apoi privi pe fereastră. Ceva ca o satisfacţie discretă îi cuprinsese fiinţa. Paradoxal, părea stăpân pe situaţie. Se citea pe el că neprevăzutul îi bătătorise sufletul şi se transformase între timp în certitudine. Privit de pe culoarul de tren, în razele dimineţii, avea liniştea şi singurătatea oracolului din Delphi.

- Dar unde suntem aici? am întrebat eu şi mai îngrijorat.

- Nicăieri! mi-a răspuns calm oracolul. Şi-atunci pe faţa lui a apărut discret un zâmbet. îmi adulmecase panica de călător rătăcit şi asta-i conferea o deosebită plăcere. Hăţurile erau la el. Dacă cineva de sus, în clipa aceea ne-ar fi privit, ar fi văzut clar diferenţa. Eu, încă prizonierul lumii, obişnuit cu timpul, cu limita. El, liber, obişnuit cu *neantul românesc.* Şi-atunci mi-am adus aminte brusc ce mi-a spus odată un turist ceh.

- îmi place enorm să fac excursii la voi în ţară!

- De ce? l-am întrebat eu, curios. Nu cumva pentru frumuseţea peisajelor?

- Nici pomeneală! mi-a răspuns el. N-aveţi indicatoare şi niciodată nu ştiu unde sunt, ceea ce-mi dă un sentiment unic. La voi până şi hărţile sunt inexacte şi G.P.S.-ul greşeşte. Este singurul loc unde rătăcirea este bine organizată şi asta-mi dă nişte emoţii nemaipomenite!

între timp trenul se mai urni vreo zece metri, după care încremeni definitiv în acel „nicăieri*[4] românesc. Părea că spaţiul însuşi l-a încătuşat într-o definitivă nemişcare. Pe fereastră, o întindere cenuşie de pământ şi de cer se-ntâlneau ca două infinituri venite parcă să-şi dea mâna ca să-ţi creeze sentimentul deplin al deznădejdii.

Eram terorizat. Simţeam cum în gară m-aşteaptă prietenii şi n-aveam cum să comunic cu ei căci mobilul n-avea semnal. „Câtă dreptate a avut cehul!“ m-am gândit pentru o clipă. Numai că lui incertitudinea românească îi facea bine, spălându-l definitiv de toată ordinea aceea dusă la saturaţie cu care se obişnuise, dar pe mine tocmai această incertitudine mă înnebunea, căutând cu disperare un minimum de siguranţă.

- Dar cum se poate să nu ştiţi când ajunge trenul? am reluat eu discuţia, revoltat la maximum de data aceasta şi indignat peste măsură de această sfântă neseriozitate românească, de acest incident aparent imprevizibil care, de fapt, în profunzimea vieţii de la noi este marea constantă absurdă a acestui popor unde toate legile se compromit indiferent de natura lor.

- Foarte simplu! îmi răspunse naşul cu acelaşi aer imperturbabil. Pentru că noi, continuă el, nu mai aparţinem de Ministerul Căilor Ferate.

- Cum nu mai aparţineţi? am întrebat eu, uluit de data aceasta.

- Uite-aşa, pur şi simplu! îmi răspunse naşul zâmbind uşor şi satisfăcut discret de nervozitatea mea amestecată cu mirara-

- Dar de cine aparţineţi? am întrebat eu cu glasul plin de emoţie şi ajuns la culmea răbdărilor.

- De Culte! îmi răspunse mândru naşul, aşa că numai Dumnezeu ştie când ajunge!

Ideile mă părăsiseră complet, cu o viteză nebună. Simţeam că printr-un simplu gest intrasem dintr-odată în alt spaţiu. Un spaţiu al feminităţii duioase româneşti, care conţine întotdeauna în el o doză discretă şi rafinată de maternitate. în gestul acela recunoşteam pentru o clipă toată filiera feminină a neamului meu, începând cu bunica şi terminând cu mama.

Apoi interviul n-a mai contat. S-a dus într-o zonă în care gravitaţia amintirilor apăsătoare nu mai funcţiona. Ceva ca o mângâiere mă făcuse să uit. Mai târziu, seara, mergând spre casă, îmi imaginam că dacă o reporteriţă de la C.N.N. sau B.B.C ar proceda la fel ca doamna căpitan, lumea ar fi mântuită.

M-am culcat în acea noapte cu gândul senin că femeia românca nu şi-a pierdut încă acest dar binecuvântat al maternităţii duioase şi absolute.

Două soluţii diferite

Cu ani în urmă eram în Egipt, invitat la Cairo, să joc într-un teatru în cadrul unui festival internaţional. Venind cu câteva ore bune mai devreme şi terminându-mi repetiţia am ieşit în curtea interioară a teatrului, ca să mă odihnesc un pic înainte de spectacol. Acolo, copleşit de căldură, stând cu picioarele întinse pe un scaun prăpădit de lemn, cu şapca trasă pe ochi ca să-i facă umbră de soarele copleşitor, stătea tolănit într-o totală nemişcare un poliţist.

- De unde eşti? m-a întrebat el, mormăind de sub şapcă într-o engleză cu un accent mai comic decât al meu şi stând în continuare neclintit. Am rămas pe moment surprins. Aşa, aşternut total în toropeala soarelui African, părea că zace acolo în curte de o eternitate şi că facea parte din decor.

- Din România! i-am răspuns eu timid.

- Aaaa! exclamă el ridicându-şi puţin cozorocul, ca să mă vadă mai bine şi luminându-se brusc la faţă. - Ceauşescu, Nadia Comăneci... popor foarte inteligent!

Trebuie să recunosc că acest amestec m-a derutat pentru o clipă dar că finalul m-a flatat, dându-mi în cele din urmă o stare de mai mare siguranţă pe propria-mi identitate.

.- Prietene, fii atent la mine! îmi spune poliţistul ridicându-şi şi mai sus cozorocul şepcii, ca să-i văd faţa, şi neschimbându-şi poziţia tolănită, ca şi cum o lene generală cuprinsese tot aerul curţii iar el devenise trupul ei.

- într-un copac este un tigru, jos este un leu, tu eşti la mijloc, ce ai de gând să faci? mă-ntrebă el.

Am rămas şi mai surprins de data aceasta, nu mă aşteptam la o asemenea abordare directă şi nici la jocul propus cu atâta umor.

- Nu ştiu! i-am răspuns zâmbind.

părţile şi ne-mpingeau ca pe nişte saci în disperarea lor de a-şi găsi un loc. Ţărani de la munca câmpului, alţii veniţi cu sacoşe improvizate legate cu sfoară, din care mai răsărea din când în când capul unei curci sau al unei gâşte, precupeţe cu papomiţe pline de legume şi flori şi-n mijlocul lor, striviţi, nişte bieţi actori îmbrăcaţi după moda anului 1920.

Privită de sus, rata sau mai bine zis cursa părea un fel de Arcă a lui Noe unde tot felul de vietăţi se-mbrânceau să urce ca să scape de potop. De fapt, aglomeraţia avea un caracter apocaliptic şi oamenii se comportau ca atare.

Şoferul, înnebunit, presa cu ambele mâini fundul mare al unei ţărănci, încercând cu piciorul să-nchidă în spatele ei uşa care se blocase. Un copil de ţâţă fu vârât de urgenţă pe deasupra capetelor lor. în sfârşit uşa se-nchise în spatele ţărăncii cu un şut puternic urmat de-o înjurătură. Prin geamurile ratei oamenii se vedeau ca o frescă veche, bătută de ploaie. Striviţi, păreau nişte peşti prinşi în năvod, un mozaic de feţe turtite, ochi holbaţi, palme strivite, coate şi cefe înghesuite fară milă unele în altele, peste care trona fundul mare al ţărăncii. Şoferul, nemaiavând nici măcar un milimetru pe unde să se strecoare în maşină, găsi soluţia ingenioasă să urce prin geamul deschis din dreptul volanului. Făcu un salt pentru care l-ar fi invidiat orice sportiv olimpic şi aterizând direct pe scaunul lui de vinilin, cusut şi rupt în acelaşi timp, băgă cheia în contact, căutând cu o mână schimbătorul de viteze ascuns sub fusta unei ţărănci care stătea crăcănată deasupra lui.

- Dă, fa, picioarele la o parte, ca să schimb viteza! se auzi glasul şoferului. Apoi, cu un gest rapid, apăsă pe butonul „play" al casetofonului legat cu sârmă, cu baterii la vedere şi murdar de magiun.

Eu stăteam strivit cu capul între ţâţele unei ţărănci dolofane care venise de la câmp. Prins de aglomeraţie cu capul acolo n-aveam nicio şansă să-mi schimb poziţia. Maşina se puse în mişcare gemând şi scârţâind din toate încheieturile, iar eu, cu capul prins între ţâţele mari, ascultam muzica de la casetofon,

care urla în toată maşina: „M-am născut între CarpaţiL.” Şi atunci am avut pentru prima oară sentimentul românesc al fiinţei. Căci stăteam cu capul între Carpaţii ăia bronzaţi care mă presau fară milă.

Văzută de sus, cursa de Suceava era însăşi istoria noastră. Mica lume interbelică înghesuită până la dispariţie de masele populare ale muncii căuta să supravieţuiască în maşina istoriei. în Occident nimeni nu ştia nimic de turneul acesta. Şi totuşi am trăit! Dumnezeu ne mai salva o dată cu zâmbetul pe buze.

O întâmplare românească

De câteva luni, pe trotuarul străzii unde locuiesc, şi mai bine zis, pe micul meu Fiat parcat acolo, o dată la câteva zile apar bucăţi mari de pâine şi enorm de multe fărâmituri ce par aruncate de la etajul casei bătrâneşti ce mărgineşte colţul străzii. Nimeni nu ştie cine le aruncă şi de ce. Aşa cum par risipite pe jos se pare că ar cădea de la înălţime. Iar înălţimea este cea a unui singur etaj. Motivul pare a fi o eventuală hrană pentru câinii vagabonzi sau pentru vrăbii. Dar de câte ori m-am uitat n-am văzut vreun câine rătăcit să se oprească la bucăţile de pâine uscată şi nici măcar o vrabie. în schimb murdăria pe trotuar era mare. Cât priveşte Fiatul meu, trebuia să-l spăl mereu de sutele de fărâmituri care se lipeau ca o boală de piele pe biata lui capotă sau parbriz.

Cineva, într-o zi, mi-a spus că ar fi o doamnă în vârstă, ce locuieşte în acel imobil la etajul unu şi căreia îi place să hrănească porumbeii. Dar nici porumbei nu am văzut ciugulind pe trotuarul respectiv resturile de pâine sau de pe capota maşinii mele. Dar iată că într-o zi misterul s-a dezlegat. Cum încercam să mă odihnesc într-o după-amiază, am auzit nişte bătăi repetate pe acoperiş - ca nişte ciocănele ce se succedau rapid. Deschizând micul oberliht situat în tavan, am dezlegat misterul. Da, pe acoperişul casei mele erau porumbei. Ciuguleau cu poftă din sutele de fărâmituri aruncate de sus. Am uitat să vă spun că propria-mi casă era lipită de cea cu pricina şi, fiind mai mică, o parte din fărâmiturile aruncate pe trotuar aterizau pe acoperişul meu. Şi, nu ştiu de ce, porumbeii preferau cu toţii să-şi ia masa la-nălţime şi nicidecum pe trotuarul plin de coji uscate şi de bucăţi mari de pâine.

îmi plac porumbeii, au o inocenţă a lor şi sunt şi un simbol al păcii. Dar după ce am încercat să dorm, iar sutele lor

de ciocănituri de pe acoperiş m-au trezit în repetate rânduri,
i-am simţit ca duşmani. Iar ţinta răzbunării mele deveni brusc necunoscuta doamnă în vârstă, pe care o bănuiau toţi.

Zis şi făcut! Zilele treceau şi murdăria de pe stradă şi de pe Fiat mă enervau din ce în ce mai mult.

„Să vezi ce-o să-i fac!", îmi spuneam plin de furie de câte ori vedeam trotuarul şi maşina pline de fărâmituri şi bucăţi de pâine uscată. Măturătorii le ocoleau cu indolenţă, parcă într-un fel de coaliţie tăcută cu duşmanca mea. Câinii vagabonzi nici măcar atât, treceau cu o indiferenţă superioară pe lângă acest fel de mâncare gratuită. Iar la asta se mai adăugau şi ciocăniturile de pe acoperiş ale porumbeilor ce îmi cădeau direct pe nervi, ca o ploaie cumplită de picături chinezeşti.

„Ascultă, cucoană! îmi repetam în minte textul pe care voiam să îl spun la proxima întâlnire. Cum este posibil să faceţi o mizerie ca asta pe stradă? Unde s-a mai văzut aşa ceva? Ştiţi cât mă costă să mă duc cu Fiatul o dată la trei zile la spălătorie? Şi dacă vă plac aşa de mult porumbeii, de ce nu vă puneţi la pervazul ferestrei o tablă pe care să aşezaţi farâmiturile?"

O şi vedeam mică, înroşindu-se de ruşine sub atacul artileriei mele de indignare. „în primul rând..., îmi continuam eu monologul interior, nu este civilizat, faceţi o murdărie de nedescris pe trotuar. Mi-e şi ruşine să vin cu cineva acasă, ca să nu vadă mizeria asta. Şi apoi, ştiţi ce-nseamnă să mergi prin oraş cu parbrizul plin de fărâmituri de pâine lipite, care abia la spălătorie ies, cu chiu, cu vai? Aici m-am oprit din gândurile mele. Poate ar fi bine s-o pândesc când deschide geamul şi să-i strig: Păi, nu vă e ruşine obrazului să faceţi mizerie?! De luni şi luni vă urmăresc şi văd că nu vă opriţi!..." Apoi mi-am dat seama că n-am nicio şansă. De câte ori priveam geamul cu pricina nu vedeam pe nimeni.

Fereastra părea tristă, ca şi cum nimeni n-ar mai fi privit prin ea lumea de ani. Parcă îi lipsea căldura privirii unui om. Fereastra aceea singură mă făcea să mă opresc din revolta

mea. Parcă ascundea, dincolo de geamul înnegrit de praful străzii, o viaţă tristă.

„Şi, totuşi... îmi spuneam nu este posibil, într-o zi am să urc până sus şi am să-i spun în faţă!" Casa-ntreagă părea aşezată nu atât în colţul străzii cât în colţul unei lumi. Era şi ea o margine abia pâlpâindă. Şi, totuşi, într-o zi mi-am luat inima în dinţi şi am urcat treptele-i misterioase. Deasupra etajului unu, unde stătea suspecta, se mai afla un etaj. De fapt, casa avea două etaje, dar acolo, sus, nu mai stătea nimeni de doi ani. într-o zi s-a auzit o bubuitură, ceva a explodat şi s-a pornit un incendiu. Speriat, am ieşit din casă în stradă să văd ce se-ntâmplă. Flăcări mari, bătute de vânt se aprinseseră pe acoperişul clădirii. La fereastra ultimului etaj, deschisă larg, deasupra unei bătrânici care ne privea impasibilă, ieşea o perdea de fum gros. Ne privea de acolo, de sus, pe noi, cei disperaţi, şi nu-nţelegea de ce strigăm la ea.

- Doamnă, nu vedeţi c-a luat casa foc?!

- Văd! îmi strigă ea cât se poate de liniştită, dar ce să fac?!

- Să chemaţi pompierii! Sunaţi la 112! i-am spus disperat.

- Nu mă pricep, maică! mi-a răspuns ea senin, stând în continuare liniştită, cu coatele sprijinite pe pervazul ferestrei. Fumul gros o ocolea ca şi cum ar fi avut o înţelegere secretă cu bătrâna. într-un târziu au venit şi pompierii. Focul a fost stins. Nimeni n-a păţit nimic. Dar de atunci pe bătrânică n-am mai văzut-o, iar ferestrele au fost închise pentru totdeauna. De acolo, de sub aceste ferestre închise, singurătatea se prelingea încet pe zidurile clădirii până pe trotuar. Iar trotuarul, plin de atâta suferinţă, îndura tăcut paşii trecătorilor. Sunt case care, când treci pe lângă ele, îţi dau ceva din starea lor. Aici, în faţa casei bătrâneşti, nu ştiu de ce paşii oamenilor se melancolizau ca-n faţa unei dureri vechi şi nespuse.

Am început să urc scara în formă de inele. Balustrada veche de care s-au sprijinit atâtea destine necunoscute îmi vorbea amar. Atingând-o, ceva din tonul meu războinic se

prăbuşea. Pereţii, bolnavi de atâtea priviri triste, mă îndurerau brusc ca un cortegiu imens de deznădejdi fără ecou.

- Aici stă doamna care aruncă pâine? am întrebat o femeie care tocmai ieşea de la unica uşă de la parter.

- Nu aici, deasupra noastră... îmi spuse în grabă femeia. Şi noi i-am spus să nu mai arunce, că se adună şobolani!

Am recunoscut-o, era femeia care vindea lumânări în biserică şi care m-a certat într-o zi că nu stau la predică. Voiam să-i spun că am un câine şi nu-l pot lăsa prea mult singur în casă. Şi acum eram cu câinele meu, cu Dulci, o minune de labradoriţă. Eram ca două antene, eu vedeam lumea şi mă întristam, ea o mirosea şi devenea curioasă.

- Bateţi cu băţul legat cu sfoară în gemuleţul acesta, că nu vă aude! îmi spuse femeia, dispărând.

Un gemuleţ nefiresc, apărut pe zid şi care părea că n-are nicio legătură cu uşa apartamentului care era cu şase trepte mai sus. „Ce casă ciudată!", mi-am spus. Am ridicat băţul legat cu o sfoară veche şi am bătut în geamul mic.

- Cine e? s-a auzit glasul unei doamne în vârstă.

- Vecinul de alături... i-am răspuns eu cât se poate de cald. Aproape uitasem de ce venisem. Tristeţea casei omorâse revolta din mine. Uşa s-a deschis încet şi-n pragul ei a apărut o doamnă în vârstă.

- Ce faci, căţeluş? îi spuse ea lui Dulci. Căţeluşa dădu din coadă ca-n faţa unei vechi prietene. Şi eu am avut un câine, domnu' meu, îmi spuse ea într-un târziu, dar acu' nu mai pot, cu un singur picior mi-e mai greu... Fără să vreau privirea mi-a alutiecat în jos. Cele două picioare ale doamnei erau la locul lor, dar pesemne că o operaţie grea sau o proteză îi masca mersul. Apoi, cu o privire blândă, mă privi drept în ochi. M-am fâstâcit. Apoi cineva din mine vorbi:

- Iertaţi-mă că vă deranjez, dar cineva de aici din clădire aruncă pâine pe trotuar şi pe maşina mea şi vă rog să mă credeţi că mi-e foarte greu să merg cu ea la spălat! i-am spus eu cât se poate de cald.

- Da, am văzut şi eu, îmi spuse calm bătrânica, cred că e vecinul de sus.

- Păi atunci mă duc la el.

- Nu, nu vă duceţi, că nu mai stă nimeni acolo de când cu incendiul...

- Păi, şi atunci cum... am întrebat eu, mirat.

- Mai vine din când în când, dar am să-i spun eu să nu arunce. Şi apoi mai sunt şi copiii şi doamna de sub mine care mai aruncă. Dar lăsaţi c-am să le las eu un bileţel la fiecare. Mai ales că i-am făcut atenţi că se adună şobolanii! îmi spuse ea cu un zâmbet conspirativ pe faţă.

- Vă urez un Paşte fericit! i-am urat eu, înclinându-mă uşor şi despărţindu-mă c-un zâmbet.

- Asemenea, îmi răspunse doamna, conducându-mă cu privirea.

Dulci, căţeluşa, o luă înainte pe scări. Ea se lămurise, eu, nu. Pe drum spre casa mea, care era lipită de clădirea veche şi tristă, mă-ntrebam la ce-mi trebuise să aflu adevărul, când adevărul era aşa de trist. A doua zi bucăţelele de pâine erau la locul lor pe stradă, ca şi cum nimic nu se-ntâmplase. România îşi vedea de cursul ei firesc. încă o încercare de a o ordona eşuase. Sau poate, privită din punct de vedere creştin, mila faţă de porumbei a fost mai plăcută în faţa lui Dumnezeu decât revolta mea cetăţenească.

Insula UITĂRII

E o după-amiază toridă de vară. Undeva, la o terasă, doi prieteni stau de vorbă.

- Ce se mai poate face-n România?

-Nimic! răspunde celălalt.

Apoi discuţia continuă calm. Amândoi cântăresc eventualele soluţii care ar putea salva ţara.

- Ştii... reîncepe celălalt. România se deprimă zilnic. Nu moare atât economic, cât sufleteşte!

- Păi, aici este problema! răspunde colegul, am devenit încet, încet, alţii.

Apoi discuţia se opreşte. Chelnerul a adus cele două salate de vară şi două binecuvântate citronade.

- Băutura şoferului! glumi chelnerul.

Cei doi prieteni s-au apucat să mănânce. Undeva, în colţul de sus al grădinii, o instalaţie ciudată, formată dintr-un bec lung de neon şi o plasă, pocănea cu nişte plesnituri scurte, într-un ritm neregulat. Privirea mirată a unuia dintre cei doi prieteni se ridică spre locul cu pricina. Plasa era plină de puncte negre. Plesniturile ca nişte mici explozii se ţineau lanţ.

- Da, am priceput! îşi spuse omul nostru, sunt ţânţari... vin la lumină şi când ating plasa, plesnesc. Ce sistem interesant! Bună capcană!

între timp, oamenii de la mese mâncau liniştiţi, nici nu ştiau de prezenţa ţânţarilor. Acolo, sus, aparatul capcană îşi făcea treaba minunat.

- Am găsit soluţia! spuse dintr-odată cel care privea aparatul.

- La ce? întrebă celălalt, nedumerit.

- Cum să scăpăm de clasa noastră politică! răspunse prietenul şi-i făcu semn să se uite la aparatul de prins ţânţari. îi vezi cum se reped la lumină, ce lacomi sunt şi uite-i cum plesnesc?! Dacă cineva deştept şi cinstit sufleteşte ar ajunge la putere în România, exact aşa ar proceda cu clasa politică. La început le-ar arăta ceva ce încă nu a fost vândut din ţară şi toţi s-ar repezi la ciolan. Şi-atunci pui plasa-minune în joc. I-ai prinde pe toţi, că sunt lacomi, iar poporul român ar trăi liniştit, aşa cum stau clienţii la masă... încheie el.

Prietenul său tăcu, mai luă puţin din salata de vară şi apoi îi spuse:

- Eu aş avea o altă idee!... Să-i ducem pe toţi pe o insulă. Toată clasa politică din România! O insulă superbă, exotică, undeva departe de ţară. Şi acolo să aibă de toate: vile de lux, limuzine, femei superbe, cazinouri, adică tot ce au aici, dar încă şi mai mult. Să aibă tot ce-i face pe ei fericiţi. Să-i copleşească abundenţa. Dar un singur lucru să nu aibă: poporul român! Niciunul dintre ei să nu mai aibă dreptul să se-ntoarcă în ţară. Nici măcar dreptul la o vedere cu peisaj românesc. Nimic! Absolut nimic din România! Să stea singuri între ei, fără de noi. Să le luăm posibilitatea de a ne mai umili, continuă el, de a ne mai vinde pe nimic străinilor, de a ne mai jigni fiinţa. Iar noi să nu-i mai vedem niciodată. De aici să le trimitem zilnic bani, să le-ntreţinem dorinţa nebună de a avea cu orice preţ, să-i îmbuibăm ca pe nişte claponi. Acum, gândeşte-te ce-ar face ei în această situaţie. Unii ar muri de „pleonexie". Ştii ce este pleonexia? Este boala lăcomiei infinite, aşa o numeau grecii din antichitate. Alţii însă vor muri de o boală ciudată. De **inimă rea.** Ştii, banul furat, rupt de la gura românului, are un miros aparte, care pe ei îi înnebuneşte. Plăcerea lor nebună de a ne schilodi. Ar fi derutaţi complet. La ei furtul este ca o respiraţie, este însăşi viaţa lor. A! Să nu-ţi închipui cumva că vreunul va muri de dor de ţară. în schimb, cam peste trei generaţii, un

strănepot de-al lor, reţine, unul singur de pe toată insula, pe care o vom numi „insula UITĂRII”, să fie chemat în România să vadă cum a ajuns ţara fără ei. Noi, între timp, vom construi o ţară frumoasă. Strănepotului i se va da un ghid care-l va plimba printr-un muzeu dedicat realizărilor clasei politice din România. Mai întâi să i se arate blocurile: „Uite blocurile pe care străbunicul tău le-a construit pentru noi, ca noi să locuim în ele! i-ar spune ghidul. Ştii, străbunicul tău credea despre noi că suntem termite!... Vezi, şi de aceea ne-a făcut locuinţele acestea, fară cer deasupra!”... Apoi i se vor arăta strănepotului vilele străbunicului: „Uite, aici locuia străbunicul tău!” Ghidul nu trebuie să facă vreo altă remarcă, fiind conştient că lipsa de gust se transmite genetic şi strănepotul pur şi simplu n-ar înţelege. Apoi să-i arate fotografii cu feţe de român deznădăjduite. Aici poate să le combine. De exemplu, poate să arate în paralel faţa pierdută a unui pensionar cu faţa golită de speranţă a unui tânăr. Ghidul poate să scoată din arhivă diferite tipologii şi grade ale tristeţii româneşti. Un moment aparte va fi când i se va arăta că-n România străbunicului său se-ntâmpla un fenomen unic în lume: copiii se năşteau deja trişti. Am uitat să-ţi spun că în tot acest timp... continuă prietenul, strănepotul trebuie supravegheat ca să nu fure ceva, pentru că trebuie să fim conştienţi că cei din clasa politică au această teribilă tradiţie din tată-n fiu. Apoi, după ce toate astea îi vor fi fost arătate, să fie condus la avionul ou care se va întoarce în „insula UITĂRII". Important este să nu-i facă nimeni semn cu mâna la despărţire, ci doar să-l urmărească din priviri, cu privirea tristă a românului de acum...

- Doriţi un desert? îi întrerupse brusc chelnerul. Pocniturile din plasa de prins ţânţari se mai răriseră. Pesemne că ceilalţi ţânţari se prinseseră de pericolul capcanei şi-i anunţaseră pe alţii.

- Da! şi-a spus prietenul, e mult mai bună soluţia cu insula „UITĂRII[44]. Apoi au achitat şi-au părăsit grădina.

■

Când au ieşit in stradă, un jeep mare, alb, a trecut în viteză, gata să-i lovească. La volan, cât s-a putut vedea, era unul dintre aceia care merită să fie dus pe „insula UITĂRII". Undeva, pe partea celaltă a străzii, un bătrân privea în gol. Cei doi au pornit agale fară să-şi vorbească. Pesemne că amândoi gândeau un singur lucru: „OARE DE CE NU ÎNCEPEM?!"

Seceta

E cald, este nefiresc de cald. România se descompune încet, încet, ca un suspin.

Un amestec de tristeţe cu mizerie ce a pătruns de pe stradă în oameni şi, mai ales, o pânză fină de amar sufletesc ce a cuprins privirea lor ca o ceaţă. Acum fiecare om este o mare deznădejde. De pe această corabie bătrână, lovită de valurile infinite ale nedreptăţii, cu lemnul ros de boli străine, tinerii pleacă în larg ca nişte păsări speriate ce nu-şi mai întorc capul.

în oraş, asfaltul se topeşte încet.

Oamenii calcă în el, parcă însămânţându-şi, cu fiecare pas, durerea mută. Privite de sus, urmele lăsate în asfalt sunt triste şi ele. Ar vrea să rămână înscrise în istorie, dar ştiu că n-au nicio şansă. în această ţară istoria ţine puţin. Iar în locul gol care rămâne s-aşterne necazul.

Mai târziu, la toamnă, gropile din asfalt se vor umple cu apa adusă de ploi. Atunci se vor transforma în oglinzi, ce vor arăta pe rând oamenilor chipurile lor abătute. Lucrul acesta nu va fi greu. Oamenii s-au obişnuit de mult să meargă cu capul în jos. Undeva sus, cerul îşi murmură de unul singur nedreptatea care i se face. Neprivit de oameni, din zi în zi devine mai depărtat şi mai singur.

- în cutii de plastic cu geam, oameni ce parcă n-ar trăi în ţară vorbesc siguri pe ei de destinul poporului. Printre vorbele lor zgomotoase, ca un transport de pasări înghesuite într-o singură cuşcă, se strecoară o linişte dureroasă. E liniştea celor care îi ascultă, dar care nu le pot spune nimic.

Dacă ar poposi un călător din Occident, n-ar şti de unde vine atâta tristeţe pe acest neam. I-aş spune că aşa ne-am născut: trişti de viaţă. E o căldură ciudată ce a cuprins ţara. Ogoarele sunt arse, dar şi familiile se usucă încet, încet.

Oamenii nu mai au memorie. Iubiţii de azi se iubesc fără de Eminescu-n suflet şi de aceea căsniciile lor se destramă. Oamenii îşi numără zilele în bani.

Un şarpe pervers a muşcat această ţară. Veninul lui ne-a intrat în sânge. Ii simt încolăcirea parşivă cu început de mângâiere, ce vrea să ne sugrume. Oamenii n-ar mai trebui să se-mprumute la străini.

Rămaşi singuri în biserici, fără de credinţa noastră, sfinţii nu ne mai pot ajuta.

Există, totuşi, o ploaie aducătoare de rod. Dar nimeni n-o mai bagă-n seamă. Este ploaia memoriei noastre. Picături de demnitate, amintiri, poveşti minunate despre neamul acesta ce se zdrobesc acum de pământul uscat al indiferenţei noastre.

Cei doi peştişori

A fost odată ca niciodată, că dacă n-ar fi nu s-ar povesti, undeva într-un râu de munte, cu apă curată cristalină ce trecea printr-un săţuc, a fost, aşa spun oamenii din vechime, o prietenie nemaiauzită până atunci. Nu, să nu vă închipuiţi că este vorba de prietenia dintre doi oameni. Nu, este vorba de un lucru care are să vă surprindă. Şi anume, prietenia dintre doi peştişori. Da! Căci doar doi peştişori erau în râuleţul de munte ce străbătea satul. Unul, în fiecare dimineaţă, cobora de sus din vârful muntelui, celălalt, în schimb, venea din vale, urcând cu greu contra curentului. Şi-n fiecare zi se-ntâlneau sub puntea mică de lemn ce traversa râuleţul. Oamenii se obişnuiseră cu ei şi mai ales copiii (aproape că îşi fixau timpul de joacă după ei). Dar seara, înainte de apusul soarelui, se despărţeau. Ce-şi spuneau, ce discutau nu ştia nimeni din sat, cu excepţia unui copilaş care se-ndrăgostise de ei şi care, pe furiş, toată ziua îi urmărea.

- De ce nu te hotărăşti odată să vii şi tu în vale? îl auzi puştiul pe peştişorul ce venea din josul râului spunându-i celuilalt care cobora din vârful muntelui. Ce-ţi place să stai aici, la apă mică! îi reproşa peştişorul din vale.

- E atât de limpede şi de curată! îi răspundea cel din deal.

* - Te mulţumeşti cu puţin, replică celălalt. încearcă să cobori, să vezi ce apă mare te aşteaptă, ce lume extraordinară de care habar n-ai. Ce viaţă este acolo, la vale! Ce peşti coloraţi, de toate mărimile! Ce apă adâncă! Câtă hrană! Ce frumuseţe!

- Nimic din toate acestea nu-mi trebuie, mă simt atât de bine aici! răspunse peştişorul din deal.

Şi zilele treceau astfel, una după alta, până când într-o zi s-a întâmplat ceva grav. Peştişorul din vale n-a mai apărut.

„L-or fi prins pescarii!” ziceau oamenii, cu tristeţe. Puştiului nu-i venea să creadă. A alergat în jurul râului până la pădure, din bolovan în bolovan, ca să-l caute. Nimic! Dar cel mai tragic era ceea ce se-ntâmpla cu peştişorul din deal. Toţi îl vedeau cum se agită sub piuite, cum toată ziua făcea cercuri neliniştite în mica bâlcă.

„Dacă până mâine nu apare, îşi zise peştişorul, mă duc în jos după el.” Şi pentru prima oară n-a mai urcat la deal. A stat toată noaptea sub piuite. A doua zi în zori a plecat să-şi caute prietenul.

Lumea din sat era teribil de tristă. Acum în micul lor râu cu apă cristalină nu mai era niciun peştişor. O nesiguranţă superstiţioasă puse stăpânire pe sufletul sătenilor.

- Precis o să ni se-ntâmple ceva rău! spuneau aceştia. Copilaşul, prietenul lor, alerga în susul şi-n josul râului ca să-i găsească, aruncând zadarnic micile lui bucăţi de pâine.

- Unde eşti?! striga cu durere peştişorul din deal plecat în căutarea prietenului dispărut. înota din toate puterile lui, ocolea fiecare piatră, căuta pe sub fiecare bolovan.

- Unde eşti?! striga cu disperare peştişorul. Nici nu observă cum pe nesimţite apa devenise mai mare, iar curentul puternic începu să-l ducă la vale.

- Unde eşti?! strigă bietul de el, dus acum de volbura valurilor.

într-un târziu se opri într-un loc unde apa era mai liniştită. Respiră... Nu-i venea să creadă în ce apă mare ajunsese. Deja pe lângă el apăruseră alţi peşti. Unii cu mult mai mari îl înconjurau curioşi.

- Iertaţi-mă... nu l-aţi văzut cumva pe prietenul meu de lângă punte? întrebă el pe ceilalţi peşti. Aceştia însă trecură pe lângă el cu o totală indiferenţă.

Ce ciudat, atâţia peşti şi totuşi se simţea cumplit de singur. întristat, pomi din nou la vale. Râul devenea din ce în ce mai mare. înotă aproape o zi. Noaptea se odihni lângă un buştean. Dar ce somn sfâşiat de nelinişti ! A doua zi în zori

pomi din nou la drum, hotărât să-şi găsească prietenul. Simţi
cum brusc apa devine imens de mare şi cum ochii încep să-l usture. Parcă ceva sărat îi intra în ochi şi-l făcea să lăcrimeze. Ce tare îl usturau ochii! în jur, da, numai minunăţii! Ce de plante colorate! în viaţa lui nu mai văzuse aşa ceva! Şi, mai ales, ce de peşti! De toate mărimile! „Avusese dreptate prietenul meu!... îşi spuse peştişorul. Ce de minunăţii! Oare cum pot eu să-l găsesc printre toţi peştii ăştia şi-n apa asta atât de mare care nu se mai termină?"

Deodată un peşte mare s-a repezit brusc la el. Abia avu timp să se ferească şi să se ascundă după o piatră.

„Ce-o fi vrând? Ce are cu mine?", se-ntrebă peştişorul cuprins de o spaimă cumplită. în viaţa lui nu i se întâmplase aşa ceva. Dar nici nu apucă să gândească mai departe că un alt peşte, de data aceasta şi mai mare, se repezi cu botul deschis să-l înghită. De data asta crezu că va muri. înotă cu toate puterile şi-n toate părţile, numai ca să scape. Bietele lui aripioare nu-l prea puteau ajuta. Era atât de mic! Nu înotase niciodată într-o apă atât de mare şi adâncă. îl durea tot corpul. Dar şi de data aceasta scăpă ca prin minune, deoarece în goana lui se intersectase cu un banc de peşti. Atras de aceştia, peştele mare îşi lăsă mica pradă şi fugi după ei. De acolo, de unde era, ascuns după nişte alge a putut vedea cum peştele cel mare mânca o mulţime de peşti mici.

„Ce groaznic! Totul nu era decât un vis urât. Cum să-ţi mănânci fratele... prietenul?", se întreba. în clipa aceea îşi reaminti brusc de prietenul lui, copilaşul care îi dădea zilnic fărâihituri de pâine. Ce frumos era totul, ce lume liniştită şi blândă era acolo, în mica lui băltoacă de sub punte! Ce bună era viaţa cu el acolo! Deodată privi în sus, şi printre razele de soare ce se reflectau în apă zări umbra unui pescăruş.

„De ce nu sunt şi eu o pasăre! gândi peştişorul. De ce nu ştiu şi eu să zbor, aş scăpa de toate lucrurile astea cumplite..."

De spaimă respira sacadat, devenise tot o inimă, o inimă cu nişte înotătoare.

Era pentru prima oară când nu mai voia să fie peşte.

Ochii îl usturau, dar nu pentru că fară să ştie ajunsese în mare şi apa era sărată, nu... ci pentru că plângea, iar lacrimile lui de disperare şi durere sufletească deveniseră acum marea în care înota... Marea Durerii!

„Trebuie să mă-ntorc, aici degeaba îl caut, n-am să-l găsesc nicăieri", îşi spuse brusc. Dar cum să fac ca să găsesc drumul de întoarcere?"

Peştişorul începu să înoate disperat în toate direcţiile, căutând drumul. Uitase de mult de prietenul lui, spaima-l făcea să se gândească numai la propria-i viaţă. Nu mai vedea nici algele colorate, nici mulţimea de peşti, înota înnebunit către nicăieri. Deodată simţi că nu-l mai ustură ochii. „E apă dulce!...", îşi şopti şi o imensă bucurie îl cuprinse. Apoi se avântă cu toată puterea pe curentul de apă dulce pe care-l simţea cu toată fiinţa. înota cu bucuria regăsirii drumului pierdut. Marea Durerii... era acum departe. O forţă neobişnuită îl împingea împotriva curentului.

„Sunt pe râu!", îşi spuse. Apoi apa deveni din ce în ce mai mică, dar şi din ce în ce mai limpede.

- S-a întors! se auzi un glas de copil deasupra apei. Peştişorul privi în sus. Prin apa limpede se vedea faţa strălucind de bucurie a copilului. Ajunsese pe neaşteptate la punte. Acolo toţi sătenii adunaţi se bucurau.

- S-a întors peştişorul! strigau sătenii şi vestea a făcut înconjurul muntelui.

Sute de farâmituri de pâine cădeau acum în apă ca nişte fulgi coborâţi din cer. Peştişorul nostru se hrănea cu poftă. Ce foame îi era!

- Unde ai fost? se auzi dintr-odată o voce de lângă el. Surprins, peştişorul tresări, glasul îi era cunoscut. Ca o săgeată, un fior îi străbătu micul trup. Se-ntoarse şi uimit îşi recunoscu prietenul, peştişorul din vale. Nu-i venea să-şi creadă ochilor.

De fericire o lacrimă îi ţâşni din ochi, dar râul o facu pierdută în apa lui cristalină.

- De ce plângi? l-a întrebat mirat din nou peştişorul din vale.

- Pentru că credeam că n-o să te mai găsesc niciodată! îngăimă printre sughiţuri peştişorul din deal.

- Bine, dar eu n-am fost plecat nicăieri! îi răspunse acesta. Am stat tot timpul aici şi te-am aşteptat! îi zise la rândul lui peştişorul din vale.

Peştişorul din deal rămase uluit. Nu mai ştia ce să creadă.

- Cum n-ai fost nicăieri? Şi eu atunci pe cine am căutat?... întrebă el din ce în ce mai mirat.

- Ai căutat dorinţa... Dorinţa ascunsă ce ţi s-a strecurat în inimă încet, încet. Şi când ea a devenit mare n-ai mai văzut-o decât pe ea! îi spuse calm peştişorul din vale.

- Dar pe tine de ce nu te-am văzut? întrebă din ce în ce mai uimit peştişorul din deal.

- Nu m-ai văzut pentru că nu mă mai doreai pe mine, ci lumea!... Iar eu nu stau în lume ci în sufletul tău... Eu sunt **adevărul** din tine pe care l-ai părăsit pentru o simplă dorinţă!...

Peştişorul din deal înţelesese, în sfârşit. Tăcea. Apa răcoroasă, limpede, curată, îi lămurea sufletul. Acum ştia unde a greşit. Şi de atunci peştişorul **dorinţei** nu s-a mai despărţit niciodată de cel al **adevărului.**

De undeva de sus, prietenul lor copilaşul le arunca din nou, bucuros, fărâmituri de pâine... Era fericit. Apa ducea mai departe ca un ecou murmurat cuvintele peştişorului din vale.

- Eu sunt **adevărul** tău care te-a aşteptat tot timpul aici sub punte! Tu eşti **dorinţa** ta, care ai plecat în lume... Dar nu-i nimic, bine că te-ai întors! Să nu mă mai părăseşti niciodată, că ai să suferi rătăcit în Marea cea Mare a lumii. Iubeşte-ţi micul izvor în care te-ai născut, acolo sunt eu, apa ta cea curată!

Soarele apunea încet. Bâlca de sub punte se liniştise ca un suflet regăsit. Cei doi peştişori stăteau unul lângă altul,

nemişcaţi. Doar înotătoarele lor fragile se mişcau ca într-un tremur ce spunea că râul există. Copilul îi privea. Mânuţele lui erau goale. Nu mai avea nicio fârâmitură de pâine. Dar acum nimeni nu mai avea nevoie de nimic. în aer plutea un plin sufletesc. Copilul se apropie de apa lină şi liniştită şi o privi. îşi văzu chipul. Din ochii lui albaştri, curaţi şi fericiţi căzu o lacrimă. Apa tresări. O adiere de vânt îi mângâie părul de pe frunte.

- Ai înţeles! îi murmură vântul, acum eşti liber!

Alice

- Hai, mă, că ţi-a venit gagica să te vadă! Este la punct control, îmi spuse cu subînţeles şi cu un zâmbet ironic caporalul. Am rămas înmărmurit.

Eram de nouă luni în armată şi nimeni în afară de mama nu venise să mă vadă. Eram uitat de toţi. „Alice“! mi-am spus. Să fie, oare, Alice? Era prima fată de care mă îndrăgostisem în liceu. Ce frumoasă şi tandră era Alice! Inima-mi începu să-mi bată cu putere. Dacă o fi ea? O fi decis să vină să mă vadă. Nu-i scrisesem decât o singură dată o scrisoare, la care ea mi-a răspuns. în rest, nimic. Şi totuşi, dacă este ea?! M-am dus la baie. Mi-am aranjat uniforma de soldat aşa cum am putut. Mi-am îndreptat gulerul, petliţele. Mi-am aranjat centura cu stema Republicii Socialiste România, să stea mai bine pe mine. Apoi am încercat să-mi fac din părul tuns scurt un fel de freză. Mi-am înmuiat degetele în apă, tremurând de emoţie, şi mi le-am trecut prin păr în zona frunţii ca să stea părul puţin într-o parte. Apoi mi-am aşezat încet peste el, aşa ca să mi-1 deranjez, boneta militară. Am plecat. Mă îndreptam spre punct control. Aveam emoţii. Inima-mi bătea cu putere. O ceaţă groasă mi se-aşezase pe gândurile care mă străbăteau ca nişte fulgere.

- Alice, ce mai faci, Alice?! Alice îmi sări de gât şi mă îmbrpţişă. N-aş mai fi vrut să mă despart de-nlănţuirea aia. Nu-mi spunea nimic şi mă strângea în braţe. îi simţeam respiraţia. Apoi îmi luă capul în mâinile ei fine şi mă privi în ochi. Alice avea ochi catifelaţi de căprioară. Venise să-şi caute adăpost. Parcă necunoscuţi hăitaşi erau în spatele ei. Atunci am îmbrăţişat-o eu. Tăceam. Inimile noastre se loveau una-n alta. O tensiune ciudată-mi vâjâia în urechi. Am deschis încet ochii şi-atunci mi-am dat seama că mai aveam doar doi metri până la

uşa de la punct control. Pentru o clipă visul acela frumos înfrânse realitatea meschină care mă sufoca.

Aerul devenise greu, nu-l mai puteam respira. Inima-mi bătea tare în piept, gata să mi-l spargă. Am pus mâna pe clanţă şi am deschis uşa ca pe o izbăvire.

- Hai, mă, grăbeşte-te! am mai auzit o voce urmată de un chiţcăit. O căutam din ochi disperat pe Alice. Dar în faţa mea, în cămăruţa de aşteptare de la punct control erau doar trei soldaţi tăcuţi din ciclul întâi, ca şi mine, şi caporalul, care râdea. In faţa lor era o canapea care se vedea că tocmai fusese adusă de afară. Hai, mă, că te-aşteptam să pui şi tu mâna pe gagica asta, că-i prea grea pentru noi! spuse, bucuros de gluma lui, caporalul. O luaţi şi o duceţi la Statul Major în birou, aţi înţeles, mă?! încheie el ordinul.

Am apucat cu mâna tremurândă canapeaua, de un colţ. In aplecare mi-a căzut boneta. Mi-am pus-o înapoi pe cap aşa cum am putut, cu mâna rămasă liberă. Freza se stricase. Mergeam alături de cei trei soldaţi, împleticindu-mă. Simţeam că trag după mine, lovindu-l cu capul de ciment, târându-l pe asfaltul unităţii, un vis. Lumea în care fusesem condamnat să trăiesc făcuse cu mine o glumă. Sus pe trepte, la etajul întâi, caporalul ne aştepta triumfător, ţinând mâinile în buzunar. Era satisfăcut. Mai zdrobise încă un vis.

Ursică

Unchiul meu, nenea Liviu, a avut un câine mare, lup alsacian, pe care-l chema Ursu. Eu îl strigam Ursică. Era de o inteligenţă rară şi mă iubea enorm. Iama, în Bucureşti, îmi puneam patinele şi mă ţineam de zgarda lui. Nu cred ca de atunci să fi cunoscut o fericire mai mare. Recordul mondial la viteza pe patine l-am obţinut eu atunci când Ursică a văzut o pisică şi a uitat de mine. Apoi a venit primăvara. îi luam capul mare în mâini, îl mângâiam încet şi-i spuneam tot ce aveam pe suflet: „Uite, Ursică, atunci când o să cresc mare o să te iau cu mine, o să avem o casă în care o să stăm împreună. N-am să mă duc niciodată la şcoală, ca să nu te las singur. O să avem casa în pădure, lângă un râu. O să avem unde să facem baie. O să stăm toată viaţa acolo!“ Ursică asculta. îşi închidea ochii sub mângâierile mânuţei mele de copil şi pufaia, ca un oftat lung, prin botul lui mare şi gros. Părea că visează. De la el cred c-am învăţat să ascult inima unui prieten. Avea ceva aparte când asculta. Parcă-şi punea sufletul lui peste al tău, ca să-ţi ţină de cald.

Apoi a venit vara şi a trebuit să plec în vacanţă la ţară la Nehoiu. Pe Ursică l-am lăsat ca-n fiecare an în Bucureşti, la nenea Liviu, să mă aştepte. Apoi copilăria m-a cuprins în braţele ei, topindu-mă în lucruri nesfârşite. Dar timpul, ca întotdeauna când te bucuri, a trecut fulgerător. într-o zi am aflat că vacanţa s-a terminat. Era septembrie, acea lună tristă pentru orice copil, pentru că ştie că începe şcoala. Am urcat în tren şi trenul m-a adus înapoi în Bucureşti. Să fi fost vreo zece seara când împreună cu mama şi tata am ajuns în casa lui nenea Liviu, din cartierul Lacul Tei. O căsuţă cu gard la margine de Bucureşti. Acolo stăteam şi eu în timpul şcolii. Eram în clasa întâi. Nenea Liviu ne-a întâmpinat în faţa casei. M-a luat în

braţe şi m-a sărutat, dar eu am strigat: „Ursică! Ursică!“ Dar de data aceasta nu mi-a mai răspuns nimeni. Apoi, am simţit că noaptea-mi intră în inimă. Ceva ca o lacrimă îmi cuprinsese trupul de copil şi vroia să ţâşnească afară, sugrumându-mă. Era un plâns ce venea peste mine ca o apă mare şi mă îneca. Am fugit disperat în fundul curţii, ca să-l caut. Dar nu l-am găsit. „Ursică!“, strigam în noapte. „Ursică!“. Acolo, în faţa casei, neîndrăznind să vină cu mine în curtea din spate, stăteau ei: mama, tata, nenea Liviu, neclintiţi. De ce nu erau cu mine? De ce? Am fugit răvăşit la ei. Stăteau tăcuţi. Şi atunci am simţit pentru prima oară că ei, părinţii, nu mă pot ajuta. Ceva parcă mai puternic decât ei îi făcea neputincioşi.

- Unde e Ursică? l-am întrebat pe nenea Liviu cu un glas sugrumat de o durere ciudată.

- A murit! mi-a răspuns.

Un hău imens s-a deschis între mine şi lume. O uram că-mi răpise cel mai bun prieten. Şi-atunci am strigat din toate puterile mele:

- Mai bine muream eu!

Dar viaţa nu m-a ascultat, mi-a întors nepăsătoare spatele, lăsându-mă singur. De atunci o consider cumplit de nedreaptă, căci neomorându-mă pe mine, şi-a înfipt pe rând pumnalul în inima celor dragi, omorându-mă infinit mai mult.

Pasărea trufaşă

Din când în când pe gardul de sârmă ghimpată se aşeza o pasăre moţată, colorată puternic şi cam mândră de ea.

- Tu cine eşti?!... am întrebat-o.

- Eu sunt vestea cea bună!...îmi răspunse fără să se uite la mine. Apoi continuă uşor arogant:

- Ce prost eşti că stai aici, dincolo e mult mai bine!

- Unde, dincolo?., am întrebat mirat.

- Dincolo, în Occident!... îmi răspunse ea continuând să mă sfideze cu privirea.

Pe nesimţite o grămadă de oameni se adunaseră periculos de aproape de gardul cu sârmă ghimpată, în jurul ei, ca s-o asculte. Păreau că s-au trezit dintr-un somn profund şi acum cu mişcări încete, se deşteptau încet, încet.

- Să vedeţi voi ce viaţă este acolo!... continuă pasărea, simţind că i-a prins în capcană. Omul e liber să spună ce vrea! Audienţa păstra o tăcere de mormânt. Nimeni nu îndrăznea să-ntrebe nimic, cu toate că toţi, în sufletul lor, aveau mii de întrebări. Acolo, cuvântul e liber!... lovi şi mai năprasnic pasărea în inimile lor deja frânte.

Santinela văzuse de mult ce se-ntâmplă dar avea ordin să nu tragă. Cei care ne păzeau urmăreau de sus prin binoclu să vadă cine va fi convins şi ascultau în tăcere la căşti freamătul mulţimii.

Era sunetul fricii pe care ei îl ascultau ca pe o muzică. Lumea nu ştia că pasărea fusese trimisă de ei.

- Cuvântul e liber?!... se auzi ca un geamăt o întrebare din mulţime.

Pasărea tresări. Fulgii din ceafa i se zburliră. Ceva ca un curent electric îi străbătu fiinţa. Nu se aşteptase la o reacţie atât de rapidă. De obicei le vorbea mai mult mulţimilor. Pentru

prima oară, de acolo de sus îşi întoarse ochii spre noi. Ne privea adânc, căutând să ne citească gândurile. Cel care întrebase se pierduse în mulţimea mută. Eram nişte alge care ne legănam încet, încet, în apa sărată a vremurilor. Dar ea era mulţumită că tăceam. Ştia că în ciuda abisului ce se instalase, prada avea să-i vie în mână curând. Timpul nu mai curgea, devenise solid şi din cauza asta gândurile noastre prinse în el agonizau sfâşietor.

Atunci simţi momentul şi brusc îşi întoarse privirea de la noi. Aşa, văzută din spate pe amurgul ce se lăsase, părea o statuie ce ne veghea frica. Credeam că renunţase, dar ea... ne aştepta. Ca un fulger veni întrebarea unui om:

- Invaţă-ne tu ce-ar trebui să facem ca să ajungem şi noi în Occident?! O muţenie rece se lăsă peste noi. Aşteptam să reacţioneze.

Dar de data aceasta silueta ei de pe gardul de sârmă ghimpată nu tresări. Stătea neclintită ca şi cum nimic nu se întâmplase. Apoi, într-un târziu, fară să ne privească, răspunsul ei ne săgetă pe toţi:

- Să fugiţi!

O linişte de mormânt s-a lăsat peste noi. De spaimă devenisem pietre. Iar noi, pietrele, rugam în şoaptă iarba ca să ne acopere. Voiam să fim ţărână. Un ţăcănit uşor a tulburat înserarea. Santinela îşi încărcase arma cu o mişcare lentă, ca şi cum n-ar fi vrut să deranjeze pe nimeni. Cei de la punctul de control, care ne urmăreau, nu mai mişcau nici ei. Aşa, priviţi din depărtare, păreau nişte statui pe care eternitatea le ura. Şi totuşi aerul trist, agonic fu mişcat de o tresărire. Cineva îndrăznise să treacă dincolo de sârma ghimpată.

- E un fluture... spuse în şoaptă cineva dintre noi.

- El e liber!... se auzi ca un oftat o altă piatră din mulţime.

Domnul Marin

Să fi tot avut şapte ani când mă jucam în livada de pomi fructiferi a domnului Marin din Nehoiu. Bătrân, în baston, îşi vedea cu o consecvenţă de fier de ritmul vieţii în care fusese crescut. Cele mai mari şi mai bune prune sau pere pe care le-am mâncat vreodată au fost din pomii lui.

încărcate de fructe, ramurile atârnau din greu până la pământ. Noi, puştii, ne plimbam printre ele, nefiind forţaţi să ne căţărăm ca să le culegem. Din contră, ramurile încărcate veneau spre noi şi parcă ne îmbiau să le culegem. Era un rai pe pământ!

Nepoţelul domnului Marin, Ghiocel, îmi spuse:

- Hai în casă să-ţi arăt biroul lui tataie!

Am alergat amândoi prin iarba grasă spre casa de cărămidă roşie ce se ridica în mijlocul livezii. Un cap de urs mă aştepta cu colţi fioroşi, întins pe podea.

- E trofeul de vânătoare al lui tataia! îmi spuse Ghiocel. Blana imensă mă chema parcă s-o ating. Cu teamă, mi-am strecurat degetele mici prin ea. Era aspră, puternică şi parcă încă vie. Ceva din forţa lui rămăsese parcă impregnată pentru totdeauna. Pe uşa întredeschisă se vedea în amurgul serii silueta bătrânului stând în baston. Domnul Marin stătea de vorbă cu înserarea. Rădaştele zburau prin aer şi trăgeau după ele noaptea ce stătea la pândă în spatele dealurilor.

- Hai să-ţi arăt ceva! îmi şopti Ghiocel. M-am ridicat de pe blana de urs şi m-am dus la birou. Acolo, în sertarul deschis mirosind a lemn vechi am văzut nişte medalii şi o diplomă: „Triunghiul morţii - Mărăşeşti”.

- Bunicul a luptat acolo! mi-a spus într-un târziu Ghiocel. M-am uitat apoi reflex pe uşa întredeschisă. Domnul Marin se făcuse una cu seara. Tăceau dimpreună. Şi atunci, nu ştiu de ce, am avut ca un fior sentimentul că ating pentru întâia oară fiinţa acestui popor.

Oraşul inimă

In amintirea domnului Jijie,
Memorie curată şi sfântă
a sufletului românesc

Totul s-a întâmplat într-o noapte,
Fără ca nimeni să ştie.
In portul calm al inimii mele,
Cu pescăruşi moţăind pe mal
A acostat un vapor.
Marinarii au aruncat odgonul la mal,
Apoi, unul câte unul,
în tăcere,
Au descărcat zeci de pachete mici
Cu nădejdi,
Cu bucurii.
Cât să-ţi ajungă unul pe o zi.
Apoi, tot aşa, în tăcere.
Pe nesimţite, au plecat în larg
Totul a fost atât de discret
încât nici pescăruşii nu s-au trezit,
în schimb,
A doua zi, când viaţa şi-a revenit în drepturi
După un somn de-o noapte
Şi-un vis ciudat
Portul inimii mele s-a umplut de oameni disperaţi
Care priveau în larg.
Valurile mării erau agitate ca sufletele lor.
Toţi locuitorii inimii
Vorbeau de visul ciudat

Pe care l-au avut noaptea.
Se faceau zeci de presupuneri,
Se vorbea chiar şi de o înşelătorie.
Nimeni nu ştia unde au fost puse
Ciudatele pachete.
S-a căutat peste tot în port
Şi nimic nu s-a găsit.
- A fost un vis! O simplă amăgire!
Strigă şeful oamenilor, într-un târziu.

Trebuie să ne trezim la realitate, continuă el, o să trăim mai departe ca şi până acum... Nu mai speraţi, nu există nădejde! Duceţi-vă la casele voastre, nu mai pierdeţi vremea privind în larg! N-a fost nicio corabie, iar cine va susţine asta va fi aspru pedepsit!

Oamenii din oraşul inimii mele s-au întors la casele lor.
S-au întors trişti,
Dar undeva un copil apucase să scrie cu creta pe un zid: „Cea mai frumoasă noapte din viaţa mea!”
Marea nu mai era mare,
Era un fel de deşert de apă,
Zilele treceau monotone
Unele după altele,
Oamenii uitaseră de vis
Construindu-şi pe nesimţite turnuri de tristeţe în care se-nchideau.

S-au asfaltat bulevarde mute şi alei fară amintiri pe care se plimbau îndrăgostiţi trişti, picurând în urma paşilor o durere surdă,

Perechi nefericite ce nu mai îndrăzneau să spere, să-şi jure unul altuia ceva.
S-a dat un ordin:
Ca memoria oraşului să fie aruncată-n mare.
A doua zi, nimeni nu mai ştia nimic,
Omul fusese zidit în prezent.
Şi totuşi, într-o noapte

S-a întâmplat ceva ciudat.
Un copil fară somn
Cel care-n inima lui nu uitase visul
Ieşi pe ascuns la malul mării.
Şi acolo văzu vaporul acela misterios, acostat.
Ascuns, cu inima bătându-i să-i iasă din piept
I-a văzut pe marinarii misterioşi cum descărcau
pachetele mici.
Atent, i-a urmărit să vadă unde le puneau.
Le puneau pe mal, la vedere.
„Şi-atunci cum de nu le găseşte nimeni, dimineaţa?!..."
Se întreba puştiul.
Marinarii, terminându-şi treaba, s-au mai uitat o dată-n stânga şi-n dreapta să vadă dacă nu cumva au fost zăriţi.
Apoi, unul câte unul au urcat pe vapor.
Odgonul s-a tras încet.
Apa era liniştită,
Chiar marea dormea.
Apoi vaporul se topi în zare
Ca şi cum n-a fost.
Cu paşi înceţi copilul se apropie de piramida de pachete ce se înălţa pe ţărm.
Curios, deschise unul.
Cu mâini febrile dădea la o parte sforile ce-1 legau, vrând să vadă ce e înăuntru.
- Eu sunt Nădejdea! se auzi o voce.
Speriat, copilul lasă pachetul jos.
- Ce este aceea „Nădejde"? îngăimă el tulburat.
- Ai fost vreodată trist? îl întrebă vocea.
- Da, am fost! răspunse băiatul.
- Nu-i aşa că tristeţea seamănă cu o cameră întunecoasă din care crezi că nu mai ieşi?
- Da, întocmai! răspunse copilul.
- Şi nu-i aşa că dacă din senin apare o rază de soare cât de mică în întunericul acela, te bucuri nespus?

- Aşa e! confirmă puştiul. Atunci înseamnă... continuă el, că Nădejdea, adică tu, eşti lumina aia care intră de undeva într-o cameră întunecată!

- Nu, nu sunt lumina aceea! Ea este lumina soarelui... Eu sunt o altă lumină! răspunse vocea.

- Ce lumină eşti tu? întrebă şi mai curios puştiul.

- Eu sunt lumina ce ţâşneşte din sufletul omului, atunci când în încăperea întunecoasă nici măcar lumina soarelui nu poate intra... Dar tu de ce nu dormi noaptea? îl întrebă apoi brusc vocea.

- Eu? tresări copilul.

- Da, tu! De ce nu dormi cu tot oraşul deodată? Uite, toţi sunt căzuţi într-un somn adânc!

- Nu pot, răspunse puştiul... Am avut un vis odată, nu numai eu, ci tot oraşul. Cu marinari care descărcau ceva în portul nostru noaptea şi apoi plecau. Toţi oamenii s-au trezit tulburaţi de visul acela şi au început a doua zi să caute pachetele minunate. Dar n-au găsit nimic! Apoi s-a spus că totul n-a fost decât o amăgire. Ba chiar mai mult, s-a spus că cine mai răspândeşte zvonul cu visul va fi aspru pedepsit!

- Şi tu de ce nu te supui ordinului? De ce nu dormi? întrebă vocea.

- Nu pot! Nu pot să uit visul! spuse copilul.

Nădejdea tăcu. Marea era liniştită ca o oglindă. Pescăruşii dormeau şi ei. Oraşul era căzut într-un somn adânc.

- Au înecat memoria! spuse puştiul într-un târziu.

- Ştiu! răspunse Nădejdea.

- Nu mai avem trecut! Nu mai există nimeni în oraş care să ne spună o poveste! Şi mai mult, de atunci, de când ne-au înecat în valurile mării memoria, când un om moare, a doua zi toată lumea l-a uitat! continuă disperat puştiul.

- Ştiu! răspunse din nou Nădejdea. Ce faci în timpul zilei? îl întrebă apoi brusc pe puşti.

- Ce să fac? răspunse acesta surprins. Mă duc la şcoală, apoi vin acasă şi îmi fac lecţiile. După care privesc pe geam

undeva în depărtare, aşteptând noaptea ca să pot visa, răspunse puştiul.

Tăcerea se aşternu din nou. Vocea nu se mai auzi. Copilul se uită la piramida de pachete şi gândi brusc că i-ar trebui o viaţă întreagă ca să le desfacă pe toate. în vârful acestei piramide se afla un pachet pe care scria „iubire".

- Oare ce-o fi cu el? gândi pentru o clipă puştiul. Apoi ochii lui cercetară portul şi oraşul. Acesta din urmă era căzut în acel somn ciudat fără vise.

- Vino cu mine! se auzi dintr-odată vocea Nădejdii.

- Unde? întrebă puştiul.

- Uite aici, la malul mării!

Puştiul se supuse. Păşi încet pe nisipul plajei. Se uită în urmă. O forţă nevăzută îi ştergea urmele. într-un târziu ajunse la o stâncă.

- Aici au vrut să înece Memoria! Dar n-au reuşit... spuse Nădejdea.

- Da? întrebă înfiorat puştiul.

- Priveşte în apă! îi spuse Nădejdea.

Copilul se supuse din nou. Apa limpede, curată şi liniştită ca luciul unei oglinzi îi arătă chipul... ochii mari, nedumeriţi.

- Grăbeşte-te! îi spuse Nădejdea... Memoria o să-ţi vorbească! N-au reuşit s-o ucidă. Vocea nu se mai auzi. De undeva de sus, la lumina lunii se vedea cum copilul lipit cu pieptul pe stânca de la malul mării asculta atent apa tăcută. Timpul trecu fulgerător de repede.

- Grăbeşte-te!... se auzi din nou vocea Nădejdii, vin zorile, iar noi trebuie să ne retragem!

Puştiul se ridică de pe stâncă; avea în ochi lacrimi. Nimeni nu ştia ce i-a spus Memoria. Mergea pe plajă, iar lacrimile îi ştergeau, fară ca el să ştie, urma paşilor. în urma lui nisipul ofta, căci mersul, paşii lui mărunţi şi nevinovaţi târau suferinţa pe obrazul mării.

- Hai, că noi trebuie să plecăm! Vin zorile! în curând oamenii fară de vise vor veni aici în port... Nu este bine să fii văzut!

- Ce să fac ca să rămâneţi cu mine? izbucni copilul în plâns.

- Să crezi! îi răspunse Nădejdea. Apoi zorile veniră. Primele raze ale dimineţii topiră într-o ceaţă ciudată piramida de pachete. Portul era din nou gol. Marea se trezise şi ea şi valurile se dezmorţeau rând pe rând. Pescăruşii scoteau sunete şi portul învia uşor. Puştiul fugea către casă. Nu voia să ştie nimeni ce a văzut. Se dezbrăcă rapid, se băgă în pat şi se prefăcu că doarme. Apoi se sculă lăsând impresia că a avut un somn adânc. Părinţii n-aveau timp de el. La şcoală nu ştia cum să-şi ascundă secretul.

- A visat cineva, ceva? se auzi vocea de oţel a învăţătoarei.

- Nuuu! răspunseră în cor copiii.

- Foarte bine! răspunse fericită, la rândul ei, învăţătoarea. Astăzi, dragi copii, vom învăţa din nou că n-avem trecut şi cum să facem să n-avem amintiri!

Copilul privi brusc pe fereastră. Gândurile lui zburau, inima lui era alta.

- La ce te gândeşti, măi?! strigă ca arsă învăţătoarea. De ce nu eşti prezent cu noi în clasă?

Apoi copilul nu-i mai auzi cuvintele, îi vedea doar gura cum se deschidea nervos şi mâinile care-i fluturau zbuciumate, ca nişte aripi frânte.

- Trezeşte-te, mă, la realitate! se auzi din nou ca un trăsnet vocea învăţătoarei. Ai înţeles?

- Da! răspunse bâiguind copilul, trezit ca dintr-un somn adânc. Am înţeles. Dar el, în inima lui aştepta noaptea, ca să fugă din nou la marginea mării, în port, în timp ce oraşul dormea fără vise. Se vedea desfăcând pe rând câte un pachet.

Apoi voia să stea din nou de vorbă cu Nădejdea şi, mai ales, să asculte Memoria.

- Da, doamna învăţătoare, am să trăiesc în prezent!... promise copilul.

învăţătoarea îl privi scrutător să vadă dacă nu minte, dar nu reuşi să vadă nimic. în ochii copilului se mutase infinitul mării şi asta o ameţea. Tovarăşa învăţătoare se învăţase cu orizonturi mici pe care le controla cu atenţie. Dar acum întinderea aceasta mare sufletească pe care o întrezărea în ochii copilului o copleşise. Nu avea de unde să ştie că Memoria îi dăruise puştiului un mare secret:

- Să ştii că între aducere aminte şi vis prezentul este foarte mic. Nu zăbovi mult în el, căci e doar o simplă treaptă pe scara cea fără de sfârşit a vieţii tale.

- Dar asta înseamnă să fii liber! răspunsese puştiul.

- Aşa este, ai înţeles, zisese Memoria.

A doua zi copilul se aşează în centrul micii pieţe a orăşelului şi strigă cât putu de tare:

- Am visat! Am visat! Am visat!

Locuitorii se opriră înmărmuriţi de groază. Nu ştiau ce să creadă. Nimeni până atunci nu mai îndrăznise să facă şi nici măcar să se gândească la aşa ceva. Şi tot atunci, fără ca nimeni să prevadă, dinspre mare a început să bată din senin un vânt puternic şi rece.

- E Memoria! strigau panicaţi oamenii, vine către noi. O să ne aducă aminte de trecutul nostru pe care nu-l ştim şi de care n-avem voie să aflăm. Fugiţi!

Au început să alerge înnebuniţi de groază oamenii, care încotro. Se călcau în picioare, înspăimântaţi de posibilitatea aducerii aminte. Dar vântul Memoriei a fost mai puternic decât ei şi mai rapid. Le prinsese deja inimile şi nu peste puţin timp sufletele oamenilor stăteau neclintite. Pentru prima oară, în linişte, ascultau propria lor poveste. Iar povestea le spunea că

sunt demni. Niciodată nu auziseră despre ei aşa ceva. încet, fară să îşi dea seama, deveniseră alţii. Stăteau neclintiţi, ca într-o rugăciune, în faţa poveştii. Un singur om se agita prin această mulţime nemişcată ca într-o sfântă rugăciune.

- E Frica! a strigat cineva. Lăsaţi-o să fugă din oraşul nostru!

în aceeaşi noapte toţi oamenii l-au urmat pe copil la marginea mării. Tăceau. Ascultau valurile care se zdrobeau de stânci. Undeva, în depărtare, la lumina lunii, pe întinsul apei se vedea o corabie.

- E Nădejdea! strigă copilul.

Apoi fugi de unul singur la stânca unde mai fusese. Se uită plângând de bucurie la apa mării. Un val se lovi de o stâncă ca un geamăt.

- Sunt Memoria. Nu-ţi fie teamă, ai învins!

Urma

Eram student la teatru şi filmam undeva în munţi. Aveam un rol episodic dar eram fericit că stăteam alături de marele actor Amza Pellea. Era o zi frumoasă de început de toamnă. Maşina cinematografiei ne-a dus pe amândoi la locul de filmare. După mai bine de o oră de mers pe un drum forestier am ajuns, în sfârşit, în locul destinat filmării. Ne-am dat jos din maşină. Aerul rece, curat al pădurii ne-a îmbrăţişat dintr-odată.

- Maestre! se auzi vocea regizorului secund adresându-se lui Amza Pellea, până vine toată echipa şi fixăm cadrul de filmare mai avem aproximativ o oră, vă puteţi plimba pe aici, că o să vă chemăm noi când suntem gata!

Amza Pellea şi-a terminat ţigara, s-a uitat în jur şi mi-a spus:

- Dănuţ, hai să facem câţiva paşi prin pădure până se adună toată lumea!

- Cum să nu, domnule profesor, cu tot dragul! i-am răspuns emoţionat şi fantastic de onorat de propunere. Nu-mi venea să cred că omul care-l jucase atât de minunat pe Decebal, Mihai Viteazul, Ipu şi câte alte personaje stătea lângă mine şi mă invitase atât de simplu, de cald şi în fond atât de părinteşte la o plimbare. înalt, cu un mers demn şi o privire ce avea ceva din frumuseţea şi libertatea unui cerb de munte, păşea înaintea mea prin pădure. Crengile uscate trosneau sub paşii noştri. Mergeam în tăcere. Pădurea ne vorbea în felul ei amândurora. Şi-ncet, aşa cum mergeam prin pădure, am început să uit că sunt actor şi el maestrul Amza Pellea. Redevenisem copilul de la ţară care plecase cu un frate mai mare prin munţi. Aerul tare şi misterior al pădurii ne-nvăluise-ncet, încet şi ne scosese din timp. Simţeam că mergeam împreună de o eternitate. Un duh

ascuns al brazilor ne unise, în taină. Iar eu îl urmam pe tăcute până la sfârşitul lumii. Când, deodată, vocea lui mă trezi din mirajul acestei stări.

- Dănuţ, îţi poţi închipui că noi acum când călcăm pe acest pământ s-ar putea să păşim pe urma unui dac?!

Mai târziu, peste ani, eram la Viena. Mergeam singur pe străzi, cufundat în gândurile mele. Când deodată, ca o străfulgerare din timp m-au ajuns din spate cuvintele lui Amza şi-atunci am simţit că trebuie să încep să calc cu sfială. Mă gândeam tresărind cu toată fiinţa că s-ar putea ca acolo unde pun eu piciorul acum să fi păşit cândva domnul nostru Mihai Eminescu.

Noapte bună, copii!

în maşina cu pionieri era un scandal groaznic. Nimeni nu se-nţelegea cu nimeni.

- Gura, mă! strigă epuizată învăţătoarea.

Copiii erau toţi clasa a II-a şi a IlI-a şi erau duşi la Complexul Expoziţional Casa Scânteii pentru „Pluguşorul" penibil de Anul Nou, dedicat oficialităţilor de partid şi de stat.

- Bă, mai tăceţi odată dracului din gură, că vă dau pe toţi jos! strigă înnebunit şoferul.

Picii, nimic, începuseră să se joace leapşa în maşină, învăţătoarea, ajunsă la capătul puterilor, renunţase să mai strige şi, din când în când, îl mai pocnea pe câte unul cu poşeta în cap.

Atunci mi-a venit o idee. Am pus mâna pe microfonul pentru ghid ce se afla la bordul maşinii şi am zis cu glas tare:

- Vreţi să vă spun un basm pe care nu l-aţi auzit niciodată?

Pentru o clipă se facu linişte, propunerea aceasta căzu ca din cer, dar după clipa de derută se auzi răspunsul într-un cor de voci:

-Da!!!

- Ştiţi basmul cu Făt-Frumos şi Ileana Cosânzeana, răpită de zmeu?... am continuat eu încurajat.

- îl ştim! au răcnit pionierii dezamăgiţi de lipsa de noutate şi au început să se alerge din nou pe culoarul autocarului, bătându-se în cap cu fularele pe care le înnodaseră la capăt şi care se transformaseră în redutabile ciomege elastice. Fiecare pocnitură în cap, în spate, pe faţă îi excita şi mai mult. Totul se transformase într-un haos unde nişte copii înnebuniţi îşi sărbătoreau instinctiv alienarea. Partida părea definitiv pierdută.

- Staţi! am strigat încercându-mi şansa pentru ultima oară. Este un basm nou! Ca s-o elibereze pe Ileana Cosânzeana, Făt-Frumos se luptă cu zmeul cu patru capete pe care-l ucide în luptă dreaptă!

- Adică era criminal în serie! mi-a strigat un puşti şi în aceeaşi clipă un avion de hârtie mi-a trecut pe lângă ureche.

- Nu, mă! am urlat eu, enervat de data aceasta... Stârpea răul!... Iar răul are mai multe capete şi nicio inimă!

La această intervenţie răstită a mea s-a făcut, paradoxal, o mică insulă de linişte. Atunci am profitat de această victorie şi brusc am continuat:

- Deci, după ce l-a omorât pe zmeu, a omorât-o şi pe zgripţuroaică şi acum, obosit, căuta să se odihnească la umbra unui copac...

- Să ne odihnim şi noi, stăpâne! grăi calul năzdrăvan.

- Că bine grăieşti, răspunse Făt-Frumos şi, descălecând, îşi scoase sabia şi coiful şi se-ntinse în iarbă pentru a trage un pui de somn.

- îl ştim, îl ştim! strigau pionierii dezamăgiţi, nu ni-l mai spune.

- Staţi, măi, copii, am ţipat eu, la rândul meu, disperat, îl ştiţi până aici, dar habar n-aveţi ce s-a întâmplat mai departe. Este ceva cu totul nou. Nici măcar nu vă puteţi imagina.

Surprinşi din nou, au tăcut aşteptând noutatea promisă. Şi atunci, la rândul meu, am simţit că este momentul să atac cu povestea pe care ei n-o ştiau.

- Voia să doarmă Făt-Frumos. Liniştea pădurii îl cu-priiisese şi îl îndemna la somn când, deodată, cine credeţi că a apărut dintr-un tufiş?

M-am uitat la ei să văd cum reacţionează. Copiii ascultau într-o linişte absolută. I-am lăsat să aştepte ca să le măresc surpriza, şi când aşteptarea a ajuns la maxim, le-am spus:

- Din tufiş, dragii mei, a ieşit un miliţian. Abia atunci, în clipa aceea, i-am simţit pe toţi puştii din maşină că

rămăseseră uluiţi. La aşa ceva nu se aşteptaseră. Dar tăcerea lor îmi spunea că, în mod tacit, consimţeau că surpriza era majoră.

- Ce cauţi, mă, în pădurea statului? se adresă cu glas răstit miliţianul lui Făt-Frumos, am continuat eu povestea. Făt-Frumos se trezi brusc şi-l privi nedumerit. Aşa ceva nu mai văzuse niciodată. în nicio poveste nu se ştia că există miliţieni.

- Stăpâne, ia-l încet, îi şopti calul. Nu vezi că nu ştim ce arătare mai este şi ăsta? După câte văd eu nu este din basmul nostru. Cine oare l-o fi făcut?

- Bă, tu să nu te bagi, ce, te-am întrebat pe tine sau pe el?! se răsti miliţianul la cal, nemirându-se deloc că acesta din urmă vorbeşte. Alo, cu dumneata vorbesc, bă! se răsti din nou miliţianul la Făt-Frumos. Ce te holbezi aşa la mine de parcă aş fi de pe altă lume? continuă el cu tonul cel mai obraznic din lume.

în maşină era o linişte de biserică. Pionierii, dimpreună cu tovarăşa învăţătoare, mă sorbeau din ochi, dar simţeam, în acelaşi timp, că şi şoferul era profund interesat. Se uita în faţă ca să vadă cum conduce, dar atenţia lui era îndreptată spre noua poveste. Se vedea că nici el n-o ştia. Atunci, am prins curaj şi am continuat:

- Actele matale, tovarăşu', zise miliţianul.

- Măria-Ta, dă-i firmanul împărătesc, îi şopti calul.

- Bă, ţi-am zis să nu te mai bagi! se răsti miliţianul la cal. Apoi, îndreptându-se spre Făt-Frumos, îşi reluă ancheta.

Făt-Frumos îi întinse firmanul. Miliţianul se uita nedumerit la hârtia împărătească. în viaţa lui nu mai avusese asemenea acte în mână. Cu degetele mici ca nişte cămăciori soioşi întorcea documentul de pe o parte pe alta. Apoi, deloc impresionat de documentul împărătesc, îl întrebă pe Făt-Frumos:

- Cum te cheamă, mă?

- Păi, nu scrie acolo? spuse Făt-Frumos, surprins de întrebare.

- Lasă, mă, ce scrie acolo, mie să-mi spui cum te cheamă.

- Spune-i, stăpâne, ca să ieşim din bucluc. Nu vezi că nu ştie să citească?

- Bă, dacă te mai bagi o dată, o păţeşti cu mine. Ai auzit? răcni şi mai tare de data asta miliţianul la cal.

O neliniște cumplită se aşternu în sufletul celor doi. Nici calul, nici Făt-Frumos, nu erau obişnuiţi cu limbajul acesta. Nimeni, niciodată în basm, nu le vorbise aşa de urât, nici măcar zmeul sau zgripţuroaica. Simţeau cu înfiorare cum intraseră într-o lume cumplită pe care n-o cunoşteau şi în care orice *vitejie* era inutilă. îşi dădeau seama că aici, pe tărâmul acesta, minunile n-aveau cum să se mai întâmple.

- Făt-Frumos, răspunse într-un târziu Făt-Frumos.

- Făt şi mai cum?

- Făt-Frumos, repetă la rândul lui Făt-Frumos.

Se vedea că miliţianului nu-i citise nimeni niciodată vreo poveste când a fost mic şi de aceea nu era obişnuit cu acest nume. Se uită iscoditor la el şi încă o dată privi cu atenţie documentul împărătesc, prefacându-se că îl citeşte, şi apoi spuse:

- Deci, tovarăşu' Fătulescu, dumneata de-acum încolo mergi cu mine.

Apoi, se concentră să desprindă cu unghia lui mare şi murdară de la degetul mare, care arăta ca un mititel, ceara cu sigiliul imperial de pe firmă. îl atrăgea. Se vedea că era singurul lucru care îi plăcea. Era roşie. Văzuse imprimată pe ea coroana imperială şi, crezând că are vreo valoare, voia să o ducă acasă la el. Mulţi colegi de-ai lui miliţieni aveau în casele lor tablouri şi obiecte din acestea ciudate luate de la oameni ce aparţinuseră altor timpuri. El de ce să nu aibă? se gândea.

- Deci, tovarăşu' Fătulescu, matale îţi iei calul şi vii cu mine la secţie acum.

- Să-l urmăm, stăpâne, că nu ştim ce vrăjitor mai este şi acesta, mai apucă să-i şoptească calul.

De data aceasta milianul nu-l mai auzi. O luase de unul singur înainte. în spatele lui, la câţiva paşi, Făt-Frumos îl urma trist, nedumerit, ţinându-şi calul de dârlogi.

Nu peste mult timp ajunseră pe creasta muntelui, de unde se putea vedea o privelişte tare stranie. Jos în vale niciun castel, niciun turn, niciun zid de apărare şi, mai ales, nicio biserică. Un şir anost de clădiri pătrăţoase fără viaţă, ca nişte cutii de carton, se-nălţau trufaşe jignind cu aroganţa lor peisajul din jur.

- Astea e blocuri, bă, pentru oamenii muncii! strigă plin de mândrie miliţianul şi, înfoiat ca un curcan, îl privi cu dispreţ pe Făt-Frumos din ochii mici ce abia îşi mai făceau loc prin grăsimea feţei bine hrănite.

Apoi coborâră spre această ciudăţenie pe care miliţianul, călcând în picioare mai multe flori de câmp care îl încurcau în drum o numea *oraş.* în curând ajunseră în vale. în faţa lor era o clădire-cutie cenuşie pe care fâlfâia un steag roşu şi se vedea portretul a trei oameni. Unul chel şi cu bărbuţă, cu o privire de şarpe, ceilalţi doi, cu barbă mare şi privire vicleană.

- Ăştia e împăraţii noştri! spuse din nou plin de mândrie miliţianul. Tov. Lenin, tov. Marx şi tov. Engels. Ei ne-a adus nouă fericirea. Ăştia ne-a învăţat pe noi, cei săraci, să vă stârpim pe voi, exploatatorii. Adio, bă, cu basmele voastre de-acum încolo. Aţi înţeles? mai răcni el privindu-şi încă o dată captura atât de aparte.

Miliţianul gâfâia, de mult nu mai urcase pe munte. Era gras. împăraţii îl răsplătiseră pentru munca lui din greu şi, de aceea, se legăna leneş, fără de griji, de pe un picior pe altul. în schimb, oamenii închişi în cetate îşi trăiau în fiecare secundă neliniştea. Nimeni, de mult, nu mai îndrăznise să urce pe munte. Acolo doar animalele îşi mai păstrau libertatea. între cetatea de blocuri-cenuşii şi munte era o ruptură definitivă, ca între două ţări: una, închisă într-o cuşcă făcută de om şi cealaltă, liberă şi nesupusă, făcută de Dumnezeu. Noaptea, din „cetatea-cuşcă" se auzeau suspine, iar muntele le auzea.

Anii trecuseră fără evenimente speciale, miliţianul se-ngrăşase, era bine hrănit şi acum îmbujorat de efort, se uita cu mândrie la cei trei împăraţi cărora le era recunoscător pentru bunăstarea lui. Şi, totuşi, steagul roşu ce fâlfăia bezmetic şi însingurat pe zidul cenuşiu al clădirii-cuşcă spunea unui ochi atent cât de singuri şi neiubiţi sunt noii împăraţi. Dar miliţianul nu vedea astea, nici n-avea cum şi, plescăind de fericire, spuse unor subordonaţi:

- Aşa, calul îl duceţi acum la CAP şi dumnealui merge cu noi la miliţie.

- Stăpâne, dacă nu ne mai vedem măcar să nu uităm de ce am plecat în lume! mai apucă să necheze calul său năzdrăvan căruia, între timp, îi dispăruseră şi aripile. Undeva, pe o uliţă dosită, se văzură pentru o clipă doi indivizi care fugeau cu ele sub braţ.

Ajuns la secţie, Făt-Frumos fii întrebat:

- Cine e taică-tu, mă?

- Verde-împărat! răspunse acesta.

- Care va să zică, origine nesănătoasă!...

Făt-Frumos rămase buimac, nu-nţelegea ce vrea acest om de la el.

- Ce meserie ai, mă? urlă plin de ură miliţianul.

- Sunt prinţ! răspunse acesta timid şi din ce în ce mai surprins.

- Ah, păi aşa mai vii pe acasă, tovule. Mătăluţă eşti, prin urmare, exploatator ca şi tac-tu... Ce căutai, mă, în pădurea statului?! răcni din nou miliţianul.

+ De data aceasta Făt-Frumos nu mai înţelese nimic. Se uita pierdut la omul din faţă şi nu ştia de unde să-l ia.

- Bă, te-am întrebat ce căutai în pădurea statului!

- Mă odihneam răspunse Făt-Frumos.

- Adică matale te odihneai în timp ce poporul acesta munceşte pe brânci?!... Şi de ce, mă rog, te odihneai, tovule, ce-ai făcut tu de erai aşa obosit?

- M-am luptat cu zmeul şi cu zgripţuroaica, ca s-o salvez pe Ileana Cosânzeana, încercă cu disperare Făt-Frumos să se justifice.

- Adică bagabont şi afemeiat pe deasupra şi te-ai bătut şi cu bieţii oameni!... Ce ţi-a făcut mă, ţie, bieţii oameni, de te-ai bătut cu ei?

- Eu nu m-am bătut cu oamenii ci cu *zmeul* şi *zgripţuroaica,* căută să precizeze Făt-Frumos.

- Auzi, bă, cu mine să nu fii obraznic!, se răsti miliţianul, congestionându-se brusc la faţă... Eu îl cunosc pe tovarăşul căpitan Zmeu de cincisprezece ani, lucrează pe frontieră de-o viaţă întreagă la serviciul nostru de informaţii. Iar pe tovarăşa Nuţi de la cadre, pe care dumneata cu limbajul dumitale de exploatator o numeşti *zgripţuroaica,* noi am decorat-o recent cu medalia „tovarăşa anului" pentru rezultate deosebite în combaterea duşmanului de clasă. Deci, matale de aia erai obosit! Ei lasă, că avem noi grijă de toate!

Apoi, cu un gest brutal, îi întinse lui Făt-Frumos în faţă o declaraţie gata scrisă pe care trebuia s-o semneze. Declaraţia scrisă suna cam aşa:

„Subsemnatul Făt-Frumos, din satul Lacrima, judeţul de Basm, ţara Tinereţe fară bătrâneţe şi viaţă fără de moarte, declar următoarele:

- Din clipa de faţă mă voi numi tovarăşu' Fătu din raionul Steagul Roşu.

- Declar pe propria-mi răspundere că tatăl meu, împăratul-Verde, a fost un exploatator şi un asasin de oameni şi că a făcut mult rău clasei muncitoare.

- Declar, de asemenea, că sus-numita Ileana Cosânzeana, care pretinde că ar fi zână, nu este în realitate decât o prostituată care a ştiut să manipuleze sentimentele oamenilor, cu scopul de a câştiga bani.

- Declar, de asemenea, pe propria-mi răspundere, că regret atitudinea golănească şi profund criminală pe care am avut-o faţă de tovarăşul căpitan Zmeu. Mă simt vinovat şi cer

prin aceasta ca justiţia să mă condamne în consecinţă. Cer de asemenea să fiu exclus din orice basm.

- Declar că mă simt mic şi urât, că n-am fost niciodată Făt-Frumos ci un simplu *fat,* urât, care din cauza influenţelor mistice şi nesănătoase a ajuns un duşman al poporului.

- De asemenea, regret atitudinea avută faţă de tovarăşa Nuţi, de la cadre, „tovarăşa anului", pe care am molestat-o cu obiecte contondente şi pe care am insultat-o cu denumirea de zgripţuroaică, ea fiind de fapt o tovarăşe cu trăsături fizice foarte frumoase şi un model de bunătate. Eu toate acestea neputând să le observ deoarece am fost sub influenţa nefastă a *basmului* din care provin.

- Recunosc că sunt fiu de criminal al poporului şi că toate averile pe care le am eu şi familia mea de exploatatori au fost făcute prin rapt.

- Declar în încheiere că meseria mea de azi înainte este de muncitor necalificat, funcţie pentru care sunt recunoscător.

Luptăm pentru pace!

Semnat:

tov. Fătu

raionul Steagul Roşu

ţara: fără trecut

Republica Nouă."

Cu mâna tremurândă, Făt-Frumos semnă declaraţia.

- Aşa! spuse miliţianul, şi acuma la muncă!

între timp, maşina cu pionieri se opri la intersecţie. Afară plotla mărunt, totul era cenuşiu. în intersecţie, un miliţian conducea circulaţia. Undeva în depărtare, pe un bloc, falfâiau cumplit de singure nişte steaguri roşii. Copiii din maşină parcă începeau să vadă altceva, niciunul nu spunea nimic, priveau undeva departe, parcă dincolo de blocurile cenuşii de pe bulevard. învăţătoarea tăcea şi ea, şoferul conducea atent la drum, dar gândurile lui erau undeva departe.

- Şi?! se auzi dintr-odată un glas de copil.

- Şi ce? am întrebat eu.

- Mai departe ce s-a întâmplat cu Făt-Frumos? insistă copilul.

- Vreţi să ştiţi ce s-a întâmplat mai departe?! am întrebat eu.

- Da!!... răspunse într-un cor toată maşina, în frunte cu învăţătoarea şi şoferul.

- E, mai departe, a fost aşa... am reînceput eu încurajat de succesul neaşteptat al poveştii celei noi... A fost aşa: multe zile trecură de la întâmplarea aceea, adică de când Făt-Frumos semnă declaraţia. Acum el nu mai era un *prinţ,* ci un om obişnuit, un om al muncii, cum ştiţi voi, dragi copii, că se spune despre un om astăzi. Un om ca toţi oamenii din jurul nostru. Şi totuşi se deosebea de ceilalţi. De exemplu, nu vorbea tare, nu scuipa pe jos, nu înjura şi nu da drumul tare televizorului sau radioului. Pentru că am uitat să vă spun, Făt-Frumos stătea acum într-un bloc. Venise administratorul de scară de mai multe ori la el să-l roage să primească să fie informatorul blocului. La început Făt-Frumos s-a speriat, dar administratorul i-a explicat, blând, că a fi informator nu este niciun lucru rău, este ceva obişnuit, că nu trebuie decât să fie atent în jur, să observe şi să asculte ce zic ceilalţi oameni, să treacă mai încet pe lângă uşile lor şi chiar să-i provoace la o discuţie prietenească.

- A fi informator înseamnă a-ţi ajuta ţara! încheie administratorul.

Dar, ciudat, Făt-Frumos respinse cu eleganţă această ofertă.

- Păcat, nu ştii ce ai pierdut! îi spuse administratorul ridicându-se să plece. Ai fi putut avea un televizor color şi un bilet de odihnă gratis prin sindicat!

Făt-Frumos zâmbi trist, căci de toate acestea ar fi avut nevoie, mai ales de odihnă, pentru că în ultima perioadă îl deranja inima. Era bătrân şi bolnav. Şi totuşi, nu acceptă. De dimineaţă până seara lucra ca muncitor, acum calificat - fierar-betonist pe un şantier de la marginea oraşului. Când se-ntorcea seara, frânt de oboseală, cădea într-un somn profund. Vecinii

din bloc, cei cu inimă bună, îi spuseseră să se pensioneze pe caz de boală, dar el le răspundea că mai vrea să stea câţiva ani, căci e singur şi pensia este mică.

Am uitat să vă spun că un singur lucru n-au putut să-i ia lui Făt-Frumos, *gândul* lui către Ileana Cosânzeana. De fapt, îmbătrânise prematur şi se-mbolnăvise de inimă din cauza *dorului.* Nu putea s-o uite. Au încercat tovarăşii să-i prezinte diferite fruntaşe în muncă. Dar el, cu delicateţe, a evitat ofertele. într-un târziu l-au lăsat în pace, considerându-se că nu mai poate fi periculos.

într-o zi se pare că şi-a văzut chiar calul trecând pe o uliţă prăfuită, pe lângă şantier. Era tare bătrân, costeliv şi orb. Trăgea din greu o căruţă plină cu saci de ciment. Făt-Frumos l-a strigat, dar calul nu l-a auzit. Pesemne, asurzise.

Viaţa se derula aşa, zilnic. Câteodată îşi mai aducea aminte de tatăl său, Împăratul-Verde, dar repede îşi alunga gândul, ca să nu fie văzut.

Da, şi asta am uitat să vă spun, dragi copii, că pe stradă, la serviciu şi în bloc erau mulţi oameni angajaţi să vadă dacă te gândeşti la ceva. Oamenii, mai bine zis „oamenii-muncii", erau obligaţi să fie voioşi, indiferent de ce li se-ntâmplă şi, mai ales, să nu gândească. Nici în viitor, nici în trecut. Adică, dragi copii, erau oameni angajaţi special ca să-ţi păzească gândurile. Hai să le spunem „păzitorii de gânduri". Aşa că Făt-Frumos, din cauza acestor paznici ciudaţi, evita de mult să se mai gândească atunci când ieşea în lume. Deci, gândurile şi chiar visele oamenilor erau atent supravegheate.

#• Dar într-o zi de iarnă s-antâmplat ceva neobişnuit. S-au auzit împuşcături, lumea fugea îngrozită pe stradă. Miliţieni mulţi, dar de data aceasta cu faţa desfigurată de frică, încercau să oprească mulţimile revoltate. Oamenii angajaţi să urmărească oamenii care gândeau, adică „păzitorii de gânduri", au dispărut ca prin minune. Mai mult, la uşa lui Făt-Frumos apăru miliţianul care-l anchetase şi care-i luase totul, transpirat de groază, spunându-i:

- Scapă-mă, vor să mă omoare, e revoluţie!

Făt-Frumos îl privi cu milă şi-l primi în mica lui garsonieră.

- Tovarăşe Făt-Frumos, îi spuse acesta pe nume pentru prima oară, să ştiţi că eu v-am apreciat dintotdeauna şi am făcut tot ce am putut ca să vă salvez!

Făt-Frumos nu spuse nimic, se duse-n mica lui bucătărie şi-i aduse un pahar cu apă, apoi îi spuse:

- Vreţi ceva de mâncare?

Miliţianul, tulburat, începu să plângă:

- Ce inimă bună aveţi, tovarăşe Făt-Frumos! Ştiţi, eu sunt de la ţară, când eram copil bunica îmi spunea basme cu dumneavoastră... Ce folclor frumos avem!... Dar spuneţi-mi, mă puteţi ascunde aici pentru câteva zile? Vor să mă omoare revoluţionarii!

Apoi totul s-a potolit. Bine, mulţi oameni nevinovaţi au trebuit să moară, dar culmea, miliţianului nu i s-a-ntâmplat nimic. Aşa cum nimic profund nu s-a-ntâmplat în ţara aceea tristă şi ciudată.

Peste câţiva ani, un bătrân gârbovit, cu o pungă în mână în care flutura o pâine mică, vru să traverseze strada, era dreptul lui, era verde. O clipă de neatenţie şi ar fi murit. O maşină mare, un jeep, trecu în viteză pe lângă el, stropindu-l cu apa din băltoaca străzii. Şi culmea, maşina frână nervos. Şoferul dădu apoi cu spatele, deschise fereastra ca să-l înjure pe bătrân. Acesta ridică încet capul, faţa lui mai păstra încă trăsături frumoase. De pe locul şoferului se văzu pe fereastra deschisă o ceafa groasă care încerca să se-ntoarcă, dar era oprită de grăsimea trupului.

- Ce bă, boşorogule, nu vezi pe unde mergi?! se răsti ceafa groasă la el, dar apoi ceafa rămase perplexă, în oglinda retrovizoare îl recunoscu pe Făt-Frumos. Ceafa groasă din jeep era miliţianul. Acum era şi mai gras.

- Oh, ce mai faceţi domnu' Făt-Frumos, iertaţi-mă că nu v-am recunoscut?!

Bătrânul ridică privirea încet, i se părea ciudat că cineva i se adresa acum cu *domnul* şi nu cu *tovarăşe,* zâmbi uşor, stânjenit, şi-i spuse:

- Ce să fac, mi-am cumpărat o pâine... Dumneavoastră?

- Eu am o firmă de construcţii, slavă lui Dumnezeu, o duc bine, am copilul la studii în străinătate.

Bătrânul tăcu... Era pentru prima oară când miliţianul pronunţa cuvântul Dumnezeu.

în aceeaşi seară, Făt-Frumos a avut un vis: se făcea că venise la el calul său năzdrăvan şi-i spusese:

- Stăpâne, haideţi să ne-ntoarcem înapoi în basm n-a fost decât un vis urât!

Omul care m-a văzut

Un popor este un popor numai atunci când este liber! în sanscrită, cuvântul pasăre înseamnă „născut de două ori“. O dată când iese puiul din ou şi a doua oară când zboară. Abia atunci el este născut cu adevărat. Căci, înălţându-se în aer, se leagă cu infinitul. Libertatea unui om şi a unui neam înseamnă tocmai această legătură cu infinitul.

Mi-aduc aminte o pictură a lui Rene Magritte care se intitula „Clarviziune". Pe şevalet era o pictură care reprezenta un porumbel în zbor. Pe masa de studiu, în schimb, era doar un simplu ou. Pictorul privea aţintit la el, dar pictase zborul. Omul comun rămâne toată viaţa, de regulă, cu ochii aţintiţi doar la coaja oului de pasăre, neintuind niciodată zborul ei. Aşa şi cu România de azi, nu trebuie să ne oprim în a-i vedea doar realitatea meschină, tristă şi degenerată care ne împresoară, ci *zborul* ei de mâine!... mi-am terminat eu de spus parcă dintr-o respiraţie gândurile.

Doamna Sanda Stolojan[1] mă privi, pentru o clipă, adânc în ochi, apoi îmi spuse:

- Vai, Dan, cât de mult semeni tu cu tinerii aceia excepţionali din Rusia pe care Stalin i-a lăsat să se entuziasmeze, ca apoi să-i asasineze, rând pe rând, pe fiecare!

---

[1] Sanda Stolojan - Nepoată a scriitorului Duiliu Zamfirescu, s-a născut la Bucureşti într-o familie de diplomaţi. Licenţiată în litere a Universităţii din Bucureşti, în 1962 s-a stabilit în Franţa ca refugiat politic. A fost interpret oficial în relaţiile cu România a preşedinţilor Franţei, de la Charles de Gaulle la Franţois Mitterand. Fondatoare a revistei literare *Les Cahiers de l'Est,* consacrată în special scriitorilor din Răsăritul Europei, cenzuraţi în ţările lor din motive politice. între 1984 şi 1991, Sanda Stolojan a fost preşedintele Ligii pentru Apărarea Drepturilor Omului în România, cu sediul la Paris. în 1989 a fost distinsă de American Romanian Academy cu Diploma de Onoare pentru activitatea sa închinată apărării drepturilor omului.

Dreptatea vulpii

Există o poveste exponenţială pentru dragostea lui Dumnezeu faţă de om. Se numeşte ciudat şi în acelaşi timp provocator: „Dreptatea vulpii“. Dintr-un început sesizăm că nu este vorba de **dreptatea omului,** ci de aceea a unui animal şi acela cunoscut în folclorul nostru, şi nu numai, ca fiind foarte viclean. Şi atunci te întrebi de unde până unde această alăturare, dreptatea cu viclenia. De când şi până când viclenia a împărţit dreptatea pe pământ? Plecăm la drum deci cu o mirare pentru logica noastră dar nu şi pentru lucrarea lui Dumnezeu care, din când în când, după cum ştim, înhamă la carul lui de luptă diavolii. Este ceea ce se numeşte dreptatea ascunsă, care nu are de-a face cu dreptatea lumească cu care noi, oamenii, suntem obişnuiţi. Ţăranul român nu face teologie, nici nu filosofează, ci te surprinde, aşa cum numai viaţa te surprinde, în toată splendoarea suficienţei tale, ca să te trezească şi să te-ndrepte.

Se spune deci că un ţăran milostiv, vă rog să reţineţi acest termen, „milostiv!”, căci nu s-a spus „un ţăran” şi niciun „ţăran rău”, ci unul milostiv, adică un om creştin, curat, cu sufletul blând pentru toată făptura. Aşa cum spun Sfinţii Părinţi: „O inimă milostivă pentru toată firea zidită". Ei, bine, acest ţăran milostiv, spune povestea, mergea de o bună bucată de vreme prin pădure. Şi merge el ce merge şi deodată aude, după o stâncă ce stătea pe un mal prăvălit, nişte gemete şi vaiere de ţi se frângea inima şi toate parcă veneau din fundul pământului. Ţăranul nostru la-nceput se sperie, apoi, când îi trecu spaima şi văzu că nimic nu se-ntâmplă, se apropie cu grijă de stânca proptită în mal. Şi cu cât se apropie mai mult cu atât gemetele sfâşietoare se făceau mai puternice. îşi lipi urechea acolo unde stânca se proptea de mal şi auzi o respiraţie grea şi un vaier cumplit.

- Cine-i acolo? întrebă speriat ţăranul. Geamătul se opri ca din senin, apoi de sub stâncă se auzi o voce stinsă de oboseală, dar în acelaşi timp stranie, de îl apucă pe bietul om toţi fiorii.

- Eu sunt, vai de zilele mele, un balaur prins în groapa asta de stânca asta ce s-a prăvălit peste mine. Stau aici de o săptămână şi mor de foame şi de sete şi nimeni nu s-a-ndurat de mine până acum. Om bun, fâ-ţi milă cu mine şi scoate-mă de aici!

Ţăranul rămase uluit. Dar apoi gemetele de suferinţă îl treziră la realitate. Se apropie de stâncă şi mai mult şi văzu printr-o crăpătură mică balaurul care stătea aproape sufocat sub greutatea pietrei. Nemaizăbovind, se apucă de lucru. Improviză din nişte buşteni un fel de pârghii cu care să mişte stânca. Trebuie reţinut aici că balaurul în basmele româneşti reprezintă răul. Cu el, de regulă, Făt-Frumos luptă ca s-o salveze pe Ileana Cosânzeana, pe care acesta a răpit-o. Distincţia, frontiera de netrecut dintre bine şi rău nu este niciodată confuză în toate poveştile noastre populare. Necesitatea luptei cu balaurul face parte din fiziologia frumosului şi a binelui în acelaşi timp. De copii am fost învăţaţi cu această confruntare necesară cu răul care trebuie stârpit, încât ea a devenit un fel de prim act de igienă sufletească şi care nu îngăduie răului să trăiască în lume, pentru că atunci răul s-ar înmulţi. Este de fapt o sfântă intoleranţă în care mila nu intră-n joc. Numai că aici însuşi răul era la ananghie. Răul se afla într-o situaţie rea. Interesantă situaţie, nu-i aşa? Răul se află într-o situaţie rea. De remarcat că ţăranul milos nu judecă mecanic, că răul trebuie stârpit cu orice preţ. în cazul de faţă el uită fulgerător totul, pentru simplul motiv că însuşi răul se află în necaz. Şi-atunci mila ţine loc de raţiune, o topeşte pur şi simplu odată cu instinctul de conservare. Gestul său spontan nu este rodul unei naivităţi sau ignoranţe, ci al bunei credinţe. Şi pesemne că buna credinţă este haina de sărbătoare cu care ţăranul român se va prezenta în cele din urmă la Judecata de Apoi. Ea, mila, pune în mişcare fiinţa

românească. Iar fiinţa românească are inimă creştină. Ştim că la creştini inima are calitatea sângelui, circulă. Adică, aşa cum în fiziologia normală există circulaţia sângelui, aşa în creştinism există „circulaţia inimii“. Şi se spune: „S-a-ndepărtat inima mea de mine... Şi s-a înălţat inima mea... Pururi rătăcesc cu inima... Inima mea m-a părăsit... Şi s-a-nvârtoşat inima mea până-ntr-atâta că nu s-a mai **întors** la Domnul Dumnezeul. Pleacă inima mea la mărturiile Tale şi nu la lăcomie. Acest popor mă cinsteşte cu buzele, dar inima lui este departe de mine. Cel ce stă stă neclintit în inima sa... Inimile sfinţilor s-au odihnit prin tine... Linişteşte inima mea întru Hristos întunecaţi fiind la cuget... din pricina împietririi inimii lor.“

Putem spune şi **s-a înmuiat inima lui** în faţa suferinţei, pe cât de tare **s-a-mpietrit de spaimă** la început. De remarcat că l-a încercat spaima, firească, de altfel, şi apoi, brusc, mila. De ce n-a apărut în inima lui acea sincopă în care să se trezească resentimentul? Ura achiziţionată prin obişnuiţa simţului comun?! Oare ce i-a distrus în fracţiuni de secundă instinctul de conservare, precum şi experienţa speciei? Nu găsiţi în această *inimă miloasă* ce ajută răul în suferinţă, nemaiconsiderându-l rău ci un biet suferind, toată gestica poporului român faţă de toţi balaurii cotropitori ce au călcat fără scrupule această ţară, dar când n-au mai fost privilegiaţi de soartă au ajuns sub bolovanul istoriei? Thomas Hobbes, în „Elementele" şi în „Leviathan“, defineşte mila ca fiind: „închipuirea sau plăsmuirea unei nenorociri viitoare care ni se va întâmplă, plecând de la constatarea nenorocirii altuia". Dar nu în acelaşi fel gândesc şi sfinţii. Pentru ei, şi dacă ar fi să ne gândim numai la sfântul Isaac Şirul, mila este lucrarea inimii, transfigurarea ei. Este legătura cea mai profundă şi duioasă care se face între noi şi Dumnezeu. Găsim la acest ţăran din povestea noastră, prin aplecarea lui spre necazul *răului aflat la rău,* acea „adorabilă bunătate" pe care numai Domnul nostru Iisus Hristos a adus-o pe pământ. Căci aşa ne spune unul dintre marii sfinţi martiri români aruncat în groapa comună a Aiudului, părintele

Ilarion Felea: „Da, prin bunătatea nesfârşită a lui Iisus s-a descoperit Dumnezeu omului; în el s-a arătat un Dumnezeu, Dumnezeu omul, fară îndoială, dar fără viciile omului ca în zeii dinaintea lui Iisus Hristos, ci într-o umanitate - adorabilă bunătate."

Şi tot o fericită expresie a găsit şi teologul catolic Romano Guardini atunci când a spus că Iisus a ridicat *capacul* care stătea pus peste omenire făcându-i pe oameni, în sfârşit, să vadă cerul. Un cer senin, curat, care până atunci era întunecat şi corupt de promiscuitatea zeilor din Olimp. Şi, oare, nu putem spune că în acelaşi fel, şi ţăranul milos din povestea noastră a ridicat *capacul vieţii* prin gestul lui de „adorabilă bunătate" atunci când a găsit de cuviinţă să ajute chiar Răul care se afla la rău? Nu simţim oare că prin aceste gesturi viaţa noatră devine, brusc, mai senină şi mai limpede? A împins bolovanul acela ca să salveze o vietate de la suferinţă şi, evident, de la moarte, cu toate că făptura aceea, adică balaurul, după judecata noastră lumească nu prea era cum trebuie şi nici nu merita o asemenea şansă.

Ce l-a determinat pe ţăranul milos din poveste să facă acest gest atât de paradoxal? Nu cumva atitudinea lui provine de dincolo de el ca o moştenire care-l trăieşte? „Adorabilă bunătate... spune mai departe părintele Ilarion Felea... bunătate şi umanitate împinse până la iubire nu numai faţă de cei perfecţi în virtute, ci faţă de păcătoşi; nu numai faţă de cei desăvârşiţi în frumuseţe, ci faţă de cei desfiguraţi şi îndureraţi până a le împărtăşi urâţenia şi durerile, spre a-i mângâia mai bine, El, cel biciuit, încununat cu spini, răstignit..."

Şi oare din punctul de vedere al fiinţei balaurul nu este şi el un desfigurat? Şi oare cei care ne conduc astăzi ţara şi o distrug firesc dintr-o natură parcă programată pentru aşa ceva nu sunt în fond nişte desfiguraţi sufleteşte?

în gestul de milă absolută al ţăranului stă concentrată toată moştenirea hristică, saltul pe care omul l-a făcut numai prin jertfa Fiului lui Dumnezeu de la umanitatea lui precară spre

propria-i îndumnezeire. Cât de datori suntem noi, oamenii, acestei jertfe!

Şi astfel, am putea spune că ţăranul acesta, prin milostenia lui atât de neaşteptată pentru simţul comun, ne defineşte pregnant pe noi, ca popor, în esenţa noastră, în faţa lumii care a venit întotdeauna cinic şi fără scrupule peste noi. El, ţăranul milostiv, este şi astăzi, în fond, stâlpul de rezistenţă al neamului românesc în faţa viiturii pline de mizerii a lumii contemporane care se prăvăleşte nestăvilită peste noi. Această *lume contemporană* care ne loveşte din toate părţile şi cu toate puterile fară de niciun regret sau proces de conştiinţă, nu este o lume spontanee, ci, vai, una care are un trecut, ce astăzi nu face altceva decât să revină încurajat şi resuscitat de speranţa din ce în ce mai clamată că Dumnezeu a murit şi, mai mult decât atât, că niciodată nu ar fi existat. în faţa noului seism de frică, oamenii tac. Căci puterile lor simt depăşite. Dar nu şi martirii. Şi când oamenii tac, când cei vii nu mai au curaj, ţărâna îmbibată de jertfa continuă a acestui pământ vorbeşte. Din groapa comună neştiută a Aiudului, acolo unde au fost aruncaţi unul peste altul, neştiuţi de nimeni, decât de Dumnezeu, martirii neamului, sufletul părintelui Ilarion Felea ne şopteşte de dincolo de timp. „Zeii păgâni îşi întorceau faţa de la suferinţă cu un fel de dezgust superb. în Ipolit al lui Euripide, Artemis-Diana s-a îndrăgostit de viteazul tânăr, când frumuseţea bărbătească şi faptele lui de vitejie puteau trezi admiraţie. Dar când acest îmblânzitor de fiare sălbatice a fost rănit şi gata să moară, şi zicea ^eiţei: «Vezi, tu, Stăpână, starea de plâns în care mă aflu?» Aceasta îi răspunde: «Văd, dar lacrimile sunt interzise ochilor mei.» Şi l-a părăsit pe Ipolit înainte de a-şi da sufletul. «Adio, îi zice ea. Primeşte ultimul meu salut. Nu-mi este permis să văd vreun mort, nici să-mi pătez privirea văzând suferinţă». Dar Dumnezeul nostru Iisus Hristos a voit să îndure moartea ruşinoasă răstignit între doi tâlhari.[41]

Şi atunci, pornind de la această cutremurătoare remarcă pe care o face părintele Ilarion Felea vizavi de prăpastia

sufletească ce desparte lumea păgână de cea creştină nu putem, oare, observa că astăzi ne păgânizăm din nou? „Occidentul civilizat" n-a vrut, parcă, la fel, să nu-şi păteze privirea cu suferinţa noastră, a acestui popor condamnat pe nedrept la o atroce suferinţă şi, alături de el, a tuturor popoarelor din Est aruncate printr-o simplă semnătură în prăpastia comunistă?

„Dumnezeu n-are gumă la creion", spune un proverb al populaţiei creole din Antilele franceze. Şi, oare, câte popoare din lumea asta nu cred la fel? Ce este scris rămâne scris şi nu se iartă, asta ne spune proverbul. Dar la noi, românii, Dumnezeu a avut gumă la creion. Şi parcă a şters mai mult decât a scris. Dumnezeul nostru este Dumnezeul iertării absolute. De aici ne tragem firea. Dar şi forţa dăinuirii noastre ca neam. Ţara asta românească, făcută numai din suferinţă şi iertare, o vedem cum este toată concentrată în inima acestui ţăran milos. Căci el face parte, în definitiv, din acea civilizaţie dispărută pentru alţii şi pe care noi, prin milostivirea lui Dumnezeu, încă o mai avem, *civilizaţia lacrimei* faţă de suferinţa celuilalt. Simt că secolul acesta XXI a debutat ca şi cum oamenii au venit pe rând la o imensă garderobă, lăsându-şi în cuier sufletele care astăzi nu le mai sunt necesare şi care, mai mult decât atât, îi împiedică să trăiască. Ce gelos sunt pe expresia lui Karl Schmidt: „La Kant Dumnezeu este un parazit al moralei!" Parafrazându-l, am putea spune că sufletul, şi în ultimă instanţă, mila, este un parazit al omului eficient, ce ne înconjoară şi ne terorizează din toate părţile. Robit de rezultatul imediat, omul de azi îşi construieşte în timp, grăbit, fără să ştie, propria lui tragedie sufletească.

Răul fundamental aflat într-o situaţie rea este ajutat. Câţi în lume ar fi făcut asta? Şi totuşi asta ne-a caracterizat şi ne caracterizează ca neam. Iar Dumnezeu îşi face loc pentru lucrarea Sa numai în asemenea paradoxuri. îngăduie să se întâmple toate aceste lucruri ce ne contrariază la suprafaţă firea noastră lumească numai ca să se manifeste dreptatea Lui ascunsă. Şi tocmai această dreptate ascunsă funcţionează asupra ţăranului milostiv. Povestea ne spune că balaurul, odată ieşit la

lumină, îşi mărturiseşte cu sinceritate cinică firea. „Trebuie să te mănânc!... Căci nu mai pot de foame!“. Ţăranul rămâne încremenit, căderea în real îl striveşte de stânca nerecunoştinţei. *Inimii lui nu-i vine să creadă.* El face, ceea ce putem spune, un infarct sufletesc. Dar tocmai pe vidul acesta sufletesc de neînţeles începe să bată *inima lui Dumnezeu.* „Şi curăţă Doamne inima mea de întinăciunile vieţii ca Tu să poţi scrie pe ea.“ Dar el, ţăranul, nu ştia de toate acestea. Ce simte în piept acum nu-i decât o biată inimă omenească, înfricoşată de moarte, care-i gata să-i plesnească. Şi atunci, cu ultimele puteri, bâiguie: „Dar te-am salvat de la moarte! Nu poţi să mă ucizi!“. Balaurul, care se pare că avea aceeaşi genă ca oamenii politici contemporani de la noi şi de pretutindeni, îi răspunde calm că „el nu cunoaşte recunoştinţa[44]! Şi dacă stăm să ne gândim, aşa este, dar la ce ne ajută această mărturisire cinică?

- Nu este drept ceea ce faci! bâiguie încă o dată, sfârşit, ţăranul.

Aici balaurul, ca orice monstru al istoriei, clădit pe raţiune şi nu pe inimă, intră-n joc. Aşa, ca un preludiu ideologic înainte de masacru. Ştiţi că orice rău rafinat, înainte de toate îşi găseşte argumentele şi apoi evoluează organic raţiunea de a fi, din dorinţa de a se legitima.

- Bine... spune el, ca să nu zici că te mănânc pe nedrept, hai să căutăm un judecător. Şi astfel au plecat împreună pe potecă, călăul şi victima, unul în căutarea *Dreptăţii-raţionale,* altul în căutarea *milostivirii dumnezeieşti.* Mergeau, paradoxal, pe aceeaşi potecă, dar fiecare cu sensul vieţii lui.

Şi iată, pe acest drum al disperării celui care caută să găsească inima recunoştinţei iar celălalt raţiunea pragmatică a nerecunoştinţei, cei doi, ţăranul şi balaurul se-ntâlnesc cu un bou care păştea liniştit.

- Boule... spune ţăranul cu glasul sugrumat de emoţie, te rog, fii judecătorul nostru. Uite, continuă pe nerăsuflate omul, eu mergeam pe drum şi am auzit deodată gemete şi plânsete sub

o stâncă prăvălită din deal pe un mal din pădure şi, când mă uit bine, acolo, strivit, stătea balaurul acesta care m-a rugat să-l salvez. Şi eu, cum am putut, am împins stânca într-o parte şi-am reuşit să-l scot. Dar el, de cum a ieşit (fără măcar să-mi mulţumească) s-a îndreptat spre mine şi mi-a spus că trebuie să mă mănânce, că îi este foame. Spune tu, este drept să mi se întâmple una ca asta?! Căci noi căutăm acum un judecător!

Boul nici nu-şi ridică privirea ca să-l asculte, rumegă mai departe ca şi cum nimic nu se întâmplă. Timpul trecea. Ţăranul aştepta verdictul cu inima cât un purice, dar deodată, brusc, boul îşi înălţă capul şi privindu-l pe omul nostru direct în ochi, îi spuse:

- Da, este drept!... Apoi se puse din nou pe păscut.

Ţăranului nu-i veni să creadă ce a auzit. Simţea cum i se înmoaie picioarele. După o clipă de uluire, zise:

- Păi, cum vine asta? L-am salvat de la moarte. Şi el mă trimite morţii?! Păi ce dreptate mai este şi asta?

- Dar eu ce rău ţi-am făcut ţie, omule?! răspunse brusc boul, ridicând capul. Ce rău ţi-am făcut, că de mic copil, de când eram viţel, îmi luai aproape tot laptele de la vacă ca să-l vinzi şi mie abia dacă îmi mai lăsai ceva, cât să trăiesc, iar apoi, când am crescut mare, m-ai băgat la jug, la plug, la căruţă, m-ai bătut cu biciul când nu mai puteam m-ai obosit peste măsură, m-ai umilit... Făcându-mi toate astea mie, care nu ţi-am făcut niciun rău de când m-am născut, din contră, te-am ajutat să trăieşti? Crezi că te-ai purtat drept cu mine?... Aşa că este drept ca el să te mănânce!

Ţăranul rămase împietrit de spaimă. La judecata asta nu s-ar fi aşteptat nici mort. Nu mai putea vorbi. Condamnarea era parcă mai puternică decât frica morţii. Sosise năprasnic, imprevizibil şi din partea unui biet animal atât de blând. Balaurul, în schimb, era fericit. Judecătorul îi dăduse dreptate. Ţăranul era condamnat dinainte, el nu era decât un simplu executor, de aceea ţăranul parcă şi uitase de prezenţa lui şi stătea uluit în faţa propriei condamnări.

- Ei, vezi?... Trebuie să te mănânc, aşa e drept! întrerupse bucuros balaurul liniştea de mormânt ce se aşezase în preajmă.

Ţăranul tresări, transpiră brusc şi încercă să mai bâiguie ceva:

- Te rog, hai să mai încercăm şi la alt judecător! îl imploră el.

Atunci Dumnezeu făcu ca balaurului să nu-i treacă foamea, dar să-i vină un fel de mândrie a propriei victorii care se aşează mai presus de foame.

- Bine, spuse acesta cu o siguranţă pofticioasă în ochi, hai să mai căutăm şi un alt judecător, dar ai să te convingi că am dreptate!... Şi zicând acestea, porniră la drum, balaurul, cu nimbul victoriei deasupra capului, ţăranul, cu spaima-n suflet. Drumul din pădure îi încăpea pe amândoi, dar sufletele lor erau separate. Câţi paşi din ăştia, cu inimi diferite, nu cunoscuse potecuţa din pădure?!... Şi de aceea se lăsa călcată cu indiferenţă de cei doi. Ţăranul nostru mergea cu moartea-n suflet, iar aceasta îi legase inima fedeleş, ca el să nu se mai roage. în schimb, balaurul se felicita de judecata lui şi mergea plescăind mica victorie ce tocmai o repurtase. Şi cum mergeau ei aşa, iată că într-o poieniţă zăriră un cal costeliv ce păştea şi el, cum mai putea. Ţăranul se repezi la el cu sufletul la gură:

- Calule, salvează-mă, numai tu poţi să mă ajuţi, să-mi faci dreptate! Calul ridică încet capul mare, osos, din care îl priveau doi ochi trişti care abia mai vedeau.

- Uite, zise ţăranul, eu veneam pe potecă prin pădure şi deodată, de sub o stâncă, am auzit nişte gemete şi nişte vaiere de disperare. Şi când m-am uitat mai bine, l-am văzut pe balaurul acesta care era acolo, îngrămădit şi strivit de stânca aia care se prăvălise din întâmplare peste el şi care m-a rugat, cu cerul şi pământul, să-l salvez. Şi mie, fiindu-mi milă, m-am apucat să-mping stânca într-o parte, aşa cum am putut, şi să-l scot la suprafaţă. Dar el, când a ieşit, niciuna, nici două s-a repezit la mine ca să mă mănânce. Iar eu i-am spus că nu este

drept să facă aşa ceva, mai ales că i-am salvat viaţa. Şi atunci a spus şi el „Bine, hai să căutăm un judecător” şi uite, te-am găsit pe tine şi te-ntreb: Este oare drept ca el să mă mănânce?

Calul se uită lung la el, îl privi cu tristeţe în ochi şi îi spuse:

- Da, este drept, trebuie să te mănânce! De data aceasta inima ţăranului fu fulgerată de moarte. Se albi brusc la faţă şi rămase mut în faţa sentinţei necruţătoare. Ai uitat, omule... continuă calul, cum te-ai purtat cu mine?! Nici n-ai aşteptat să învăţ să merg şi m-ai legat de căruţă, mânz fiind. Apoi nici n-ai aşteptat să cresc mai mare şi m-ai înhămat fără milă la plug. Fie vară, fie iarnă, pe căldură sau ger m-ai pus la muncă, m-ai suduit şi m-ai bătut cu biciul, iar acum bătrân fiind, neputincios, m-ai lăsat singur pe câmpul acesta ca să mă mănânce lupii sau până-ntr-o zi când ai să vii să-mi dai cu parul în cap şi să-mi pui pielea pe băţ. Da, este drept să fii mâncat de balaur! încheie calul şi-şi văzu mai departe de păscut.

Balaurul înnebunise de fericire, îşi vedea prada judecată după dreptate.

Ţăranul, încremenit, abia avu forţa să-l roage:

- Te rog, hai să mai încercăm pentru ultima oară, îl rugă ţăranul în genunchi, şi-ţi promit că dacă şi de data aceasta răspunsul va fi acelaşi, am să mă supun sorţii necruţătoare.

Balaurul acceptă zâmbind, pentru că intuia sfîrşitul.

Este de remarcat însă că ţăranul, în plină disperare, încă mai nădăjduia. De unde tragem concluzia că nădejdea este o funcţie a inimii creştine. Ea nu este speranţă. Speranţa aparţine judecăţii. Speranţa se vede, nădejdea nu! „Sper ca situaţia să fie mai bună!“ nu este egalul lui „Nădăjduiesc în Dumnezeu![14]. Şi atunci, pe ultimul licăr de nădejde, Dumnezeu a acţionat. Le scoate în faţă o vulpe. Vulpea stătea tolănită la soare şi se încălzea. Avea ceva de europarlamentar lipsit de griji şi de necazuri, îşi mai lingea din când în când blana care lucea în soare. Se vedea de la distanţă pe chipul ei că făcea parte dintr-o

lume ferită de necazuri şi disperări. Ţăranul se uită la ea ca la ultima nădejde. Se apropie şi-i spuse:

- Uite, te rog să-mi faci dreptate! Vulpea îşi înălţă capul şi-l privi atent. Eu mergeam prin pădure... continuă ţăranul disperat, cu ultimele puteri, şi deodată, de sub o stâncă, aud vaiere şi gemete şi când mă uit mai bine, văd sub stâncă, strivit, abia răsuflând, pe balaurul acesta care, văzându-mă, mă rugă cu cerul şi pământul să-l salvez. Şi atunci am dat stânca la o parte cum am putut şi am reuşit să-l scot afară, numai că, odată ieşit, balaurul s-a repezit la mine ca să mă mănânce. Iar eu i-am spus că nu este drept, că i-am salvat viaţa. Şi-atunci ne-am gândit să căutăm un judecător să facem dreptate! încheie povestea pe nerăsuflate nefericitul ţăran.

- Până să vedem dacă-i drept sau nedrept trebuie să mă conving dacă este adevărat! răspunse tăios vulpea. Cei doi, adică ţăranul şi balaurul, au rămas uluiţi de un asemenea răspuns.

- Adică vrei să zici că nu este adevărat?! îngăimă total zăpăcit balaurul, trezit brusc din starea lui euforică.

- Nu mai umblaţi cu tot felul de poveşti! replică prompt vulpea. Până nu văd cu ochii mei **unde** şi **cum** s-a-ntâmplat, eu nu cred nimic!

Şi astfel, tustrei o luară prin pădure înapoi la malul cu stânca prăbuşită. Odată ajunşi acolo, vulpea spuse:

- Adică vrei să zici că tu, ditamai namila, stăteai sub stâncă, în găurica asta?

- Da! răspunse furios balaurul.

* - Nu te cred! îi răspunse scurt vulpea.

- Nu mă crezi?! strigă balaurul la ea. Uite, am să mă bag acum, în faţa ta, în ea, ca să vezi că a fost adevărat. Şi cât ai clipi, balaurul se-ncolăci şi se strânse ghemuit în gaura lui. Atunci vulpea îi făcu semn cu ochiul ţăranului. Acesta pricepu fulgerător şi cu un efort supraomenesc împinse înapoi stânca peste balaur.

Şi astfel vulpea facu dreptate. Bietul ţăran milostiv a scăpat cu viaţă după ce a pătimit atâta.

La prima vedere, este o întâmplare. Dar întâmplarea nu este pentru român hazard, care în limba arabă înseamnă a juca la zaruri. Nu, întâmplarea se traduce prin **„In Templum",** adică în casa lui Dumnezeu. Am putea aici chiar să-l citãm pe Einstein, care a spus că „Dumnezeu nu joacă la zaruri".

Deci, să reluăm. Undeva sub pământ, strivit de o stâncă, pedepsit, stă răul. Acolo este locul lui. Şi totuşi Dumnezeu îngăduie ca acesta să iasă la suprafaţă. Vă rog să fiţi atenţi la cuvântul **îngăduinţă.** Să nu facem eroare de a-l traduce prin **toleranţă.** Toleranţa înseamnă a suporta ceva împotriva firii. Nu, Dumnezeu este prin excelenţă intolerant cu răul, dar profund îngăduitor cu viaţa. Pentru că îngăduinţa este aşteptarea sufletului bun întru îndreptarea celui care greşeşte. îngăduinţa este timpul pe care îl acorzi din toată inima ca acela care a păcătuit să se trezească. Este, prin urmare, o maieutică, dar nu atât în sensul socratic ci, mai degrabă, o moşire creştină în care aştepţi ca binele să se nască de la sine, firesc, nu printr-un proces logic, ci printr-un fel de reabilitare a fiinţei într-un mod organic în care cel ce realizează în final că face răul îşi dă seama şi se pocăieşte. Este, în ultimă instanţă, darul cel mai de preţ pe care ni l-a dat Dumnezeu ca să nu ne depărtăm unii de alţii şi să fim dimpreună. Pentru acest *dimpreună* s-a rugat Iisus cu lacrimi de sânge în grădina Gheţimani. Toleranţa, în schimb, este impostura moralei omului fară Dumnezeu care n-are perspectiva îndreptării celui care greşeşte, ci constă în suportarea răului în constanta sau evoluţia lui spre şi mai rău, legitimată fiind de o aşa-zisă corectitudine. O fraternitate imposibilă între omul născut bun şi cel deformat sufleteşte, care îşi cere fără scrupule dreptul la egalitate în numele dreptului şi, de ce nu, al dreptăţii. O instanţă perversă s-a aşezat în lume răsucind lucrurile şi creând tensiuni. Astfel, nefirescul a fost adus firesc, pe nesimţite, în lume. Dar, în cazul nostru, vom vedea că Dumnezeu nu tolerează răul, ci îl îngăduie pentru

moment cu un scop anume. Căci în mâinile lui există dreptatea cea ascunsă pe care noi, oamenii, nu o putem cunoaşte, dar o simţim şi o aşteptăm, în fond, ca unică mântuire.

Este minunat şi face parte din geniul creştin al acestui neam că răul este scos la suprafaţă tocmai de un om milostiv, adică un om bun. Bunătatea se-nduioşează de **suferinţa** răului, uitând tot răul făcut de acesta în timp. Bunătatea creştină, iubind „toată zidirea", aşa cum spun Sfinţii Părinţi, iartă şi iertând nu mai are memoria răului şi, evident, apetitul răzbunării.

Astfel se poate configura dintr-un început specificitatea nepereche a **inimii** creştine. Iartă şi ajută. Nu are nimic resentimentar, nu ascultă de raţiunea omului, ci de propria-i raţiune a inimii, cum ar spune Blaise Pascal.

Dumnezeu, prin urmare, îngăduie acestei inimi milostive să aducă răul în lume. Paradoxal, dar cât de adevărat pentru poporul român. Şi dacă ne amintim cât rău am pătimit din milă faţă de alţii?! Dar tot paradoxal este că deşi cunoscând atâta rău, inima românului nu s-a-mpietrit, a devenit parcă şi mai mare, în ciuda continuei sângerări pe care o simţim şi astăzi. De aici lecţia toleranţei internaţionale pe inima creştină românească reiese a fi o profundă impostură!

De ce îngăduie Dumnezeu ca o inimă milostivă să salveze răul? Pentru ca ea să devină mai mare printr-o altă **milostenie,** prin cea a lui Dumnezeu! După cum aţi văzut, inima ţăranului, odată pornită la lucru, ajunge în impas. Este înfricoşată, cunoaşte spaima morţii, dar nu înainte de a primi judecata. Căci atât boul, cât şi calul, cei doi primi judecători, sunt scoşi în faţă nu ca să-l judece pe el, pe ţăranul milostiv, ca pe O persoană individuală, ci ca pe om în genere, plin de păcate. I se aduce, de fapt, aminte, că tractează după el păcatele speciei. Dar această aducere aminte - „anamnesis“, cum ar spune grecii nu are loc ca la Socrate, prin gândire, prin provocarea ei, ci prin **cutremurarea** fiinţei. **Aceasta este calea creştină.** Căci pe firul suferinţei memoria păcatului devine

potecă spre Dumnezeu. O Judecată de Apoi - „avant la lettre“ - al cărei rezultat este inima profund smerită, singura ce poate să facă din memoria lui Dumnezeu - viaţă. Apariţia vulpii face parte din ceea ce numim iconomie dumnezeiască. Căci numai răul poate lupta cu răul. Diavolii se luptă între ei. Iar ţăranul nu era diavol, era creştin. De aceea se şi spune: Nu te lupta cu demonii! Lasă-i în pace, că se luptă ei singuri între ei! Vulpea soluţionează cazul în termenii vicleniei, care sunt singurii compatibili cu nerecunoştinţa. Această minunată poveste circumscrie dreptatea lui Dumnezeu în cel mai frumos paradox. Dreptatea Lui trece prin inima Lui spre inima smerită a celui milos.

De unde rezultă că astăzi poporului român îi trebuie o vulpe, în rest totul a fost pregătit.

O mică introducere

Cum oare poţi să vorbeşti despre taina sufletului românesc sau a vreunui alt popor când nici măcar sufletul tău nu ţi-l poţi cunoaşte?

- Mai degrabă ai să poţi număra firele de nisip de pe plaja mării sau stelele de pe cer decât să-ţi cunoşti taina sufletului tău, omule!... spune sfântul.

Şi atunci, de unde această îndrăzneală? Şi ce ne face oare să exclamăm, din când în când, „Uite un om cu suflet?!“ Sau contrariul?

Care este detectorul acela intim care vibrează-n noi dincolo de orice cunoaştere, făcându-ne parcă pentru o clipă să ştim ceea ce în mod normal niciodată nu vom putea cunoaşte? Iar dacă vedem că sufletul nu ne e dat să-l cunoaştem vreodată în termenii raţiunii, nu-i mai puţin adevărat că ştim şi, mai presus de toate, simţim că el, sufletul, ne surprinde întotdeauna predându-se parcă necondiţionat, pentru o clipă, în gestul sau atitudinea unui om sau a unui întreg popor.

Poate că ar fi mai bine ca în faţa unui asemenea mister să facem şi noi o reverenţă şi să exclamăm ca Chesterton: „Domnilor, .sunt aici nu ca să rezolv problema ci ca să vă-nvăţ cum şă priviţi enigma!“. Greu lucru, de altfel, pentru omul iscoditor, plecat de unul singur pe drumul cunoaşterii autonome, dar lesne pentru cel apropiat de Dumnezeu.

A privi sufletul şi nu a-l iscodi, iată un prim pas pe calea unei alte cunoaşteri. Dar nu orice privire, ci cea capabilă să vadă „frumosul de ordin superior", cum ar spune Plotin. Căci sufletul românesc în esenţa lui face parte din această categorie înaltă. O imponderabilă care intră în alt sistem de referinţă ce

rejectează de la sine criteriile comune de analiză. „Căci este nevoie, spune Plotin, ca cel care vede să se facă asemănător şi identic cu *lucrul văzut* pentru a putea purcede la contemplare... Şi nici *sufletul* n-ar putea vedea frumosul dacă n-ar putea deveni el frumos“. Prin urmare, cum să te uiţi la frumuseţea sufletească a ţării tale cu ochii împăienjeniţi de ceaţa unei naturi înnăscute infirmă sau născute curată şi inocentă dar devastată din faşă de un proces de urâţire continuă? Iată o primă condiţie esenţială a posibilităţii de a putea vedea frumuseţea sufletească a acestei ţări.

„Toţi văd trupurile, spune Plotin, dar nu sunt îmboldiţi toţi către ele în egală măsură, ci simt atraşi de ele cu precădere aceia despre care se spune că iubesc, astfel de emoţii încearcă cei care sunt cu adevărat îndrăgostiţi.[44] Numai prin această stare de graţie pe care o au îndrăgostiţii trebuie, în ciuda tuturor evidenţelor, să ne privim astăzi ţara şi neamul, şi nu prin ochiul comun înnăscut să extermine aristocraţia şi delicateţea *privirii alese.* Există frumuseţea muzicii şi a picturii, iar urechea este încântată de armonii, de simetrii sau de culori. Dar există şi frumuseţea Dreptăţii, a Virtuţii, a Curajului, a Chibzuinţei sau a Dragostei pe care nu o poţi vedea cu „uneltele simţurilor" şi care „depăşeşte frumuseţea Luceafărului de Seară sau pe cea a Luceafărului de Dimineaţă[14]. Cui îi este dat să vadă acest „frumos de ordin superior[44]? se întreabă Plotin. Şi tot el răspunde: sufletului care îşi îndreaptă privirea către divin şi care, prin inteligenţă, întoarce spatele lucrurilor inferioare. Căci tot aşa spune şi monahul: „A sta de vorbă cu sufletul unui om înseamnă a sta de vorbă cu nemurirea lui![44]. Pesemne că de aici ura viscerală a orbilor sufleteşti înnăscuţi pe această *privire interioară* pe care numai îndrăgostiţii o au.

Ce căruţă pusă astăzi înaintea boilor! Să-ţi judeci ţara după mersul vremii de acum şi nu după eternitatea ei?!

Pe la începutul secolului XX gânditorul şi pedagogul german Friedrich Wilhelm Forster, într-o carte intitulată „Şcoala şi caracterul", sublinia tocmai această răsturnare nefirească cu consecinţe atât de grave pentru mersul înainte al civilizaţiei sufleteşti. „Nu *evoluţia socială* trebuie să impună *caracterului* un scop către care ar tinde necesar, ci dimpotrivă, *idealurile eterne ale sufletului* trebuie să fie FATUM-ul evoluţiei sociale şi să-i însemne calea. Din ce în ce trebuie să o elibereze de *mecanismul orb* şi să impună *legea spiritului,* singura în stare să-i dea materiei o ordine stabilă". Cu alte cuvinte, o Românie crescută şi condusă din *ordinea ei sufletească* şi nu din improvizaţiile nefireşti şi mutilante ale unui timp cinic şi criminal.

Cele două Românii şi Vrăbiuţa

„ Un dram de viaţă cât mai este
în lumea asta să trăieşti
Trăieşte numai pentru suflet
Şi lasă-ţi grijile lumeşti!"

Sfântul Ioan Iacob Hozevitul Românul

Terminasem spectacolul. Eram obosit. Mă dezbrăcăm încet de hainele personajului şi, odată cu ele, de sufletul lui.

- Domnul Dănuț! îmi strigă cabiniera teatrului, vă aşteaptă pe hol cineva care vrea să vă vorbească!

- Vin imediat, am răspuns, numai puțin, să mă îmbrac!

M-am grăbit, firește, ca să nu fac persoana respectivă să mă aştepte. Am deschis apoi repede uşa cabinei ca să mă întâlnesc cu cel care voia să vorbească cu mine.

Pe hol, stând modest lipit de peretele culoarului, mă aştepta un om trecut de 70 de ani dar cu o privire atât de tânără şi de curată care făcea ca într-o clipă anii vârstei înaintate să îngenuncheze neputincioşi în faţa sufletului lui parcă neatins de vreme. Ca şi cum nebăgat în seamă de nimeni, copilul din el învinsese timpul necruțător.

Omul mă privea cu un amestec de căldură, admiraţie, dragoste şi respect.

I-am strâns mâna-i tremurândă de emoţie şi de prea plin sufletesc. M-a felicitat sincer pentru rolul jucat. îl impresionase. Iar eu, la rândul meu, mă bucuram că reuşisem să-i creez această bucurie. Ne-am luat apoi cu vorba. Un grup de tineri studenţi la teatru ni s-a alăturat. Era ceva frumos, curat în acea discuţie în care diferenţele de vârstă nu mai contau. Ceva ca un invizibil liant ne unea. Un fel de a fi care nu se lăsase corupt de

vremurile triste şi urâte pe care le trăim Ce miracol! Eram trei generaţii diferite care parcă se întâlniseră într-una singură, cea a unei sensibilităţi şi a unei purităţi sufleteşti neafectate de pasul grăbit al lumii.

- Vreau să vă las o scrisoare... îmi spuse la despărţire omul în vârstă cu privire şi suflet de copil. Ştiţi, eu sunt un simplu ţăran din Gorj, acum sunt la pensie, dar m-am gândit să atrag atenţia asupra unor lucruri, că poate s-o mai îndrepta ceva!

Am luat scrisoarea, i-am mulţumit şi, strângându-ne mâinile cu căldură, ne-am despărţit.

- Ştiţi, eu mi-am făcut datoria, de-acu' încolo e voia Domnului! mai spuse el depărtându-se.

Ajuns acasă m-am prăbuşit, obosit, pe fotoliu. Am deschis din reflex televizorul. Cu o mână îmi dezlegam încet şireturile pantofilor. Cu capul aplecat ascultam ştirile. în ţară se fura. Furia nebună a vânzării resurselor ţării ajunsese la paroxism. Raptul public instituţionalizat şi legiferat ţâşnea obraznic, fără scrupule, din televizor.

Stăteam aşa aplecat şi nu voiam să ridic capul. îmi priveam pantofii şi şireturile desfăcute. De deasupra mea, peste mine, se prăvălea o altă ţară, o ţară distrusă şi fară de nicio şansă, pe care Dumnezeu părea că a părăsit-o de mult. Am apăsat încet butonul telecomenzii şi am închis televizorul. O tristeţe difuză mi se lăsă în suflet. Cu un gest obosit, mi-am deschis geanta unde aveam textul piesei din seara în care jucasem. L-am pus încet pe măsuţa din faţă. Mişcările erau minime, lente şi automate. Niciun gând nu mă traversa. Eram paralizat de un infinit amar sufletesc. Am vrut să aranjez textul piesei mai bine pe mijlocul mesei, când, deodată, din el căzu scrisoarea prietenului meu, ţăranul din Gorj. Am deschis-o încet, fară grabă, cu spaima că voi da peste o altă tristeţe. Dar, spre surprinderea mea, din scrisoarea lui izvora altceva, un fel de puritate creştină românească, un fel de limpezime a firii pe care doar în basmele noastre populare o mai găseşti. Nimic care să semene cu o plângere sau cu o neputinţă, cu o cerinţă

personală sau cu o revoltă împotriva nedreptăţii sociale de azi, sau cu o mâhnire faţă de clasa politică ce ne-a distrus şi ne distruge în continuare, sau cu vreo altă nemulţumire ce ne-a obosit viaţa asta frântă de atâta deznădejde. Nimic din toate acestea! Era scrisă cu grijă, cu migală chiar şi, mai ales, lucru rar în ziua de astăzi, se vedea că avea reflexul scrisului frumos al generaţiei trecute.

Scrisoarea se adresa ierarhilor Bisericii ortodoxe române, dar nu ca să-l ajute cumva cu bani sau să le propună să construiască vreo nouă biserică la el în sat, ci doar să-i asculte rugămintea ca nu cumva sufletul nostru românesc creştin să greşească în faţa bunului Dumnezeu. Era în ea o observaţie de o îndrăzneală imprevizibilă, pe care se spune că numai sufletele curate o au în faţa lui Dumnezeu şi, totodată, de un bun simţ uluitor. Scria că a citit de nenumărate ori Psaltirea şi că a fost impresionat de fiorul ei tragic şi de acea forţă lăuntrică ce lucrează ca o rugăciune nepereche împotriva ispitei dar şi că, în acelaşi timp, a fost cutremurat sufleteşte de mulţimea blestemelor ce le-a găsit acolo. Iar el, simplu ţăran din Gorj, „îndrăznea[14] să spună că toate acele blesteme nu se potrivesc cu firea noastră senină, blândă şi profund iertătoare şi că ar fi mai bine să le evităm. „Ce folos am eu dacă blestem vrăjmaşul sau cine sunt eu, nevrednicul, să cer bunului Dumnezeu să pedepsească pe cei necredincioşi? Ştie Dânsul *ce* şi *cum* să răsplătească la fiecare[44]. Apoi am fost răpit sufleteşte de ceva profund pe care nu l-am citit în niciun tratat de drept sau eseu despre dreptate. Căci se ştie că *dreptul,* ca să ajungă la *dreptate,* trebuie să facă drumul anevoios ce duce spre *morală,* iar asta se întâmplă atât de rar. Şi poate de aceea în lumea noastră plină de drepturi dreptatea este atât de rară. Izbucnea de sub scrisul lui tremurat, ca şi cum cuvintele ar fi tresărit atunci când coborau pe hârtie, o idee maiestuoasă: că *omenia* nu are nimic de-a face cu *umanismul*!

„...Se imploră *răsplata* sau *judecata* Bunului Dumnezeu după *dreptatea* Sa. Ceea ce implică, în mod

condiţionat, pedepsirea penitentului pentru multele fărădelegi, motiv pentru care consider că este mai cu folos să apelăm la *bunătatea* Sa, căci prin judecarea după *dreptate* nu vom mai avea speranţe de mântuire. A ne considera capabili să fim judecaţi după dreptate este o mândrie, pe când cel smerit imploră *bunătatea* Bunului Dumnezeu cu mai mult folos.“ Şi atunci mi-am adus aminte fulgerător de George Racoveanu care, în cartea sa „Omenia şi frumuseţea cea dintâi“, prefaţată atât de frumos şi profund de Mircea Eliade, vorbeşte despre virtuţile poporului român. Iar printre acestea, la loc de cinste, se află şi SPIRITUL DREPTĂŢII.

Dar în acest spirit al dreptăţii nu *legalitatea* este instanţa supremă care acţionează, ci „dreptatea dreaptă[11], adică acel fenomen tipic românesc în care legea imuabilă în sine parcă se lasă străpunsă de suflet, cum ar spune părintele Stăniloaie, şi care stă neclintit în faţa lumii schimbătoare şi rătăcite, găsindu-şi originea în acea minunată zicală românească: „Ţine-te de legea care te sfătuieşte spre calea omeniei!" Căci locul omeniei este în „domeniul harurilor" şi de aceea paşii care urcă sufletul acesta românesc spre Dumnezeu are trepte aparte: „îmbrăţişarea, semn al dragostei; dragostea, semn al milei; mila, semn al omeniei; iar omenia, dovedirea credinţei."

Citeam încet, pe îndelete. Literele tremurate scrise de o mână îmbătrânită în care viaţa îşi topise grijile şi suferinţele ei mute păreau nişte lacrimi ce ţâşneau separat şi care, printr-o minune, în ultima clipă se adunau una lângă alta, ca dimpreună să facă parcă o lacrimă mai mare din care se năştea cuvântul. Iar cuvântul acela ca un adevăr aşteptat de mult, copilul neştiut al suferinţei româneşti îmi umplea golul sufletesc ce mă cuprinsese cu o viteză şi o putere de nebănuit, ducându-mă pe nesimţite spre inima neîntinată a unei alte Românii, cea coborâtă din veac.

Şi atunci, trimis ca o răzbunare a unui duh ce se vedea înfrânt, un gând m-a copleşit. Acela că în aceeaşi clipă în care

ţăranul meu gorjean se dăruia pe hârtie cu grijă şi dragoste nemăsurată ca sufletului românesc să nu i se întâmple ceva care l-ar putea degrada sau ucide, un semen de-al lui, tot un român, se gândea cum să fure o proprietate care nu este a lui întocmind cu agilitate acte false, cum să păcălească un om necăjit, cum să defrişeze ilegal o pădure, cum să dea pe nimic, cu o simplă semnătură într-o cancelarie europeană, bogăţiile ţării sau cum să fure sau să devalizeze o bancă. Şi el este tot român, mi-am spus. Şi atunci unde este ţara mea? Apoi, în mod neaşteptat, ceva ca un senin sufletesc îmi recucerea fiinţa. Simţeam cum România aceasta paralelă decăzută moral, meschină, degenerată se chinuie de sute de ani să ia locul României profunde şi, totuşi, nu poate. Pe ce s-a sprijinit şi se sprijină dăinuirea acestui popor în lume? m-am întrebat. Pe palma tremurândă ca o inimă a acestui ţăran gorjean sau pe viclenia dibace a celor care au furat-o şi o fură mereu? Şi dacă astăzi victoria celor din urmă seamănă cu victoria de moment a împăraţilor romani asupra martirilor creştini, de ce memoria noastră sufletească îi reţine doar pe cei din urmă şi sufletul nostru a crescut doar datorită lor?

Răul atacă etern, dar eternitatea tot etern îl refuză. Iată legea implacabilă a vieţii. Fapta bună apare din când în când, dar eternitatea o primeşte firesc la sânul ei de fiecare dată. Iată biruinţa binelui şi a frumosului în lume. Şi astfel, zidurile impenetrabile de credinţă ale acestui neam au fost făcute la rândul lor tot din această cărămidă sufletească ce se înalţă spre eternitate, din care este făcut şi ţăranul meu gorjean. Izolat în aparenţă, el este, în fond, fortăreaţa ce încă apără ţara. România minoră de la televizor era acum departe. Scrisoarea omului acesta simplu care mă aştepta modest sprijinit de zidul holului de la Teatrul Naţional mă făcuse să simt aerul tare al veşniciei româneşti. „Şi de ce oare... spunea mai departe modesta lui scrisoare, ne adresăm lui Dumnezeu cu Tu şi nu cu Dumneavoastră, Dumneata sau Matale, semn al respectului nostru? Suntem ultima generaţie care poate să repună în drepturi utilizarea pronumelui de politeţe (pe cale de dispariţie)

şi valoarea limbii române de la o amputare serioasă? Să învăţăm să ne rugăm aşa: «Că iată adevărul, ai iubit; cele *nearătate* şi cele *ascunse* ale înţelepciunii Matale mi-ai arătat mie»". Niciodată nu mă gândisem la aşa ceva! Dar el se gândise. Şi atunci nu ştiu de ce, dintr-odată, m-am simţit îmbătrânit şi într-un fel lipsit de forţa credinţei celei adevărate.

Căci un român care în plin dezastru economic al ţării şi în plină dezagregare morală şi sufletească a acestui popor se gândeşte cum să se adreseze lui Dumnezeu în aşa fel încât să nu-l jignească cumva, ci dimpotrivă, să îi arate respectul şi, mai presus de toate, dragostea lui neţărmurită, nu valorează oare la vremea aceasta de cumplită cumpănă cât un neam întreg? Nu ştiu ce ar spune un preot sau un teolog, nu ştiu dacă este ceea ce trebuie, dar ca să te preocupe raportul de adresare cu Absolutul, să nu te mai adresezi cu Tu, Doamne, ci cu Dumneavoastră, Dumneata sau cu acea formă atât de duioasă Matale, mi se pare un lucru de o infinită inocenţă, de o curăţenie sufletească nepereche, ca şi cum peste acest ţăran istoria nu a trecut deloc. Curat ca un basm românesc peste care zgura timpurilor rele n-a îndrăznit să se aşeze, el trăieşte cu noi, printre noi, amintindu-ne firesc ce am fost cândva. în felul lui neîntinat dincolo de timp se leagă cu gestul plin de puritate al unui alt ţăran care spunea consătenilor săi că într-o zi, în timp ce îşi ducea turma la păscut, s-a întâlnit cu Moşul, adică cu Dumnezeu. Ţăranul acela cioban fără prea multă învăţătură se numea Petrache Lupu. El avusese privilegiul profeţilor să se întâlnească faţă către faţă cu Creatorul. Dar istoria nu a avut timp de aşa ceva. Vulgară şi agresivă ca întotdeauna, a trecut şi peste momentul acesta care simţea' că nu îi aparţine şi, mai mult, o stânjenea în proiectul ei. Căci comunismul s-a instalat atroce şi în ţara creştină a lui Petrache Lupu. Şi într-o zi maşina Securităţii a venit să-l ridice. Era, bietul cioban, acuzat de misticism şi de îndepărtarea maselor de la ideologia marxist-leninistă. Duba Securităţii a oprit la Magiavit, ca să-l ia. L-au arestat, dar el, ciobanul cu inimă curată, nu înţelegea de ce. Şi iată că maşina, odată ce Petrache Lupu a urcat în ea, n-a mai pornit! Şoferul nu ştia ce să-i facă. A fost chemat apoi mecanicul dintr-o localitate

apropiată. Dar nici acesta nu i-a dat de capăt. Şi atunci Petrache Lupu i-a spus plutonierului care-l arestase pentru a-l duce la Jilava să-l lase să se roage. Nu ştiu ce o fi crezut miliţianul, dar Petrache Lupu a fost adus cu cătuşe la mâini in faţa maşinii şi acolo, aşa legat, a căzut în genunchi şi s-a rugat ca Măicuţa Domnului „să facă bine“ maşina. Şi Măicuţa Domnului i-a ascultat rugăciunea iar maşina Securităţii „s-a făcut bine“ şi l-a dus pe bietul om la cumplitul penitenciar unde luni de zile a fost torturat şi bătut în modul cel mai bestial cu putinţă.

Cam asta este faţa neîntinată a neamului românesc, faţă în faţă cu istoria. Căci cei doi, ţăranul meu gorjean şi Petrache Lupu, au răsărit din humusul creştin al ţării, nu ca nişte flori rare ci, din contra, ca florile de câmp libere, frumoase şi multe, dar care au căzut inevitabil una după alta sub coasa vremii necruţătoare.

Diferenţa dintre mine, cel de azi, şi el, cel smerit, care îmi întinsese mâna cu dragoste ca să mă felicite pe holul teatrului, era mare. Căci eu eram copleşit de grijile lumii, în timp ce el era copleşit de dragostea lui faţă de Dumnezeu. Eu eram robul firii, el, al credinţei. Iar dintre noi doi, el era cel liber. Şi spune George Racoveanu în finalul cărţii sale: „...în schitul Trăisteni din Ţara Muntenească trăia acolo un sfânt călugăr valah Gheorghe, cu numele «prietenul vrăbiilor». Vrăbiile îl aşteptau totdeauna la uşa chiliei şi aşezându-se pe umerii şi braţele lui îl însoţeau până la uşa bisericii. Aici aşteptau sfârşitul slujbei, ca apoi la fel, să-l petreacă până la chilie. Şi săvârşindu-se sfântul călugăr şi fiind purtat la groapă, s-au aruncat vrăbiile în mormânt, tăvălindu-se de durere. Şi nu puteau arunca pământul în groapă din pricina vrăbiilor surori." M-am gândit atunci că tot aşa nu se va putea îngropa acest suflet românesc nicicând datorită acestor oameni ca ţăranul meu gorjean, o biată vrabie şi el, ce se zbate de durere pe trupul sfânt al ţării sale.

Omul-mac

De câte ori plec cu trenul din Gara de Nord şi merg preţ de o oră, văd cu strângere de inimă, uitându-mă pe fereastra compartimentului, cum pe întinsurile nesfârşite de câmp roditor altădată se întinde acum, ca o durere, singurătatea pământului nelucrat, ca un infinit cimitir părăsit în care nici crucile nu-şi mai au rostul. Ierburi sălbatice, scaieţi, pungi de plastic şi sticle goale Coca-Cola sau Fanta tronează cu asprime şi răutate asupra amintirii grâului ce-şi legăna altădată valurile de spice în bătaia vântului, asupra întinderilor nesfârşite de floarea soarelui ce-şi întorceau faţa ca o armată disciplinată după lumina Stăpânului lor, Majestatea Sa Soarele sau asupra porumbului crescut înalt, drept, ce dădea parcă onorul cu o demnitate înnăscută pământului roditor care l-a născut sau, piu- şi simplu, asupra ierbii sănătoase de un verde curat pe care omul încă n-o jignise. Dar acum privirea cade lovită, înghesuită de aceşti cruzi invadatori, copiii degeneraţi ai indolenţei şi mizerabilităţii. Şi nu ştiu cum m-a străbătut gândul că acel câmp mănos altădată, astăzi biruit de gunoaie, este, în fond, oglinda reală a României de azi. Dar, tot atunci, ca un miracol, pe pragul acelei sfâşietoare tristeţi, ca un fior, o forţă lăuntrică mă trezea: „Trebuie să iubeşti România cu frenezie, s-o iubeşti şi să crezi în ea împotriva tuturor evidenţelor, ca să poţi uita gradul de descompunere în care a ajuns!“.[2]

Şi de ce, oare, tot atunci, ca o răsplată a credinţei mele, din câmpul acela cenuşiu, pustie sufletească făcută de omul de azi, orizontala infinită de tristeţe. Dumnezeu a făcut să răsară ca un strigăt de viaţă, un mac? Roşu intens, curat, nefâcând nicio concesie mediului înconjurător, strălucind prin frumuseţea lui,

[2] **Mircea Eliade,** ***România în eternitate.***

dar şi prin ceva mult mai preţios, printr-o singurătate asumată cu superb curaj, reuşea să anuleze acea deprimare ce te cuprindea din toate părţile. Nimic din urâţenia din jur nu-l contaminase! Ostilitatea grămezilor de gunoi, a ciulinilor, a mărăcinilor şi ierburilor sălbatice nu reuşiseră să-l învingă! Şi am avut sentimentul că, acolo în plin câmp, majoritatea degenerată era înfrântă, pentru prima oară, de frumuseţe. Ca o pată de sânge neîntinat şi puternic stătea macul meu pe deşertul cu mizerii ca şi cum ar vrea să spună: „iată-mă, frumosul nu poate fi învins!" Şi-atunci, m-am gândit că tot cam aşa, însingurat, dar puternic ca macul meu de pe câmpul acela părăsit şi murdar, circulă azi în ţară şi în lume sufletul românesc.

Cu ani în urmă eram în Basarabia. Mergeam încet, cu maşina, pe drumul de ţară plin de gropi şi noroaie printre satele sărace şi triste, ce ţineau parcă la sân, într-o muţenie sfântă, îngenuncheate în faţa lumii barbare ce trecuse peste ele, toată suferinţa lumii. Casele mici, crescute parcă din pământ, nu îndrăzneau să se dezlipească prea mult de el şi stăteau cuminţi şi lipite de ţărâna sfântă într-un permanent şi neauzit suspin.

„Aici m-am născut şi am copilărit eu!“, mi-a spus dintr-o dată Nicolae Dabija, prietenul meu, acea conştiinţă vie arzândă a neamului basarab de azi, condamnat parcă la o veşnică agonie.

M-am uitat şi am văzut în faţa mea o modestă casă de ţară, aşa cum numai în basmele noastre se arată. Micuţă, curată, îngrijită, dar nelocuită. Părinţii lui erau acum doar două priviri triste dintr-un tablou de nuntă în care nu puteai citi bucuria cununiei, ci doar dorul nemângâiat după ţara pierdută. în biblioteca modestă din hol am văzut mai multe cărţi. Mai toate erau în ruseşte. Şi doar acolo, în clipa aceea, nu ştiu de ce, am simţit ca un tragic fior fizic murmurul dureros de duios al limbii în care m-am născut. Căci cele câteva cărţi scrise în limba română stăteau înghesuite, smerite, dar atât de vii între slovele chirilice care încercau, parcă, furioase, cu gelozie făţişă faţă de

limpezimea şi cinstea lor sufletească, să le sufoce. „Ca să nu m-audă autorităţile, când eram mic, fugeam în pădure şi spuneam de unul singur versurile lui Mihai Eminescu, copacilor!", mi-a zis brusc Nicolae. Apoi, după o pauză în care tristeţea îşi găsi, din nou, pentru o clipă, odihna, continuă: „Ştii, pădurea asta e foarte ciudată. La mijloc, în inima ei, poţi să găseşti meri, peri, cireşi. M-am gândit că Dumnezeu a făcut-o când era copil!", îmi spuse el, zâmbind.

Apoi, încet, am ieşit din casa din poveste şi ne-am dus în spate să vedem livada. Câţiva copaci, cireşi, vişini se uneau fară nicio opreliţte cu depărtarea câmpului.

- De ce n-ai gard, Nicolae? l-am întrebat eu.

- Ca să vină copiii la vară să fure! mi-a răspuns el. Şi tristeţea aceea adâncă îl cuprinse din nou, aşezându-i-se fin peste zâmbetul lui copilăresc pe care nimeni şi nimic nu i-l putuse răpi.

- Acum în sat nu mai sunt copii. Au plecat cu părinţii la muncă în străinătate!

Privea undeva în zare. Se înserase. Dar seara nu venea singură, ci însoţită de o suferinţă numai de el ştiută. Satul stătea nemişcat fără de viaţă, ca şi cum nimeni n-ar mai fi îndrăznit să trăiască. Pe-acolo trecuse cândva războiul acela devastator şi apoi cumplitele deportări. Dar nimeni nu mai voia să le pomenească, cu toate că memoria lor crudă făcea până şi pământul pe care călcam să sufere.

- Să vii tu la vară şi să furi! îmi spuse el, zâmbind. Apoi, punându-mi prieteneşte mâna pe umăr, îmi zise: Hai, să-ţi arăt ceva!

La câţiva metri în faţa casei era o fântână. Curată, îngrijită te îmbia parcă să-i guşti apa rece şi sănătoasă.

- Am făcut-o din primii mei bani pe care i-am câştigat atunci când mi s-a dat premiul pentru poezie, mi-a spus el cuprins de o discretă nostalgie. Satul n-avea fântână, trebuia să mergem hăt, departe, ca să aducem apă, aşa că m-am hotărât s-o fac dacă tot s-a îndurat Dumnezeu să câştig ceva bani!

Mă uitam la el. Vârsta nu reuşise să-i ucidă copilul din suflet. Stătea aşa sprijinit de fântâna lui ca de o poveste. Şi-atunci, nu ştiu de ce, m-am gândit la alţii, la cei infinit de mulţi *alţii,* care, în locul lui, cu acei bani câştigaţi, ar fi făcut cu totul şi cu totul altceva. Şi-ar fi luat mobilă, haine, o maşină sau câte şi mai câte! Dar el a făcut fântână pentru oamenii din sat, nu s-a luat după *alţii* pentru că el era *macul* de pe câmp ce nu făcea nicio concesie lumii. Coasa vremii o să taie la timpul potrivit şi iarba sălbatică şi ciulinii, dar şi macul meu frumos. Numai că şi atunci, în clipa aceea cutremurătoare, când o să cadă frânt la pământ o s-o facă aşa cum a trăit, tulburător de singur. Un gând mi-a izbit atunci sufletul: pe câmpul plin de gunoaie al României triste şi părăsite de azi şi al Basarabiei sângerânde şi neauzite de nimeni, omul-mac a construit o fântână ca să aibă oamenii apă să bea.

Pentru mine acesta este sufletul românesc!

Suflet românesc

Se spune că Zâna florilor a coborât într-o zi pe pământ şi i-a spus tămăioarei: „ Tămâioară, tămâioară, ai adus atât de multă fericire oamenilor prin parfumul tău, încât sunt gata să-ţi îndeplinesc orice dorinţă... oricare ar fi ea!“ Tămâioara îşi ridică uşor fruntea de petale, înmiresmând încă o dată, ca prin farmec, tot aerul din jur, se uită la Zâna florilor şi spuse: „Zâna florilor, dă-mipuţină iarbă să mă ascund!"

Aşa văd eu sufletul acestui neam.

Ce sfântă mirare şi ce paradox! Trecutul martiric mărturisit al acestei ţări nu se pierde în neştiute depărtări, ca şi cum pulberea neiertătoare a istoriei l-ar fi uitat, ci mai degrabă noi, cei de azi, din perspectiva lui însfinţită de jertfa continuă, ne pierdem în propriul prezent minor. Această neaşteptată răsturnare, tocmai acest incredibil raport inversat de forţe, are vocaţia fundamentală de a ne trezi din somnul letal care ne-a cuprins. Căci tăria sufletească a acestui neam ni se impune de la sine în mod ‘organic, obligându-ne nu numai să n-o uităm ci s-o şi continuăm în felul nostru, dacă vrem, într-adevăr, să mai fim!

Lumea de azi, cancelariile europene ne asigură din plin „dreptul la inexistenţă". Şi atunci, a fi pentru acest popor nu înseamnă altceva decât a te jertfi, singurul nostru paşaport pe care l-am avut pentru a exista! Undeva Goethe afirma că tocmai această „existenţa împărţită la raţiunea umană dă întotdeauna un rest“. Dar ce *rest* dă viaţa unui popor împărţită la suferinţa lui

continuă şi cumplită? în acest interval dureros trăieşte poporul român de azi!

„în *realitatea de Rai* - nu în Rai - ci în *realitatea de Rai^,* aşa ne spunea părintele Ghelasie de la Frăsinei, omul avea trei inimi care băteau toate trei în acelaşi timp. Una era inima trupească, cea de came, cum i se mai zice, cea de a doua era inima sufletească a omului, iar cea de a treia era inima lui Dumnezeu din om. Când aceasta din urmă înceta să mai bată, omul facea *infarct duhovnicesc.* Acesta era diagnosticul pe care sfinţii Părinţi l-au pus cu precizie, de mult, lumii celei din urmă dar nu şi celei ce „va să vină!".

Şi tocmai din perspectiva acelei lumi ce „va să vină!" suntem datori să ieşim prin credinţă din moartea sufletească ce ne-a cuprins. Aşa a dăinuit acest neam care a avut tot timpul suferinţa mai mare decât viaţa! Şi tot aşa a răzbătut şi ţăranul român prin bezna istoriei, prin credinţa lui şi, mai presus de toate, prin *încrederea* lui în Dumnezeu. Această *încredere,* el o purta la vedere, ca pe o haină de sărbătoare, oriunde se afla; la coamele plugului, pe front, în faţa cotropitorului, în puşcăriile comuniste, în calitate de deţinut, în faţa anchetatorilor şi torţionarilor săi, în munţi, ca partizan cu faţa spre cerul senin al ţării ca spre o singură nădejde sau în faţa „lumii civilizate*[1] care, de atâtea ori, ne-a întors spatele.

Şi tot în „realitatea de Rai, ne spune mai departe părintele Ghelasie, inima mergea înaintea trupului[11], de puteai citi astfel sufletul omului. Era ca o haină de har ce învelea cu strălucire sfântă trupul nevinovat ce nu cunoscuse păcatul. „Totul era atunci la vedere", nimeni nu se-ascundea de nimeni şi astfel toate făpturile puteau fi numite. Căci numele era pe măsura acelui suflet „la vedere". A fost nevoie ca să se-ntâmple acea tragică prăbuşire în *neascultare* de Dumnezeu ca inima aceea liberă şi fără de păcat să se-ascundă definitiv în trupul omului ca dintr-un reflex de cumplită ruşine şi teamă faţă de ceea ce a făcut el. Şi de atunci stă acolo, ascunsă sub haina de piele cea fără de har a păcatului.

Ţăranului român nu i-a fost niciodată ruşine de inima lui. încrederea aceasta în Dumnezeu îl facea să poarte mereu cu el Raiul în sân şi de aceea a mers întotdeauna cu pieptul deschis spre ceilalţi şi, mai ales, spre atrocităţile istoriei. Dar tocmai această *permanentă deschidere sufletească* i-a semănat în sufletul „la vedere“ infinite dureri şi nedreptăţi numai de el ştiute şi totuşi, în loc să moară înghiţit de hoardele de „inimi ascunse", a trăit! Căci tocmai în acea *deschidere a inimii* „la vedere" în care toţi ceilalţi au dat fară de milă stătea *inima lui Dumnezeu* din el şi pentru asta Dumnezeu nu l-a lăsat!

Veacul slut, îngustimile lumii de ieri şi de azi puteau să-l facă să abdice, căci trupul românului a fost ucis de nenumărate ori, dar inima lui nu!

Şi astfel, pe cât de mult ne-au distrus în timpul istoric *încrederea* în „ceilalţi", generozitatea, ospitalitatea şi nu în ultimul rând acea nestemată sufletească a acestui popor numită *omenie,* de era să fim scoşi definitiv din istorie de propria noastră mare de infinită îngăduinţă şi blândeţe ce ne spală zilnic cu valurile ei ţărmurile creştine ale fiinţei, pe atât de mult ne-a izbăvit de la înecul într-o istorie meschină, primitivă şi crudă, *încrederea* în Dumnezeu. Sufletul acesta românesc n-a fost şi nu va fi nicicând individualist ci, din contră, a fost şi va fi veşnic marcat de vocaţia comuniunii permanente şi a împrietenirii. Şi poate de aici riscul major al existenţei lui în realitatea istorică dar, în acelaşi timp, şi aşezarea lui temeinică şi de neclintit în adevărul şi porunca hristică de a-ţi iubi aproapele.-Căci nu din naivitate s-a deschis către lume şi către oameni acest popor, ci din vocaţie creştină înnăscută, ca şi cum ar fi vrut să-şi prelungească propria-i *încredere* în Dumnezeu şi asupra oamenilor. Şi de aici au ţâşnit deopotrivă cele două izvoare care, subteran, îl străbat cutremurându-i fiinţa; cel al tămăduirii întru Hristos şi cel al dezamăgirii infinite către lume. Dar paradoxal, deşi victorioasă în timp, această „lume" nu i-a putut distruge credinţa şi nici clinti *încrederea* în Dumnezeu. Căci socoteala ţăranului român a fost, este şi va fi întotdeauna

cu veşnicia. Iar in raport cu eternitatea, timpul istoric este o simplă tresărire şi poate de aceea sufletul românesc nu abdică în faţa lumii care-l crucifică, ci se dăruie în faţa celei care-l mântuie. Privit cu curiozitate de alţii, cu lăcomie şi invidie de mulţi şi mai ales neînţeles de nimeni, şi-a găsit odihna întotdeauna între sfinţii săi şi cu capul plecat doar pentru o clipă în braţele lui Dumnezeu.

Lumea modernă de azi poate să plece în orice direcţie vrea, căci de mult şi-a pierdut adevăratul sens. Libertăţile minore care ne înconjoară n-au nevoie de poveste ci doar de eficienţa faptei, fără să ştie că eficienţa de moment poate deveni tragedie, în timp. Nu o amăgire, nu o superstiţie stă în poporul acesta ci o realitate ţâşnită dintr-un adevăr fundamental ce a îngenuncheat întotdeauna la timp răul, ca să nu devină o victorie absolută. în preţul acestei izbânzi a fost, este şi va fi întotdeauna jertfa!

Un popor aparte

Nu aceia dintre noi care pretindem, fără de niciun scrupul, a fi oglinda României de azi, orbi, de fapt, la slăbiciunile, infirmităţile, laşităţile şi îngustimile noastre sufleteşti ce ne caracterizează, suntem ţara, ci vai! doar cioburile ei sfărâmate de istorie. Şi tocmai de aceea destinul acestui popor românesc în faţa eternităţii nu se declină prin mutilările noastre sufleteşti contemporane, prin felul minor prin care am fost reeducaţi să ne percepem ca neam şi propria condiţie de român sau prin ofensiva continuă şi copleşitoare a celor care au fost angajaţi să-şi insulte şi să-şi trădeze originea. Nu! Din fericire pentru acest *rest de popor* care a mai rămas, destinul acestui neam se ridică dincolo de noi şi de vremurile crunte care ne-ncătuşează din nou fără de milă, cu faţa spre acele vârfuri de demnitate românească îngropate sub brazda sfântă a ţării şi care sunt, de fapt, sămânţa binecuvântată a reînvierii noastre.

Căci tocmai împotriva acestor demnităţi româneşti se duce războiul de azi, ca şi cum România ar trebui distrusă în însăşi esenţa sa. Parcă cineva nevăzut se grăbeşte cu noi, împingându-ne spre un liman sufletesc în care răbdarea nu mai devine o virtute ci o sinucidere, hrănind pe ascuns şi încurajând pe faţă o subspecie de om menită să ia locul românului autentic. Ai sentimentul tragic că se doreşte cu tot dinadinsul ca ţara asta să fig locuită de un alt popor. O generaţie de robi moderni fără memorie şi încercaţi pururea de dorinţe. Vorbitori ai aceleiaşi limbi să fim dar purtătorii unui alt suflet! Ţara aceasta o simplă regiune să fie, iar sufletul ei, un neant! Un simplu reflex al mediului să fie conştiinţa noastră, o tresărire continuă în faţa conjuncturii, o spaimă neîntreruptă în faţa vieţii! Căci alt fel de teroare decât cea comunistă a apărut la orizontul ţării! O tensiune „nivelator-civilizatorie“ se imprimă zilnic în fibra noastră, ca şi cum cineva ar dori cu tot dinadinsul să ne ardă în mod definitiv şi în mod absolut rădăcinile fireşti ale fiinţei. Se

doreşte o mutaţie! Un român minor! Şi pentru aceasta marginile degenerate ale societăţii sunt aduse-n centru. Ele trebuie să devină în timp presiunea imensă a masei populare asupra calităţii de a fi om şi, mai ales, asupra aceleia de a fi român. Se plantează zilnic mii de confuzii pe pământul sufletesc curat al acestei ţări. Se fac tabere de dezorientare politică, socială şi morală a omului. Sunt antrenaţi şi promovaţi lideri care să ducă ţara în mod premeditat spre nicăieri. Forţa obiectivă a numărului mare, inferior exercitată pe canalele aşa-zis democratice, vor asasina de la sine orice iniţiativă de calitate sau bună intenţie. Şi, astfel, cei ce ne execută în taină vor fi acoperiţi organic de noua natură a societăţii.

Căci în felul acesta normalitatea o să moară de la sine ca o specie rară incapabilă să se adapteze la noul glas al mulţimii. Şi totuşi, cu acest popor se întâmplă ceva! Ceva ca un *răspuns* dat de natură omului „atotbiruitor", stupid şi atât de plin de sine. Ca un început de trezire. O clarificare sufletească îşi face loc încet, încet, în fiinţa lui. Trezirea aceasta însă nu este datorată, aşa cum s-ar fi aşteptat oricine în asemenea situaţii limită, unui lider sau unei idei, unei doctrine ce ar putea coagula în jurul ei o solidaritate socială. Nu! Nicidecum! Este o trezire organică din interiorul şi din adâncul sufletesc al acestui popor. O trezire organică şi colectivă! Căci o tăcută şi neştiută comuniune a început să refacă lanţul de rezistenţă nevăzut al ţării. Nu o ideologie ridică această ţară ci ceva ca un suflu ce îi străbate fiinţa, fară ca ea să ştie deocamdată de unde vine.

Se spune că atunci când cerul era acoperit de nori negri de ploaie, dacii aveau obiceiul să tragă-n ei cu săgeţi, ca să-i alunge. Nicio săgeată de-a lor nu a ajuns până la nori, dar pesemne că dorinţa lor de senin sufletesc ne-a ajuns pe noi, cei de azi. Este ceva ca o stare ce a cuprins fiinţa adânc răbdătoare a românului. Şi ce ciudat? La vremuri noi, acest popor, spre mirarea tuturor, nu va scoate oameni noi, ci *oameni vechi,* adică pe aceia pe care vremurile rele n-au putut să-i înfrângă. Iar din acest răspuns neaşteptat se va reface astăzi ţara!

„Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte“

Moto

Există în sufletul acestui neam o timiditate în faţa lumii ca o ruşine în faţa istoriei de azi şi, de aceea, în faţa timpului pe care îl trăim - arogant, obraznic şi îngâmfat - el nu poate răspunde. Dar asta nu dintr-o resemnare, ci dintr-un fel de „zare interioară“ care-i spune că veşnicia nu poate fi atinsă de istorie.

Cine vrea să cunoască sufletul unui popor, să-i asculte basmele. Căci fiecare neam are povestea lui în lume. Acolo îi stau nevătămate de timp darurile sale cele mai de preţ.

La suprafaţă, în lumea istoriei, un popor, ca să supravieţuiască, poate fi duplicitar, poate să mintă, nicicând însă în acea sfântă intimitate care este povestea lui. Astfel, din basmele unui popor poţi să ghiceşti dimensiunea lui sufletească aşezată organic în lume.

Acolo, şi numai acolo, funcţionează la intensitate maximă toate intuiţiile lui asupra vieţii. La noi, în basmul „Tinereţe fară bătrâneţe şi viaţă fără de moarte“, Făt-Frumos refuză să se nască în ciuda tuturor bogăţiilor, onorurilor şi ispitelor pământeşti pe care tatăl său, bătrânul împărat, le promite.

Este în acest refuz nu un moft sau un răsfăţ împărătesc, ci o profundă şi tragică înţelegere a vieţii aşa cum este ea dincolo de vălul de tentaţii. Şi mai este ceva în această unică şi paradoxală lipsă de grabă de a veni pe lume. Miile alea de ţărani anonimi care s-au îngrămădit parcă dintr-odată să plăsmuiască

acest basm de un tragism cutremurător veneau dintr-un neam pregătit mai repede să moară decât să trăiască. Cu un mare respect faţă de lumea de dincolo şi cu puţină apreciere pentru cea de aici, oricât de împopoţonată cu bogăţii, puteri lumeşti şi alte ispite ar fi.

Aceasta ar fi prin urmare poziţia sufletească a poporului român în lume. Şi numai aşa se explică neînfricarea lui în momentele majore ale istoriei, spre surprinderea duşmanului, oricât de mare şi numeros ar fi fost acela. Atitudinea aceasta a fost apa vie care a hrănit şi hrăneşte subteran acest neam. Odată ivit în lume la promisiunea imposibilă, venită parcă de pe alt tărâm, a bătrânului împărat de a-i oferi „tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fară de moarte“... copilul se grăbeşte să crească mare. Căci fiziologia oricărei excepţionalităţi este aceea în care timpul se supune destinului. Născut cu o intuiţie deosebită a vieţii, aceasta nu poate să-l păcălească. Şi, de aceea, când vine momentul plecării în lume, alege în mod paradoxal pentru simţul comun pe cel mai bătrân şi bolnav cal care se afla în grajd, căci acolo ştia că se află ascunsă memoria. Aplecându-şi capul obosit de vreme şi de vremuri, de bătrâneţe şi de boală, bătrânul cal se-apropie, iar Făt-Frumos îl mângâie aşa cum odată Fiul-Omului a mângâiat bolile, neputinţele şi slăbiciunile acestei lumi. Şi-atunci, simţindu-se iubită cum nimeni nu mai făcuse vreodată până atunci, memoria-i şopteşte: „Dă-mi jar să mănânc, Făt-Frumos!“. Şi Făt-Frumos îi dă, pentru că ştia că numai focul credinţei este hrana ei. Există până aici o teribilă înlănţuire de acţiuni, ca o asceză care purifică viaţa de înşelătorii şi-o pune la lucru. Memoria nu este rezultatul ţinerii de minte a unor evenimente, ci viaţa lor neuitată, care îşi cere drepturile dându-ne acea neaşteptată putere asupra prezentului, în văzul lumii perplexe se-ntoarce Făt-Frumos către trecut ca spre o izbăvire. Şi numai aşa se întâmplă minunea. Căci dintr-odată, din calul costeliv, bătrân şi bolnav, se naşte un armăsar fermecat, cu multe aripi.

- încalecă pe mine, stăpâne, şi să mergem! îi spune roibul înaripat.

Iar călătoria are loc cu viteze cosmice. Ca vântul şi ca gândul. Mai ales ca gândul pe care nimeni şi nimic în lume nu-l poate prinde. Dar oricât de grăbit ar fi să-şi împlinească scopul venirii sale pe lume, el, tânărul acesta făcut parcă dintr-o plămadă sufletească necunoscută de muritori are timp să ajute o albină pe cale să se înece sau o furnică aflată la necaz. Şi în aceste imprevizibile opriri ale lui Făt-Frumos există o nestemată nepreţuită a acestui popor: mila! Nimeni şi nimic n-au putut să-l despartă de mila lui pe care o ţine în sân. Căci darul cel mai de preţ al creştinismului, ţăranul român îl ţine sub cămaşă, în dreptul inimii. Cât de departe suntem de zeii Olimpului sau de eroii mitologiilor străine? Ce distincţie aproape neobservabilă, dar care ne desparte radical de alte neamuri? In ciuda vitezelor cosmice, timpul la Făt-Frumos trece prin suflet şi se măsoară prin fapte bune. Numai o inimă crucificată de necazuri dar nebiruită de ele a putut plăsmui basmul astfel. Iar Făt-Frumos este copilul acestui suflet pe care istoria cumplită ce s-a abătut asupra noastră n-a îndrăznit să se aşeze. Şi ce lucru ciudat pentru logica comună care ne stăpâneşte până în zilele de azi pe noi, cei terorizaţi de viteză şi de aşa-zisele lucruri importante pe care n-avem voie să le ratăm căci, iată, tocmai făpturile acelea mici îl vor ajuta în ultimă instanţă pe Făt-Frumos să traverseze nevătămat lumile pline de răutate ce-i stăteau în cale.

Ajuns pe tărâmul promis, înconjurat de zâne şi, mai ales, de nemurire, simţi pentru o clipă că se odihneşte. Dar oare cât poate să ţină fericirea asta ciudat de statică şi lipsită total de îngrijorările şi nefericirile celeilalte lumi pe care tocmai o traversase şi-o răzbise? Şi iată că tot o făptură mică, în aparenţă atât de neînsemnată pentru lumea veşniciei, îl face să se-ntoarcă pe tărâmul uitat: un iepure! Fugind să-l vâneze nu-şi dă seama că a intrat în lumea dorului. Şi-abia atunci Făt-Frumos cade prăbuşit de amintiri. Este singura înfrângere pe care o suferă, dar această înfrângere, pentru el, este absolută. Acest aparent mic accident declanşează strigătul sufletesc cel mai puternic al acestui neam: dorul. „Nu te-ntoarce, Făt-Frumos! îl implorau zânele, căci nimeni nu s-a mai întors viu şi nevătămat de acolo!“

Dar Făt-Frumos, aşa cum refuzase odată să se nască, refuză acum să-şi trăiască nemurirea.

Este o răsturnare fară precedent. Este o plecare de bună voie din acel tărâm al vieţii fără de moarte. O reînomenire neaşteptată, o jertfă de o unicitate cutremurătoare, dar făcută conştient, pas cu pas.

- Nu te-ntoarce, stăpâne! îi spune şi murgul năzdrăvan prăbuşit de tristeţe. Căci nimeni şi nimic nu te mai poate întoarce în viaţă de acolo!

Şi totuşi o face, cu tot riscul fatal. Nimeni şi nimic nu-l mai puteau opri. Fiecare pas pe tărâmul muritorilor îl costa. Şi-n fiecare clipă Făt-Frumos îmbătrâneşte. Părul îi albeşte iar trupul îi cade sub povara anilor adunaţi în clipe. îşi ucide tinereţea şi frumuseţea cu bună ştiinţă, pentru ceva mai înalt decât propria-i nemurire: dorul de ai săi. Şi astfel, într-un timp şi spaţiu relativ, unde noi, oamenii, ne comportăm atât de jalnic de relativ, Făt-Frumos se comportă absolut. Aceasta a fost verticala noastră istorică. Acest absolut. Această unică şi cutremurător de tragică întoarcere în moarte ne-a dat paradoxal, în mod nevăzut şi negrăit, învierea ca neam.

Căci nu oare în mod absolut s-a comportat şi Constantin Brâncoveanu într-o istorie relativă şi cumplit de primitivă? Şi nu absolut s-au comportat şi tinerii noştri din închisorile comuniste, în lagăre, ca prizonieri de război, sau în munţi, ca partizani într-o istorie unică-n criminalitatea ei, cea comunistă? Nu şi-a jertfit bătrânul domnitor, dincolo de propria-i viaţă, ceea ce avea mai drag - copiii săi, tot pentru ceva mai înalt - credinţa în Hristos?

Şi nu la fel şi-au jertfit tinerii români tinereţea şi frumuseţea întregii lor firi în închisori, pentru ceva tot mai înalt - pentru neam şi ţară?

Aceeaşi tragică întoarcere în moarte la toţi. Căci şi Brâncoveanu şi tinerii jertfiţi în închisoare s-au întors spre Hristos, aşa cum s-a întors Făt-Frumos la casa părintească, mistuiţi parcă de un dor absolut. Din aceste infinit de tragice dar înălţătoare întoarceri este plămădit destinul acestui neam.

Basmul

O lume vulgară crescută în mijlocul unui popor este inamicul cel mai redutabil al acelui neam. Ea este poarta secretă permanent deschisă prin care duşmanul se strecoară în cetate!

Fiind un univers limpede, lumea basmului are o certă valoare de refacere sufletească pentru omul rătăcit de azi. Şi mai este ceva: fiind creată pentru copii, ea este fundamental cinstită. Iată două coordonate absente ale lumii moderne de azi: limpezimea şi cinstea. în lumea basmului, răul nu este relativizat sau, bunăoară cum se-ntâmplă în ultima vreme, legitimat cu drepturi într-un plan juridic special creat pentru el. Nu! Răul este rău şi binele este bine! Toată cetatea suferă după urma zmeului care a furat-o pe fata de împărat şi a adus întunericul şi tristeţea în cetate. Nu există niciun dubiu printre locuitorii ei că el, zmeul, n-ar fi încarnarea răului. Lumea basmului avea acea curăţenie sufletească care n-ar fi permis în ruptul capului apariţia în cetate a unor organizaţii şi organisme internaţionale care să lupte împotriva discriminării zmeului ca „minoritate[14]' socială şi acordării de drepturi acestuia în defavoarea şi spre stupoarea oamenilor din împărăţie. Nu! Pe vremea aceea zmeul era singur, n-avea încă astfel de prieteni ciudaţi. Singurătatea lui denunţa reflexul de igienă sufletească al cetăţii. Iar orice ajutor internaţional ar fi anunţat apariţia unui alt zmeu şi mai periculos sau, oricum, o rudă a acestuia necunoscută şi de aceea cu mult mai de temut decât el. Era o minune de embargou sufletesc pe care oamenii de rând o făceau în jurul celui care adusese răul. în această lume clară, frumoasă,

curată sufleteşte apare Făt-Frumos. Acolo unde valorile morale erau bine aşezate şi nimănui nu-i dădea prin minte să se joace cu ele aşa cum procedează de obicei dracul când n-are ce face şi-şi măsoară de unul singur coada.

Pe vremea aceea nu existau asemenea *„tulburări moderne*“, menite să aducă confuzia în cetate şi să transforme astfel cu premeditate viaţa locuitorilor ei într-o perpetuă agonie, împărăţia îl aşteaptă pe Făt-Frumos ca pe un izbăvitor, ca pe cel ce va reinstala normalitatea. El se naşte şi vine-n lume tocmai pentru a pune la lucru şi în lucru o ordine superioară. Este atât de importantă pentru împărăţie venirea lui pe cât este de importantă este împărăţia pentru el. Căci ea îl recunoaşte şi-l confirmă! Iar tocmai această *recunoaştere* este esenţa desăvârşirii sufleteşti a unui neam. Căci un act de eroism, de martiraj sau chiar o simplă faptă bună *nerecunoscută* de semeni este în timp un act de irecuperabilă pierdere de sine şi tragedia nepereche a acelui neam. Odată apărut în lume Făt-Frumos, adică esenţa românească de a fi în lume, nu are timp de dizertaţii şi dileme căci el nu este omul îndoielii paralizante, dar în acelaşi timp nici instrumentul acţiunii neîncetate ce duce la delirul societăţii de azi. El este omul destinului creştin care nu poate fi confiscat de mediu şi nici zguduit de istorie! Cu alte cuvinte, vine în lume cu o treabă de făcut dublată de o decizie absolută născută parcă din acel avertisment hristic: „Nimeni care pune mâna pe plug şi se uită-ndărăt nu este potrivit pentru împărăţia lui Dumnezeu". Şi-atunci Făt-Frumos pune mâna pe sabie ca pe un plug pentru a ara brazda cea bună şi luptă, omorând zmeul şi eliberând fata, iar lumea împărăţiei, ca la un ison, respiră uşurată. Şi astfel iese la suprafaţă ca la lumina zilei că ţăranul român anonim, creator al basmului, avea valori precise de *intoleranţă creştină* faţă de acel univers perpetuu al răului şi că în mintea şi inima lui graniţele erau perfect trasate între cele două tărâmuri ireconciliabile, cel al binelui şi cel al răului iar orice încercare de a le amesteca sau a negocia era sortită pieirii.

Şi aceasta este o mare *aşezare sufletească* a acestui popor de la care nu trebuie să abdicăm. E ca şi cum, odată pentru totdeauna, *te-ai lămuri* asupra vieţii. Iar lămurirea nu are de-a face cu înţelegerea succesivă a experienţelor *vieţii,* ci cu înţelegerea ei simultană şi definitivă. Acea cunoaştere dintr-odată, pe care Galileo Galilei o numea *cunoaştere intensivă.* „Noi, oamenii, procedăm pas cu pas, de la o concluziune la alta, pe când Dumnezeu cunoaşte totul prin simplă intuiţiune...“. Şi fiind aceasta, prin urmare, o cunoaştere Dumnezeiască, am putea spune că şi basmul are o cunoaştere *dăruită* a vieţii, care îţi reaşază, firesc şi limpede într-o lume lovită de haos, valorile şi sensul ei.

In acest dar de a cunoaşte viaţa, intuiţia cea mai profundă se-ntâlneşte ca într-o rară sărbătoare cu raţiunea cea mai sclipitoare şi amândouă sub tainica supraveghere a lui Dumnezeu. Căci fară de această „supraveghere" omul ar rămâne doar o *fiinţă gânditoare* capabilă de toate „izbânzile", mai puţin de una singură: miracolul vederii sufleteşti.

Această „vedere sufletească" ţi-o dă basmul şi atunci viaţa se rostuieşte datorită ei şi nu invers.

In acest sens, Făt-Frumos se arată a fi un *spirit ordonator* într-o dimensiune ontologică superioară a vieţii şi în acelaşi timp un restaurator al Binelui în cetate. De pe această poziţie de a fi, faptele lui nu sunt decât simple consecinţe. *îngăduinţa maximă* pentru lume aşa cum este ea şi *intoleranţa absolută* faţă de zmeu arată că lumea lui Făt-Frumos nu este numai frumoasă, ci şi sănătoasă. Dar lumea de azi, lumea „modernă" nu mai priveşte aşa *radical* lucrurile. Pentru ea basmul nu mai este de mult o limpezime sufletească, ci o inutilă inocenţă, un anacronism sau o utopie. Morala „intolerantă" şi „primitivă" a ţăranului român a dispărut făcând loc unor „subţirimi psihologice" în care zmeul este perfect legitim să existe şi chiar are vocaţia lui, liber să se emancipeze de o lume plină de „prejudecăţi" şi „inerţii". Şi tot astfel, în această împărăţie devastată a lumii contemporane, nimeni nu-l mai

aşteaptă pe Făt-Frumos, căci cetatea otrăvită sufleteşte nu-l mai *recunoaşte.* Oamenii noii împărăţii obişnuiţi şi înfrăţiţi cu zmeul vor considera apariţia lui în cetate ca pe un factor de dezechilibru, de instabilitate şi perturbare socială. Şi totuşi, această „nouă ordine“ nu doarme liniştită. Răul are în sânge frica permanentă a propriei ilegitimităţi. Ca o rază mică de lumină, ce se strecoară nebănuit în negura vremurilor de azi, va intra din nou binele în cetate. E ca un corp a cărui inimă nu mai are puterea şi voinţa de a bate şi-atunci sângele, în disperarea lui, se-apucă să pulseze de la sine, trimiţând în organismul ce agonizează infinite inimi invizibile. Acestea sunt gândurile neştiute ale oamenilor aşezate într-un *adânc sufletesc* neliniştit. Iar miile lor de tresăriri lăuntrice îl străbat zilnic, fără ca ei să ştie. De acolo, pe neaşteptate, într-o zi va începe furtuna. Dar atunci va fi cu totul şi cu totul alt basm.

Corăbierul

Sufletul poporului român este o sfântă intimitate, iar intimitatea nu se spune. Şi totuşi, când graniţele invizibile ale acestui neam sunt călcate în picioare, trebuie să te ridici şi să le aperi.

Nu toţi românii au intuiţia poporului român! Aşa cum nu toţi francezii, ruşii sau englezii au intuiţia propriilor lor popoare. Ea, intuiţia, este un dar.

Se spune că în ţara Lichiei şi, mai bine zis, în cetatea Mirelor, unde era episcop Sf. Nicolae, a-nceput o foamete mare şi oamenii nu mai puteau să reziste.

Şi-atunci, într-o noapte, sfântul s-a arătat în somn unui neguţător din Italia care umpluse o corabie cu grâu vrând să meargă cu ea ca să-l vândă în altă ţară. Şi dându-i arvună trei galbeni i-a poruncit să meargă în cetatea Mirelor şi acolo să-şi vândă grâul cu preţ. Acesta, deşteptându-se din somn şi descoperind în mâna sa trei galbeni, s-a înspăimântat tare dar şi pentru acea minune a-ndreptat grabnic corabia spre locul respectiv şi ajungând acolo a făcut cele poruncite de Sf. Nicolae, mărturisindu-şi în acelaşi timp şi visul, spre aflarea minunii şi răspândirii ei în lume.

Cam aşa se-ntâmplă şi cu cel care primeşte în dar intuiţia propriului său popor. Se trezeşte precum negustorul italian cu cei trei galbeni în mână şi-apoi duce corabia cu grâu acolo unde trebuie. Cu câţi galbeni în mână s-o fi trezit Mihai Eminescu de şi-a dus toate corăbiile lui încărcate cu grâu sufletesc la malul trist şi-nsingurat al ţării sale? Poate galbenii aceia nenumăraţi dăruiţi de dincolo l-au făcut să-şi asume deplin destinul tragic al neamului său! Şi pesemne că această acostare periculoasă şi, în ultimă instanţă, fatală pentru el, la

ţărmul ţării de care se-ndrăgostise în mod absolut, împotriva infinitelor valuri potrivnice, l-a făcut să rămână *calea regală* pe care noi păşim astăzi în lume. A primit darul să-şi vadă neamul dintr-odată. l-a surprins fiorul tragic şi suspinul lui continuu. Dar, deopotrivă, şi ţăranul român anonim s-a născut cu intuiţia neamului său. Şi el s-a trezit cu cei trei galbeni în mână şi şi-a adus corabia cu grâu sufletesc la malul mereu bătut de valuri şi neliniştit al pământului pe care s-a născut. Corabia lui era plină cu basme şi poveşti de adormit copiii, dar şi cu balade şi legende de trezit conştiinţele adormite ale celor mari. Aduceau cu ei în acea corabie minunata vedere a lui Făt-Frumos asupra lumii. Felul în care a privit armăsarii de rasă, unul şi unul mai frumoşi şi mai voinici pe care zgripţuroaica. în „generozitatea" ei, îi oferise lui Făt-Frumos drept răsplată că i-a fost slugă atât amar de vreme, dar el, întorcând spatele acestor frumuseţi îşi alesese, spre ciuda şi necazul babei, o biată gloabă bătrână şi prăpădită. Iar zgripţuroaica, să crape de necaz pentru că numai ea ştia că în trupul acela costeliv al mârţoagei, care abia se ţinea pe picioare, ascunsese *inimile* celorlalţi armăsari. „Diagnosis", a vedea prin, spune grecul antic, acesta este darul de nepreţuit dăruit de basm A vedea prin mizeriile de la suprafaţă umilinţele, neputinţele, bolile şi mutilările sufleteşti ale acestui popor, inima lui curată. Şi tot o corabie cu grâu sufletesc de cea mai bună calitate, adunat bob cu bob de ţăranul român, este şi Mioriţa.

„Nu mâncaţi grâul! strigau vameşii plătiţi, străini de neam, care o împiedicau să acosteze. E otrăvit!" Lumea, deşi înfometată, a-nceput încet, încet, să-i creadă. Apoi, speriaţi, oamenii au început să strige singuri: „Să plece, n-avem nevoie de grâul lui!". Doar un singur copil din mulţime a zărit privirea ciobanului din baladă ce stătea la proră. Avea în ochi seninătatea dacică în faţa morţii, sila faţă de micimea umană dar şi tristeţea hristică în faţa celor care îl aleseseră pe Barabas.

Mioriţa

Poţi negocia teritorii, poţi -vinde o ţară, dar nu sufletul unui popor. în schimb, pe acesta din urmă îl poţi otrăvi. Acestea sunt „ timpurile moderne “ care vin peste noi.

Şi spune undeva Heraclit: „Poporul să-şi apere legea întocmai ca zidurile cetăţii". Şi atunci să recapitulăm:

Ni s-a dat „libertatea" să ne detestăm trecutul şi apoi să-l uităm ni s-a dat „libertatea" să vandalizăm în numele „democraţiei" tot ce este mai sfânt şi mai curat în acest popor. Şi-atunci unde este zidul cetăţii noastre care să apere ceea ce avem mai sfânt? Haideţi să opunem acestei „libertăţi" dăruite cu atâta generozitate de năvălirea „civilizaţiei barbare" ce tocmai ne-a cuprins libertatea noastră! Dar nu libertatea cetăţenească declarată şi înscrisă constituţional şi nici cea a „omului", declamată internaţional cu atâta patos. Ci micile noastre libertăţi individuale, înnăscute, nevăzute de nimeni şi care evoluează tăcut, ca un ţesut sănătos împotriva imposturii publice a libertăţii de a fi om. Numai prin coaliţia tăcută a acestor mici şi sfinte libertăţi România de azi se va reface. Iar lucrul acesta nu trebuie declârat într-un program public sau gestionat în vreun partid «au organizaţie socială. Nu, el trebuie făcut în taină de către fiecare român a cărui natură este înnăscută în firea acestui neam.

- Ce faceţi, domnule doctor? l-am întrebat eu într-o zi pe un profesor în virusologie.

- Ce să facem? mi-a răspuns interlocutorul. Antrenăm viruşii cu antibiotice.

Aşa şi noi, să ne aşezăm dincolo de declaraţiile publice şi de intenţiile enunţate sincer, cu bună credinţă, ca să nu mai antrenăm şi, într-un fel, să avertizăm acele „entităţi sociale", viruşi sufleteşti înnăscuţi parcă să urâţească lumea şi, în final, să o ucidă.

Aşadar, precum o ţară are bogăţii naturale, tot aşa are şi *bogăţii sufleteşti.* Iar aceste bogăţii sufleteşti care ţâşnesc la suprafaţă în credinţa şi tradiţia, cultura şi, în final, în spiritualitatea unui neam dau sens acelui popor în lume. Lovind în ele înseamnă că vrei să-l scoţi din istorie. Haideţi să ne luăm libertatea să le apărăm! Căci ce sunt, în ultimă instanţă, credinţa, tradiţia şi cultura noastră, dacă nu acele *neclintiri sufleteşti* de care ne-am agăţat disperaţi la vreme de furtună!? Ele sunt acele rosturi adânc izbăvitoare care ne-au refuzat virtutea de a rezista politic la suprafaţă, în văzul lumii, pentru a ne dărui vocaţia strămoşească de a dăinui ca neam, pe dedesubt, în văzul lui Dumnezeu.

Alexis Carrell spunea că ne putem apăra corpul biologic în faţa universului cosmic, la suprafaţă, prin piele, iar în interior, prin mucoasele intestinale. Dar sufletul nu-l putem apăra cu nimic de ceea ce vine din afară. Asupra lui se revarsă nefiltrate toate mizeriile lumii. Este, spune mai departe Alexis Carrell, şi pe bună dreptate, ca o celulă fără membrană.

Şi-ntr-adevăr, ce ne mai poate apăra sufletul de o lume murdară şi murdărită ce ne împresoară şi ne invadează zilnic din toate părţile?

Şi totuşi unele suflete sunt apărate de o membrană subţire, invizibilă dar invincibilă: credinţa!

Ea este cea care nu lasă ca sufletul omului să se păteze chiar de tot ce este „omenesc".

Şi dacă am duce gândul lui Alexis Carrell mai departe în ceea ce priveşte sufletul nepăzit am putea spune că Mioriţa sau Eminescu sau bunăoară trecutul nostru martiric, adică bogăţii sufleteşti inestimabile ale poporului român sunt şi ele ca nişte celule fără membrană, lipsite total de apărare şi la

îndemâna lumii nu tocmai curate care vine. Şi-atunci oare nu credinţa noastră ar fi cea menită ca să le apere? Să le acoperim, prin urmare, cu acea cămaşă sufletească a neamului, aşa cum Hristos ne-a acoperit într-o zi sufletele plăpânde şi pierdute cu cămaşa credinţei Lui!

N-am aflat niciodată dacă cei doi ciobani din baladă măcinaţi de pizmă şi lăcomie au reuşit să-şi ducă planul până la capăt, adică să-şi omoare fratele vrâncean, „C-are oi mai multe, mândre şi cornute". Dar, în schimb, am aflat şi am văzut scris cum confraţi de-ai noştri contemporani: critici literari, eseişti, filosofi, jurnalişti au făcut-o, omorându-l public sufleteşte, ca şi cum s-ar fi înfrăţit într-o coaliţie tăcută cu cei doi oameni răi din baladă, promiţându-le, parcă, că până la urmă ei vor fi aceia care or să se ţină de cuvânt.

Fără nicio tresărire sau mustrare de conştiinţă *au facut-o,* ca şi cum „firescul" crimei sufleteşti se aşeza de la sine într-o altă ordine şi fiziologie morală ale neamului românesc. Se spune că sufletul comun este alergic congenital la înălţimea morală a omului superior. Şi poate de aici *firescul* asasinatului cultural şi sufletesc făcut public în faţa unei lumi indiferente.

Şi poate că am avea „dreptul" să ucidem ceva numai atunci când oricând i-am putea da viaţă din nou. Să ucidem deci public această „întâmplare românească" de un fior tragic unic în lume. Mioriţa, când vom fi în stare a afla care au fost cauzele sufleteşti care au produs-o.

Pe la 1930, C.R. Motru scria:

„A fost un timp în adevăr când oamenii, neştiind de transformările diferitelor forme de energie îşi păstrase focul în temple şi pedepseau aspru pe vestalele care îl lăsau să se stingă. Astăzi asemenea pedeapsă nu mai ameninţă pe nimeni întrucât este vorba de fenomenele naturii externe, dar ameninţă încă pe mulţi întrucât este vorba de *fenomene sufleteşti.* în domeniul vieţii sufleteşti omul are nevoie de instituţii separate în care, întocmai cum se păstra focul odinioară, să fie păstrate sentimentele bune şi generoase; sentimente şi idei care servesc

apoi ca să se transmită din generaţie în generaţie prin contactul direct între suflete, aşa cum creştinii aprind o lumânare din flacăra altei lumânări. Când legea cauzalităţii psihice va fi cunoscută, atunci va dispare probabil şi utilitatea instituţiilor separate, căci sentimentele bune dimpreună cu ideile generoase vor putea fi produse din condiţiunile lor naturale fară să fie nevoie de continuitatea lor sufletească directă, iar instituţiile lor vor dispare sau mai bine-zis lumina sufletească întreagă va forma pentru ele un singur locaş de păstrare aşa cum s-a întâmplat şi cu templele în care se păstra focul în vechime; acestea au dispărut fiindcă oricine îşi poate procura focul cunoscând condiţiile naturale ale producerii lui“.

Şi-atunci, astăzi, necunoscând cauzele sufleteşti ale acelei tristeţi insondabile româneşti, avem noi oare dreptul să stingem acest *foc sacru,* ţâşnit dureros dintr-un senin sufletesc ce-a fost parcă veşnic condamnat la o istorie nedreaptă? Şi care oare ar fi instituţia sau templul menit să o apere?

Se ştie foarte bine că un virus când atacă o celulă sănătoasă, ca să poată pătrunde înăuntru are nevoie de nişte *trădători.* Aceştia, schimbându-şi brusc stăpânul, duc informaţia falsă mai departe în interiorul celulei, derutând-o şi producând haos, apoi intrând chiar la centrul de comandă al celulei, inhibă toate dispoziţiile şi ordinele necesare pe care aceasta din urmă le trimite disperată pentru a echilibra situaţia. Şi chiar mai mult decât atât, aceşti trădători care, de fapt, sunt nişte proteine neaoşe ale celulei gazdă numite de specialişti „proteine timpurii", în cazul nostru „intelectuali la comandă" sau „elemente ascultătoare", au şi „calitatea" perversă de a ajuta în timp şi la timp sub forma unor *enzime* (în cazul nostru: articole, cărţi, conferinţe, emisiuni radio-tv, manuale şcolare modificate), la maturarea unor noi virusuri născute în interiorul celulei. Numai aşa se explică apariţia spontană pe acest pământ românesc a unor incredibile deşerturi sufleteşti străbătute de legiunile agresive ale opacităţii, ignoranţei şi indiferenţei. Odată schimbată *substanţa sufletească* a acestui popor se trece în mod

vădit la organizarea unei alte *conştiinţe româneşti.* Iar de aici la o altă percepţie total străină faţă de propria-i fire nu-i decât un pas. Pe acest teren, românul găsit cu garda jos a fost făcut rob al „noii culturi". Dar nimeni nu ştie de unde a venit brusc, pe neaşteptate, această tendinţă de autodistrugere într-un neam cu vocaţia dăinuirii. Dar iată că tot microbiologia ne învaţă că odată virusul pătruns în celulă nu mai poate fi detectat cu mijloacele obişnuite cu care lucrează cercetătorii. Este aşa numita perioadă de „eclipsă". Din nefericire, se pare că tocmai în această perioadă „invizibilă" ordinele lui de distrugere sunt drastice. Dacă ipotetic am putea privi azi România la un microscop sufletesc am vedea că toate centrele ei vitale sunt atacate, dar cu toate acestea virusul rămâne invizibil. Tot ce putem cunoaşte însă sunt „proteinele trădătoare". Şi-atunci te întrebi din ce *substanţă sufletească* sunt făcuţi toţi acei „români" care au permis această *invazie criminală* în spaţiul intim al spiritualităţii româneşti. Profitând de *eclipsa socială* pe care a provocat-o, acel *virus invizibil* a lucrat în ani şi ani ca defectele inerente ale acestui popor să devină degenerări continue, care, la rândul lor, au fost încurajate printre acele „proteine trădătoare" să fie asimilate drept caracteristicile dintotdeauna ale acestui neam. Pentru a produce un fond major de deznădejde şi descurajare. Iar lucrul acesta s-a făcut într-un paralelism aproape neobservabil cu un lung şi meticulos proces de minimalizare, relativizare, desacralizare până la bâşcălie şi blasfemie ale calităţilor acestui popor. Şi totul s-a făcut în scopul ca noi, ca neam să nu mai avem niciun sprijin în *sinea noastră românească.* Iar haosul făcut în celula sănătoasă a acestui popor n-a făcut decât să provoace degradarea la care nu numai că asistăm dar suntem profund implicaţi. Atacul furibund asupra baladei Mioriţa n-are de-a face, prin urmare, cu o schimbare de perspectivă critică, aceasta din urmă n-a fost decât *pretextul* creat organic de *versatilitatea virusului* programat nativ să păcălească şi să se camufleze, ci cu o agresivitate fără precedent asupra unei *esenţe româneşti* şi cu o basculare pe

măsură a reflexului de a nu ne mai regăsi în ea. Căci asistăm astăzi la un furt dublu. Paralel cu raptul organizat după un program bine stabilit asupra bogăţiilor naturale ale României, „virusul invizibil[11] a fost preocupat să fure şi să distrugă bogăţiile ei sufleteşti. Căci se ştie că sărăcirea unei ţări constă, în primul rând, în *sărăcirea sufletească* a locuitorilor ei. Nefiind o operă cultă, ci una populară, Mioriţa se înscrie în spaţiul transistoric al neamului românesc, acolo unde s-au aşezat de la sine esenţele lui. Iar esenţele sunt putere sufletească. Soldatul de la Mărăşeşti nu a învins colosul militar ce-1 avea de unul singur în faţă, cu puşca lui rămasă tot de la 1877, ci cu această putere tainică ce-i venea din spate şi-i anula frica morţii, şoptindu-i despre nemurire. Dar pentru „proteinele trădătoare" această putere sufletească ar semăna mai mult cu povestea acelui rus bogat dar ignorant care, vrând să se lămurească ce este o fabrică, s-a dus să viziteze una dintre ele la St. Petersburg. Şi explicându-i-se pe rând câţi cai putere are fiecare motor a fost condus în cele din urmă la salonul de intrare pentru a încheia astfel protocolul. Numai că rusul mai avea o curiozitate, vroia să vadă grajdurile unde sunt ţinuţi cei 2.000 de cai care dau putere diferitelor motoare din fabrică şi pe care îi numărase el în gând în timpul vizitei, după indicaţiile directorului. Şi-n finalul acestei povestiri, amintite tot de profesorul C.R. Motru, gânditorul român interoghează bunul simţ: „Câţi nu întreabă de resortul material al puterii sufleteşti, întocmai cum întreabă rusul nostru de caii care dau putere fabricii?!".

Dar „virusul invizibil", nerecunoscând în planul său ontologic condiţia neamului românesc, vrea s-o distrugă şi neputând, din infirmitate sufletească, să-i simtă taina, în mod reflex o urăşte iremediabil!

Lipsa de frică a baciului vrâncean în faţa morţii face parte din zestrea sufletească incoruptibilă a acestui neam. în ea se găseşte nealterată libertatea majoră a sufletului nostru, moştenită de la cei despre care geograful Pomponius Mella ne

spune că erau „ad mortem paratissimi“, adică totdeauna gata de moarte. Şi nu întâmplător tot o bogăţie sufletească a acestui neam românesc, savantul Simion Mehedinţi-Soveja, ne trimitea în discursul său public la citatul acesta, tocmai pentru a trezi în noi acea „conditio essendi“ a poporului român în lume. „Dorinţa de a muri (appetitus mortis) izvora din credinţa că tot ce e pământesc are puţin preţ faţă de ceea ce va urma în lumea nemuritoare şi perfectă a sufletelor". Pesemne, de aceea Eminescu spunea că poporul român trebuie să se întoarcă la un proces de *dacizare.* Simţea nevoia să ne reîntărim cu această neînfricare, cu această tărie sufletească incomparabilă şi unică pe care am avut-o. Tot timpul Mihai Eminescu mergea către aceste esenţe tari şi inalterabile din dorinţa lui de a reface condiţia superioară a poporului român. „înapoi la Muşatini", spunea, vrând să reînvie în noi *dimensiunea voievodală,* partea cea mai curată şi eroică cu care am înfruntat vitregiile sorţii. Această *dimensiune voievodală* era tonusul subteran al fibrei dacice care rezistase în timp şi se manifesta acum în istorie. „Cea mai mare carenţă a poporului român este lipsa încrederii în sine“, spunea cu durere Mihai Eminescu. Toţi oamenii mari ai acestei ţări au ţinut la fibra aceasta de rezistenţă şi de atitudine unică în faţa vieţii pe care am moştenit-o de la strămoşii noştri daci. Dar, pentru asta, îţi trebuie o sensibilitate şi dimensiune specială a sufletului care te pot apropia de suflul puternic şi curat al trecutului nostru atât de special. Profesorul Constantin Rădulescu Motru afirma: „Mulţi dintre contemporanii noştri n-au încă ochii formaţi pentru a vedea o *înlănţuie sufletească*

Căci ce este Mioriţa, dacă nu o sublimă înlănţuire sufletească de ordin moral superior, aşezată inocent şi demn în faţa crimei? Baciul vrâncean nu răspunde celor care au făcut complotul în planul replicii viscerale a răzbunării, căci nimic din aceasta nu ar îmbogăţi şi înălţa firea, ci în cu totul şi cu totul alt plan ontologic al fiinţei, cel al *îndreptării omului.* Şi cum se-ndreaptă omul pe verticala divină? Chiar răspunzând meca-

nic sau atroce ca o fiară la agresiunea mediului, tresărind la fiecare chemare de coborâre în biologic, sau înălţându-şi sufletul deasupra lumii, suspendând pentru o clipă instinctul de conservare, ca apoi să-l transfigureze în jertfa de sine şi astfel să ieşim din povara speciei şi să ne-ndreptăm spre Dumnezeu?

Dar românul de conjunctură, oportunistul veşnic care a parazitat înălţimile morale ale neamului, are satisfacţia de a se recunoaşte numai şi numai în replica de moment. Căci el este omul deplin al delirului de acţiune, unde în deplin confort îşi poate uita fiinţa, ca prin aceasta să se topească definitiv în pasta omogenă a maselor. în instinctul primitiv de a răspunde cu aceeaşi monedă îşi găseşte el liniştea personală şi nicidecum în tristeţea firii ce trebuie să-ndure omul căzut. Cât de firesc pentru omul ieşit din lumea creştină să-şi ducă traiul din seismele zilnice ale vieţii, dându-i neobosit replici! O viaţă în care numai răspunsurile contează şi nicidecum consecinţele sufleteşti. Există ceva în adâncimea sufletească a baciului vrâncean atunci când află vestea ce denunţa intenţia criminală a celor doi, ce seamănă cu liniştea Gânditorului de la Hamangia care priveşte eternitatea drept în ochi. Câtă putere sufletească se adună pentru poporul român cu acest fel de a privi lumea! Şi mai este ceva în ochii lui înstelaţi de-un dor nepământesc, o tristeţe hristică în faţa lumii pe care-o ştie că-l va trăda. Căci cine oare este Acela care, ştiindu-se vândut, a aşteptat ca vânzătorul să se-ndrepte? Există aşteptare mai tragică decât în Joia Mare când, după cele spuse: „Unul dintre voi mă va trăda!“, nimic în lumea celui pornit spre rău nu s-a schimbat? Şi oare ţăranul român n-a fost fulgerat odată pentru totdeauna de-această fatală aşteptare? Ce răspuns hristic dă el istoriei nefaste care a încercat să se înrăiască şi n-a reuşit!

întâlnirea

- Spune-mi, ce vezi? îl întrebă bătrânul pe tânărul care tocmai intrase în chilie. întrebarea îl luă pe neaşteptate. Tânărul rămâne surprins, dar tocmai de aceea i-o pusese bătrânul, ca el să n-aibă timp să se pregătească şi ca răspunsul să vină direct din inimă.

- România de azi este o ţară fară destin, răspunse el cu un oftat.

O tăcere adâncă, grea, apăsătoare se aşternu brusc în chilie. Lucrurile rămăseseră parcă fără stăpân. Iar răspunsul plin de durere al băiatului fii absorbit de indiferenţa lor. Bătrânul nu spuse nimic. închise ochii. Lângă el, pe măsuţa de lemn, razele soarelui mângâiau neputincioase tristeţea Maicii Domnului dintr-o icoană. O carte veche mâncată de timp stătea deschisă lângă ea. Bătrânul n-o mai citea de mult. Ochii lui nu mai aveau puterea să vadă literele, în schimb o aveau pe aceea de a vedea sufletele oamenilor. Tăcerea aceasta însă îl deruta pe băiat. Era obişnuit cu oamenii de zi cu zi, cu conversaţia. Dar răspunsul aşteptat fusese înghiţit pentru totdeauna de o tăcere nefirească. Privindu-l mai atent pe bătrân, observă că buzele-i se mişcau încet, ca într-un tremurat. Ceva ca un murmur uşor străbătu chilia. Se ruga. Şi abia atunci tânărul realiză că se-ntâlnise cu destinul ţării sale.

Sensul naşterii

„Kai ho philomythos philosophos pos estin “

(Şi iubitorul de mituri este întrucâtva iubitor de înţelepciune.)

Aristotel

Nimic din povestea de dragoste a legendei occidentale, a mitului grecesc sau a poveştii orientale nu veţi găsi în basmul românesc. Până şi iubirea lui Făt-Frumos se circumscrie într-un registru diferit şi cuprinzător.

Nimic din instabilitatea, complicaţiile şi, câteodată, promiscuitatea erotică a zeilor Olimpului. Nimic din tulburătoarea senzualitate orientală, din revărsarea ei de mângâieri catifelate ce-mbată pe cei îndrăgostiţi şi, în acelaşi timp, nimic din demonstraţiile de curaj şi de virtute pe care le face cavalerul occidental pentru a intra în favorurile şi graţiile doamnei sale. Existenţa lui Făt-Frumos este existenţa fundamentală a poporului român marcată de tensiunea crizei de timp. „împărăţia” în care s-a născut nu-i poate oferi luxul trouverilor sau al trubadurilor de a se-ndrăgosti şi de a compune poeme. Şi de aceea în basmul românesc nu mai încape timpul pentru flirt, el este confiscat de febra drumului către eliberarea persoanei iubite. Spaţiul acordat iubirii celor doi este cel mai scurt din basm. Dar paradoxal asta nu denunţă o absenţă ci o concepţie despre iubire a ţăranului român. Cele două sau trei rânduri de la sfârşitul basmului alocate finalului fericit pecetluiesc iubirea în împlinirea ei creştină, nunta. Făt-Frumos se naşte pentru ea, pentru Ileana Cosânzeana, deci se naşte pentru *a iubi* cu o ţintă precisă şi de aceea viaţa lui este un concentrat de destin românesc a cărui vocaţie a fost dintotdeauna să recupereze frumosul dintr-o

lume urâtă sau, mai bine, zis urâţită de vremuri. Ileana Cosânzeana se naşte iubindu-l şi trăieşte aşteptându-l. întâlnirea dintre cei doi este ca un arc voltaic ce arde toate etapele îndrăgostirii şi iubirii, încununând-o în taina cununiei. Şi numai prin această dragoste^ împlinită se consumă destinul lui Făt-Frumos în lume. în rest, nicio ambiţie lumească, nicio deviere sufletească, nicio ispită necurată nu reuşesc să-i abată calea sufletească pentru care s-a născut. Nu cunoaşte labirintul psihologic, ci curăţenia destinului creştin. Ţăranul român anonim n-a visat atât la un sfârşit fericit, cât la ceva cu mult mai înalt, la împlinirea sufletească.

Această *împlinire sufletească* pe care o caută în tot ce face el în lume a dăruit acestui popor nestemata nepreţuită a echilibrului. De aici, de la această iubire împlinită care duce la echilibru sufletesc s-a născut subteran vocaţia *tămăduitoare* a acestui neam şi harul de a îmblânzi sălbaticii şi sălbăticiile acestei lumi. De pe această poziţie de bogăţie sufletească a putut dărui imens altora, din sine, şi a putut mângâia atâtea şi atâtea suferinţe străine.

Iubirea lui Făt-Frumos şi a Ilenei Cosânzeana este simplă, puternică şi curată ca a florilor de câmp. Şi aceasta nu dintr-un idilism sau viziune pastorală ci din însăşi esenţa puternică şi curată a celor doi care, dimpreună, respiră o natură curată. Paradoxal răspuns dat istoriei, a cărei menire este să întineze existenţa! Căci traseul pe care-1 face Făt-Frumos în lume, în drum spre iubita lui răpită de zmeu arată că istoria, pentru noi, n-a fost nicicând favorabilă, tolerantă sau previzibilă.

Piedicile neaşteptate, capcanele viclene sunt aşezate în fond ca să-l inhibe, să-l împiedice, neştiind că, de fapt, ele vor fi pretextul unor răspunsuri neaşteptate care, la rândul lor, sunt perle din adâncul sufletesc al românului. Toate soluţiile lui Făt-Frumos la capcanele lumii sunt răspunsurile acestui popor la viclenia şi ticăloşia istoriei ce s-a prăbuşit peste el. Iar deasupra lor stă nevăzută şi negrăită credinţa acestui neam.

Esenţe de destin românesc aruncate în lumea orbită de întâmplări, dar rânduite apoi interior de un puternic rost al vieţii şi de un sens superior al ei.

Acest destin paradoxal

Nu trebuie să scrii tratate despre destinul unui popor, trebuie doar să ai puterea să priveşti în adâncul lui sufletesc şi să-i vezi acele fulgere venite parcă din abis care-i luminează, pentru o clipă, taina negrăită a fiinţei.

Upanişadele, Vedele, miturile greceşti, legendele occidentale şi toate poveştile profunde ale lumii ascund asemenea lumini. Dintr-odată parcă ţi se dă să vezi adâncul acelui popor, cum ar spune sfinţii, negrăitul şi nevăzutul. Cuvintele povestirii se ciocnesc în mişcarea lor misterioasă şi la acea scurtă scânteie răsare esenţa.

- N-ai să mă poţi elibera, Făt-Frumos! îi spune întristată Zâna Cătălina, prinsă şi închisă în turn, pentru că zmeul are un armăsar şi mai năzdrăvan decât al tău! Calul său înaripat are douăzeci de aripi şi ne va ajunge din urmă!

- Şi-atunci ce este de făcut? întreabă Făt-Frumos pentru prima oară surprins.

- Măria-Ta! îi spune calul, mergem acolo unde se bat munţii cap în cap. Acolo se spune că deasupra crestelor lor stă Iapa cea Albă care-n fiecare zi fată un cal şi mai năzdrăvan ca acela din ziua trecută!

- Şi-atunci unde sunt toţi acei cai năzdrăvani, în lume? întreabă şi mai mirat Făt-Frumos.

- Măria-Ta, îi răspunde calul, Iapa cea Albă îi fată, dar ei cad în vale şi acolo sunt mii de lupi, care-i aşteaptă şi îi mănâncă!

- Şi-atunci noi ce vom face? întreabă Făt-Frumos din ce în ce mai nedumerit.

- Măria-Ta, îi spune murgul năzdrăvan, mâine de cu zori să încaleci pe mine şi eu am să zbor pe sub ea în clipa în

care va fata. Tu ai să prinzi mânzul în braţe şi cum ajungem pe pământ să-i dai repede ovăz cu lapte!

Şi uite-aşa, dintr-o străfulgerare, vedem destinul acestui neam făcut din această tragică împletire. Pe de o parte, din salvarea miraculoasă a unei excepţionalităţi, iar pe de altă parte, din jertfa cumplită şi tăcută a celor căzuţi în vale, unde lupii de ieri şi de azi îi masacrează încontinuu.

Propunere

Acum câţiva ani am citit, într-o minunată carte scrisă de N. Cajal şi Radu Iftimovici, intitulată „Oameni contra virusuri[14], că imediat după cel de-al II-lea război mondial un sculptor elveţian a avut o idee nobilă. A prezentat la Salonul de artă de la Ziirich o machetă cu proiectul unei statui tulburătoare. Piedestalul viitoarei statui urma să fie o măsuţă de laborator, iar pe ea: un iepure, un câine, un cobai şi un porumbel. Pe postament era săpată inscripţia: „Recunoştinţă martirilor ştiinţei[44]. Se pare că niciodată această statuie n-a fost ridicată, dar macheta ca atare s-a multiplicat şi a fost cerută de zeci de laboratoare de fiziologie, microbiologie, medicină experimentală, virusologie, trădând sentimentele bune pe care cercetătorii din toate ţările le au faţă de animalele de laborator.

Ce-ar fi dacă totuşi s-ar relua acest nobil şi măreţ proiect, dar pe masa de laborator care reprezintă statuia dedicată animalelor-martire ale ştiinţei să fie puse şi statuile simbol ale popoarelor-martirizate? Acele zeci de milioane de suflete nevinovate care au fost distruse pentru totdeauna de necruţătorul experiment comunist.

Un iepure, un câine, un cobai, doi şoricei şi un porumbel, apoi în continuare, să se aşeze pe acel piedestal ca într-o tragică învecinare, simbolul poporului roman, martirizat, rus, bulgar, ceh, maghiar, nord-coreean, vietnamez, cubanez, tibetan, chinez şi al tuturor celorlalte ţări de pe glob infestate în mod premeditat cu virusul acelei criminale ideologii produse în laboratoarele lumii „civilizate[44] şi împrăştiat, fară scrupule, asupra lumii mai puţin „avansate[44]. Iar jos, pe plăcuţa de la poalele statuii, să fie scris:

„Animalele sacrificate au dus la progresul ştiinţei, dar popoarele distruse cu bună ştiinţă au dus la prăbuşirea iremediabilă a umanităţii!... Iar noi, cei de azi... victimele târzii ale acestei atrocităţi, suportăm consecinţele nefaste fără de niciun licăr de speranţă pentru viitor... Experienţa continuă![44]

Replica

S-a mărit cantitatea de-ngrijorări şi spaime, şi-astfel frica zilnică a alungat gândirea. S-au încurajat răufăcătorii şi dreptate nu s-a făcut, şi astfel s-a ucis conştiinţa. Apoi s-a turnat uitare peste tot ce putea fi demnitate în acest popor. Oamenii simpli au fost încurajaţi să fie şi mai simpli, ca să poţi teroriza cu ei, invizibil, calitatea. Au fost îndemnaţi să plece la drum, fară de sine şi fară Dumnezeu, către nicăieri. Şi pe nesimţite ţara a ajuns doar loc de pornire către ceva abstract. în timp ce zidurile puşcăriei roşii se prăbuşeau peste noi, ca nişte gazele săreau printre dărâmături dresorii lumii noi, ca nu cumva să ne trezim.

Ne-au învăţat să devenim termitele cuminţi şi lucrătoare ale gândirii noi.

Pustii sufleteşti sunt în ţară, străbătute de tineri tăcuţi, trăitori în virtual. Ei sunt sângele nevinovat al ţării care se scurge inconştient către o mare străină.

Bătrâni umiliţi, neînţelegând această lume, se aruncă în propriile lor amintiri ca-ntr-o Ţară a Făgăduinţei.

Casele goale ale celor plecaţi sunt singurătăţile ţării strigătoare la cer.

Pe noile plantaţii ale lumii civilizate se munceşte cu spor. Bulevarde largi şi mari au cei care vin peste noi, dar sunt pavate cu suferinţa noastră.

Omul nou este arogant, obraznic şi-ngâmfat, merge prin cimitirele noastre ca printr-un restaurant.

îmbarcaţi fară voie suntem în această arcă uriaşă, al cărei comandant n-o să-l cunoaştem nicicând. Biciuit din toate părţile este poporul nostru. Trage la rame fară să ştie că niciodată nu i se va da şansa să vadă ţărmul.

Astăzi se comunică mult, toţi ştiu tot despre toţi dar de fapt nimeni nu mai vrea să ştie de nimeni.

Barbarii lumii civilizate sunt foarte rafinaţi, vânează suflete.

Lumea este deschisă astăzi mai mult ca oricând, şi de ce oare, cu toate astea, inima omului şi a popoarelor s-a închis în sine mai mult ca niciodată?

Cineva vorbeşte în locul nostru, iar omenirea este silită, în mod pervers, să tacă. Ce ne va spune această lume atunci când, în sfârşit, va putea vorbi?

Şi de ce noi, românii, până atunci să nu facem din această tăcere o ţară?

Marşul tăcut al poporului român

„ *Voi, românii, aveţi icoanele îndreptate spre Răsărit. Noi, basarabenii şi transnistrenii, le avem îndreptate spre Apus, pentru că ştim că acolo se află România. “*

Nichita Smochină[3]

în suprafaţa vieţii sociale poporul român încă mai rătăceşte dar în adâncul lui sufletesc s-a deşteptat.

Un fenomen straniu s-a întâmplat dincolo de prognozele celor care ne-au anesteziat, intoxicat şi degenerat cu program.

Este vorba de o deşteptare specifică de la individ la individ, nepremeditată, care s-a produs spontan şi creează acea unică *unitate sufletească* a acestui neam de atâtea ori invizibilă pentru alţii. Există predispoziţii sufleteşti determinate în timp de factori externi şi interni care astăzi au scos poporul român din centrifuga existenţială în care a fost aruncat.

S-a întâmplat ceva la care cei care au făcut parcă totul ca noi românii să nu ne mai revenim nicicând nu s-au aşteptat. Pe de o parte - la comanda subtilă a celor care au creat noul sistem*'de teroare perversă, menit să dezlănţuie o mişcare browniană cu scopul premeditat de a determina pe termen lung o confuzie generală - observăm cum acel segment majoritar numit *populaţie* s-a supus docil, într-o viteză uluitoare, întrecând orice aşteptare, dar şi că, pe de altă parte, în acelaşi

[3] Nichita P. Smochină (n. 14/27 martie 1894, satul Mahala, oraşul Dubăsari - d. 14 decembrie 1980, Bucureşti) a fost jurist, istoric, etnograf, folclorist şi om politic român, membru de onoare (1942) al Academiei Române.

timp, contrazicând surprinzător orice premeditare, virusând parcă programele de dresură ideologică la care a fost supus, celalălalt segment, profund minoritar, numit *popor,* adică acele conştiinţe încărcate de responsabilitatea existenţei lor pe acest pământ, a declanşat de la sine, ca o replică fenomenală şi neaşteptată, un proces invers celui de derută şi anume, *s-a sedimentat,* în termeni mai clari *s-a lămurit* sufleteşte odată pentru totdeauna. La acest lucru ei, *organizatorii* confuziei generale, nu s-au aşteptat.

Şi de aceea, parcă în ciuda faptului că s-au născut generaţii cu date parcă apriorice pentru neesenţial şi impresionări lipsite de sens, reeducate cu grijă să fie indiferente la trecut şi absente la situaţia gravă a României de azi, destinul acestei ţări nu s-a lăsat zguduit de opacitatea acestui val, trăindu-şi mai departe, în tăcere, sensul major creştin. Acest fenomen carstic necontaminat de vremuri este mişcarea esenţială pe care el o face acum, mai mult sau mai puţin conştient. Mitocănizarea la scară geometrică a populaţiei, degradarea ei sufletească, morală, socială, economică, crearea de generaţii spontanee fixate pe lumea virtuală şi fără viitor din rândul generaţiei tinere şi astfel aruncarea ei în afara existenţei sociale sau a participării politice, reorganizarea continuă de păstrăvării electorale din lotul majoritar de manevră a acestei populaţii definitiv pierdute creează la un loc suma noii *conştiinţe organizate,* menite să înlocuiască *conştiinţa alertă,* inteligentă şi profundă a românului care veşnic şi-a supravegheat istoria. Acestea toate la un loc par a fi substanţa „triumfătoare" a României confuze şi abstracte de azi. Şi, totuşi, toate acestea n-au făcut decât să definească mai bine diferenţa dintre cei adaptaţi la infinit până la dimensiunea *mutandă,* care ea în sine distruge până şi principiul selecţiei naturale, şi cei care, printr-un miracol, au rezistat. Căci România de azi, cea „triumfătoare", de la suprafaţă, nu răspunde cerinţelor sufleteşti ale românului născut şi păstrat în fibra românească. Două ţări într-una! O pastişă violentă şi periculoasă prin stupiditatea repartizată în mod

judicios marii majorităţi, şi o enclavă autentică de popor ce rezistă indestructibil pe baricadele invizibile ale credinţei.

Nu este nicio luptă între cele două şi nicio coabitare, este doar intoleranţa funciară dintre celula sănătoasă şi cea degenerată.

Am spus că nu mai este nicio luptă, deoarece România a ieşit din faza de incubaţie morbidă şi a început să-şi refacă imunitatea într-un mod misterios. în ciuda variaţiilor stimulilor externi de tip virus versatil, a cărui „plasticitate" biologică a căutat să compromită orice canal de refacere, acest popor şi-a redescoperit CONSTANTA rezistenţei ce l-a ţinut în viaţă. Formată din milioane de atitudini anonime, un curent subteran ne arată că temperatura acestui popor este alta.

Asistăm la o desprindere lentă dar definitivă de un balast intern ce sufoca din toate puterile orice respiraţie autentică menită să reoxigeneze un corp aproape înecat.

Lăsând în urmă, fără resentimente, o clasă politică, să guverneze conform metabolismului ei inferior populaţia confuză şi desprinzându-se şi diferenţiindu-se şi de aceasta din urmă, poporul acesta a început, în sfârşit, să-şi vadă de treabă. Acest lucru nu este vizibil şi, slavă Domnului, nici nu poate fi făcut într-un fel, pentru că el aparţine unui alt nivel de existenţă.

în „Logica" sa din 1895, Wundt spune că sufletul există numai atât cât se exprimă în *activitate sufletească* prezentă. „De la cea mai simplă senzaţiune şi până la cel mai complicat act de logică, toate câte există în sufletul nostru nu consistă decât în *pură activitate.* întrucât psihologia îşi ia sarcina să explice realitatea *vieţii sufleteşti,* nu pe bazele generalizărilor superficiale, ci cu ajutorul metodelor exacte, atunci nu-i rămâne altă noţiune pentru suflet decât aceea că identifică *sufletul* cu *activitatea sufletească."*

Dar în Răsăritul ortodox evidenţa unei activităţi nu poate acoperi inefabilul unei taine, iar aparenta lipsă a unei *activităţi sufleteşti* prezente nu înseamnă în mod automat absenţa

sufletului. S-ar nimeri poate mai bine ca să putem explica acest fenomen atât de paradoxal să dăm ca exemplu explicaţia atât de aparte şi unică în felul ei dată de marele savant român Nicolae Paulescu. „De regulă: când mediul ambiant nu este propice - viaţa este imposibilă, *fiinţa vieţuitoare* moare... Uneori viaţa persistă, însă nu este aparentă (viaţa latentă). în absenţa apei un grăunte de grâu poate să rămână *inert* timp de sute de ani, apoi să-şi manifeste viaţa de îndată ce găseşte condiţii favorabile.[44]

Cam aceasta a fost şi *condiţia sufletului nostru românesc* în istorie. Condiţia grâului din amforă ascuns sute de ani şi aşteptând apa cea bună. Popor cu viaţa latentă, obişnuit cu mediul potrivnic, dar şi cu izbucniri imprevizibile pe care acesta din urmă nu le-ar fi bănuit niciodată. *Popor-grâu* cu vocaţia retragerii în anonimat, dar şi cu geniul unor *răsăriri unice.* O germinare aparte parcă dincolo de regn, un destin ce nu se poate înseria între celelalte destine ale altor neamuri şi care are calitatea să ne mire şi pe noi, cei care îl trăim.

Există în acest popor un instinct formidabil de a se retrage din istorie. Blaga îl numea *boicot,* Mircea Vulcănescu, *existenţă în virtualitate.* Dar oricum l-am numi, el apare în momentele cruciale şi-i creează o strategie imbatabilă, aceea de a nu participa cu toată inima la o istorie care s-a dovedit a fi crudă, meschină şi, în fond, minoră, ci de a fi cu toată fiinţa către veşnicie.

Văzută din afară de un ochi străin ar semăna cu o hibernare, o laşitate, un defetism, o neputinţă sau, în ultimă instanţă, cu un fatalism. Dar cum străinii de neam, aşa cum spunea Mihai Eminescu, nu pot să vadă Ţara Românească deoarece au ochiul obosit de Bizanţ, ne vom întoarce spunând că această minunată şi unică, în felul ei, tendinţă de a te retrage din când în când din istoric reprezintă zestrea imunitară imbatabilă a acestui neam.

Este ca un act igienic de întoarcere a spatelui unei lumi nereuşite care vrea să se substituie grabnic şi nelegitim unor

achiziţii istorice care ne-au dat demnitate şi sens istoric. Nu împotriva modernizării şi civilizaţiei se opune românul adevărat ci împotriva perversităţii, a dezechilibrului, a anormalului, a gândului ascuns ce vin de cele mai multe ori sub masca celor dintâi.

Dar, oare, această reacţie aparent paradoxală nu aparţine, în fond, unei esenţe sufleteşti româneşti? Nu este cumva acea natură surprinzătoare a acestui neam pe care cu geniu o sesizase cândva şi Vasile Pârvan?

„La popoarele prea chinuite de adversităţile istorice se formează un fel de *carapace spirituală* în care sufletul se refugiază, spre a se păstra intact. Observatorul superficial vede numai carapacea pietroasă şi inertă: în specie, fatalismul, insensibilitatea la nevoile unei vieţi mai omeneşti, tradiţionalismul, neîncrederea faţă de om sau lucru nou, asprimea şi necioplirea în diferite manifestări individual-sociale.

Dar observatorul răbdător, care stă şi aşteaptă să iasă din scoica colţuroasă adevăratul organism adăpostit înăuntru, are bucuria de a vedea o fiinţă foarte fin şi complicat, foarte delicat construită, cu nenumărate organe de percepţie variată şi puternică a lumii, total nebănuite numai după aspectul crustei de piatră. *Fatalismului* cosmic îi corespunde splendida *optică optimistă,* păgâno-creştină care dă celui nedreptăţit siguranţa că răutatea nu va rămâne nepedepsită şi că, deci, el poate aştepta cu resignare filosofică această pedeapsă imanentă nedreptăţii.

, *Insensibilităţii* la greutăţile şi trivialităţile vieţii materiale îi corespunde entuziasta *dorinţă de a se face frumos* măcar la zilele mari, care creşte înclinările sale pentru arta de toate felurile. *Tradiţionalismului* ţărănesc îi corespunde o *curiozitate* extraordinar de multilaterală, chiar pentru lucrurile total străine de experienţa lui principiară. *Neîncrederii* faţă de orice e nou îi corespunde *dorinţa de a afla taina* acelei noutăţi, spre a o supune; de unde, un spirit de observaţie şi de critică excepţional

de ascuţit, întrecând adesea cu mult pe cel al omului cult, deprins cu formulele luate gata din cărţi. *Asprimii* în maniere îi corespunde *un simţ de măsură şi de cuviinţă sufletească,* cu atât mai puternic cu cât el nu se poate manifesta extern decât cu totul stângaci."[4]

Ce intuiţie a profunzimilor sufleteşti ale acestui popor a putut avea acest om născut în pământul sfânt al Basarabiei? Există un miracol *al vederii* celor de nevăzut pe care poate numai o suferinţă continuă asumată ţi-l poate da atunci când aceasta se aşază pe o mare conştiinţă. Şi oare prin câte chinuri nemeritate n-a trecut acest popor şi, mai ales, partea lui invizibilă numită suflet?

Schingiuirea, în numele adoptării forţate a unei ideologii, a fost doar o etapă de mare traumă a umanităţii gândită de cei care au facut-o ca fiind necesară şi pregătitoare pentru cea de azi.

Abia acum când o ţară este vlăguită economic şi, mai ales, sufleteşte, i se poate da lovitura de graţie. Dar această *lovitură* nu mai face parte din repertoriul clasic de tortură şi mutilare. Noii specialişti în ingineria sufletească s-au inspirat, probabil, de la boala secolului, cancerul. Care numai în aparenţă atacă un singur organ, ea surpând, în fond, întregul metabolism şi asta nu înainte să adoarmă toţi *centrii de veghe* ai organismului. Lovitura letală este dată încet şi la alte registre ale fiinţei. Dar nu domeniul tumorii cu vocaţia ei nativă de metastază ne interesează aici, ci *miracolul refacerii* neaşteptate a celulei sănătoase care a întrerupt invazia acestei celule neoplazice atât de aplaudată de noua ordine mondială.

Nimeni dintre cei tineri sau foarte puţini dintre ei mai au astăzi coerenţa şi conştiinţa istoriei grave a acestei ţări. Relativizând certitudinile, marginalizând importanţa unor

[4] **V. Pârvan, *Datoria vieţii noastre,* Bucureşti, 3 noiembrie 1919.**

evenimente fundamentale, desacralizând, demitizând şi mai ales încolonând lucrul principal cu cel banal în contextul ameţitor al istoriei alternative, conştiinţa tânărului de azi a fost bulversată ca nicicând în istoria acestui neam. Şi totuşi, printr-un miracol acest popor român şi-a revenit neaşteptat şi din această operaţie aparent mini-invazivă dar fatală care i s-a făcut pe cord deschis.

în realitatea de zi cu zi, dincolo de această intervenţie străină făcută pe sufletul românesc cu cele mai sofisticate mijloace întru degenerarea progresivă a lui putem vedea în sânul ţării cum o clasă politică întreţinută abil de cei de dincolo ca principal vector de infestare a sufletului românesc, de epuizare nervoasă a acestui popor, dar şi de devalizare a ţării, în acelaşi timp, de resursele ei naturale, clasă politică decăzută din naştere din condiţia de a ne reprezenta şi de a face parte din acest popor, degenerată congenital din punctul de vedere al fibrei româneşti, dar tonică şi virilă în vocaţia ei de parazit, vinde fară scrupule tot ce înseamnă bogăţie a acestei ţări numai ca să-şi poată asigura existenţa ilegitimă la cârma statului. Dar istoria noastră a mai văzut aşa ceva. Cârmuitorii vânduţi Porţilor străine. Nu asta ar fi noutatea în ceea ce priveşte fiinţa acestui neam. Ci ceea ce este cu totul şi cu totul nou este marea decepţie a poporului român faţă de Occident. Iar această deznădejde nepereche nu este şi nici nu poate fi făţişă la un popor care are atât de mult bun simţ încât poate să-l dea la export dar, în schimb, este profundă şi iremediabilă. Un gust amar a lăsat această cumplită decepţie în inima lui.

Câte speranţe într-un ajutor cinstit, ce superstiţie într-o mântuire străină a acestui neam necăjit?!

Oare această cumplită descumpănire să-l fi determinat s-o ia astăzi la drum într-un mod tacit, de unul singur, doar cu Dumnezeu înainte?

Unde va duce acest cutremurător marş tăcut al acestui popor, care tocmai a început? Căci nicio statistică nu-l mai

poate înlănţui, aşa cum nimeni de pe pământ nu poate să prevadă mişcările sufleteşti ale unui om.

Simt lucrul acesta, că România, în sfârşit, s-a urnit. Despărţită firesc şi iremediabil de prezentul efemer, tractează după sine un destin tăcut pe care numai Dumnezeu i l-a dăruit şi la care trecutul său o obligă.

Tata

mt>x

Tata

Tata nu mai avea pământ. Comuniştii îi confiscaseră totul. Plecase într-o noapte doar cu o valijoară, lăsând în spate mica avere trudită a strămoşilor lui. Dar în schimb pământul nu-l părăsise pe el. Simţeai că se refugiase odată cu cerul senin al Dobrogei în ochii lui marcaţi de o iremediabilă tristeţe. Şi poate de aceea, atunci când te privea, un aer de melancolică libertate îţi cuprindea fiinţa, înălţând-o nefiresc pentru acele vremuri ce ne încătuşaseră pe toţi. De acolo, de la privirea aceea îmi vine poate cea mai frumoasă moştenire pe care mi-a lăsat-o. Intre el şi viaţa de zi cu zi se instala o distanţă, iar în intervalul acela se putea vedea difuz, ca o pulbere fină, de aur, ce mângâie lucrurile c-o strălucire discretă în bătaia luminii, nobleţea înnăscută. Dar totodată, paradoxal, căci din felul acesta de a trece prin viaţă, fiind parcă în permanenţă deasupra ei, nu se degaja răceala unei detaşări aristocratice, a unei priviri nobile severe ci, din contră, o căldură boierească, pământeană, de om ce nu-şi detestă ţărâna din care s-a născut, dar nici nu se confundă cu ea, şoptindu-i parcă veşniciei că pentru o clipă este ceva mai mult. Fără aroganţă, cu dragoste, dar cu o distanţă permanentă ce stânjenea istoria în tendinţa ei de a-l amesteca cu alţii, tata îşi petrecea mai mult decât viaţa sa de zi cu zi, viaţa moştenită de la strămoşi. Un fel de suflet ce se decisese să rămână discret în alte vremuri şi să facă act de prezenţă aici doar atât cât era nevoie.

Din spaimă zilnică, oamenii învăţaseră să se târască în viaţă. O gravitaţie cumplită le ţinea sufletele îngenuncheate în faţa unei stăpâniri străine. Un plumb invizibil îi încătuşa într-o frică comună. O vină-nchipuită începuse să-i trezească din somn şi să le repete la infinit că sunt un nimic al istoriei.

Şi de aceea în ochii tatei puteai întrezări din când în când, acolo, în depărtările dureroase numai de el ştiute, cum se ascunsese, firavă ca după o spaimă cumplită, intimitatea curată şi nevinovată a neamului.

în acea tristă melancolie se adunaseră parcă într-un ultim efort veacurile, ca să facă faţă unei noi şi necunoscute năvăliri barbare. Cetate fragilă rămasă singură într-un timp sălbatec.

Nu ştiu când l-am perceput pentru întâia oară! Poate că era într-o zi caldă de vară în care timpul refuza să mai treacă şi sta leneş, adormit, tolănindu-se pe razele de lumină ce-mi mângâiau copilăria pe uliţa prăfuită ce izbucnea din marginea gardului nostru către celălalt gard şi se-ntindea ca un mic deşert ce-şi cerea dreptul în lumea de munte a satului.

De ce n-am uitat oare această imagine-icoană păşind pe colbul drumului de ţară?

Să fi fost oare privirea tăcută şi tristă venită dintr-un veac ce tocmai fusese distrus?

Sau poate mersul lui calm, aşezat, ce nu putea să calce din propria-i natură pe urmele grăbite ale unei istorii false impuse din afară.

în definitiv, părea că-şi trăieşte viaţa prin atingeri mici, delicate, nevrând parcă să deranjeze lumea pe care era silit s-o străbată şi care era plină de un zgomot vulgar atât de străin fiinţei lui. Tata avea o muzică fină interioară aproape imperceptibilă pe care o strecura cu nebănuită delicateţe în lumea noilor năvălitori.

îşi trăia cu discreţie propriile-i amintiri ca să poată supravieţui în prezent. Şi de câte ori viaţa îi cerea să răspundă **acum** şi **aici,** o facea fară să se despartă de imensele câmpuri de melancolie ce-i străbăteau privirea. Şi astfel, cu timpul, am realizat că în ochii lui se odihnea neştiut de nimeni un cer imens de tristeţe.

Şi totuşi, un fir subţire de lumină ca un licăr străbătea bezna lumii în care mă născusem Căci dincolo de gardul invizibil de sârmă ghimpată pe care ideologia îl aşezase între noi, simţeam cum el mă privea cu ochii unei alte Românii. Iar în faţa acestei priviri de o tristeţe adâncă, neantul refuza să se mai instaleze, iar realitatea comunistă nu putea să-nfrângă adevărul tăcut al vieţii.

*■

O neclintire salvatoare

- Trebuie să te desprinzi de trecut! Comunismul este viitorul! strigam la el. Aveam 18 ani. Sistemul îşi făcuse lecţia cu mine. Dar tata nu-mi răspundea. Privea parcă departe, prin geamul bucătăriei. Stăteam la parterul unui bloc socialist cu zece etaje. Blocurile erau înghesuite unele în altele, cu câte un mic spaţiu verde între ele. Apoi am fost învăluit încet, încet, de o tăcere ciudată. Privea liniştit într-o zare numai de el ştiută. O briză de tristeţe părea că îl străbate. Nicio concesie nu făcea provocării. Privirea lui contemplativă venită din altă lume nu se lăsa intimidată. Nemişcat, stătea faţă-n faţă cu trecutul lui. Vorbea în gând, pe tăcute, cu un alt timp al ţării, cu cel pe care eu nu-l cunoscusem. Prezentul pe care eu îl trăiam era pentru el un parazit al memoriei.

Nemişcarea asta de stâncă tăcută, lovită la infinit de valurile mării, mi-a adus aminte de o altă neclintire.

Odată, nu mai ştiu când, mi-a povestit că în tinereţea lui a fost la o vânătoare. Era o zi ploioasă. Ploua mărunt, mocăneşte şi brusc vremea s-a făcut şi mai rea. O ceaţă groasă s-o tai cu cuţitul l-a înconjurat din toate părţile. Nu se mai vedea nici la doi paşi şi, brusc, calul, prietenul sau de-o viaţă, n-a mai vrut să meargă. Pentru o clipă tata n-a înţeles, apoi l-a îndemnat, a tras de hăţuri, dar degeaba. Calul, „prietenul lui", era de neclintit. Vremea se urâţea din clipă-n clipă şi înserarea se facea simţită. Nu mai era timp de zăbovit. Brusc aerul a fost fulgerat de un nechezat dureros. Tata-l lovise cu cravaşa. Niciodată nu mai făcuse el acest gest şi niciodată calul nu simţise acea lovitură neaşteptată şi mai ales nedreaptă de la stăpânul său. Dar ceva ca o disperare se instalase în aerul mut. Frica îl sugruma. Cu ochii măriţi, speriaţi de durere şi parcă risipiţi în văzduhul orb, calul fomăia nervos, scotea un abur

gros pe nări şi adulmeca panicat un spaţiu pe care stăpânul său nu-l ştia. Apoi ceaţa groasă i-a înfăşurat ca pe-un fuior pe amândoi, cal şi călăreţ. Nu se mai vedea nimic. Timpul trecea speriat şi singur. Tata se hotărî să descalece. Coborî încet jos, ca şi cum n-ar fi vrut să se piardă în ceaţă. Stătu lipit de cal, luă hăţurile cu mâna tremurândă şi încercă să înainteze. Dar calul statea înfipt în pământ ca o stâncă. O briză de vânt venită din senin a îndepărtat pentru o clipă ceaţa. în faţa lui, la niciun metru, se căsca o prăpastie. Atunci tata a îngenuncheat, apoi s-a ridicat cu greu şi, plângând, şi-a sărutat pe frunte calul.

#»•

învingătorii

Când aveam nouă ani, americanii ajunseseră pe lună. Ne-am dus în seara aceea să-i vedem la televizor. în Nehoiu, televizor n-avea decât cel ce umplea sifoane, domnul Zazuleac. Sputnik, sovietic. în drum spre el, pe uliţa de ţară prăfuită, tata îi spuse unchiului meu:

-Măi, Liviule, ăştia au ajuns pe lună şi n-au înţeles nimic de la viaţă!

în aceeaşi noapte, pe geamul casei de la ţară din dormitorul nostru, m-am uitat pe cer. Luna strălucea deasupra munţilor, mai frumoasă ca oricând. Singură, curată şi necucerită. Parcă ar fi spus: „La mine nu ajung decât îndrăgostiţii, poeţii sau un suflet de copil ca al tău!".

Apoi, nu ştiu de ce, am avut sentimentul că întreaga viaţă a trecut rapid chiar în acea noapte. Am crescut parcă brusc şi-ntristat, văzând că nimeni nu era mai fericit după acea izbândă. Necazurile erau atât de aproape de noi încât ne încovoiaseră privirea în pământ. Până şi anotimpurile purtau cu ele pecetea unei ţări înfrânte. Ceva ca o voce de dincolo îmi spunea că se-ntâmpla ceva profund necinstit şi nedrept cu această ţară. între timp ne mutaserăm cu toţii în Bucureşti. Un bloc gri ca un şobolan uriaş ne adăpostea. Mama era fericită că în sfârşit eram în capitală. Eu, nu! Şi-atunci viaţa a-nceput să-şi arate cealaltă faţă.

Sărăcia se strecurase încet, încet, în casă, ca şi cum n-ar fi vrut să ne deranjeze. Pe nesimţite ne-am obişnuit cu ea. Tata ieşise la pensie. în fiecare dimineaţă la cinci o conducea pe mama la gară. Făcea naveta. Toată viaţa ei sperase că-şi va găsi serviciu-n Bucureşti. Tata nu mai spera nimic.

Dimineţile când o conducea tata pe mama la serviciu erau triste, întunecoase şi părăsite de Dumnezeu. Pe întuneric,

cu lanterna în mână, bâjbâind prin bezna dimineţii, tata o ţinea de braţ pe mama. De departe păreau două umbre ce se sprijineau una de alta şi amândouă de o luminiţă, ca să nu fie înghiţite de-ntuneric. în staţia de autobuz, oamenii de culoarea asfaltului, mulţi şi tăcuţi, aşteptau maşina. Părea că somnul încă îi domină. Apoi pornea agitaţia. în depărtare se vedeau farurile maşinii care spărgeau întunericul trist al dimineţii. Muţenia se spulbera în vocile îngrijorate ale oamenilor. Se comportau ca în faţa unui pericol iminent. Mâini întinse, crispate căutau să se agaţe de ceva. Un torent de strigăte şi ţipete mătura totul din cale. Din mulţime se vedea cum nişte degete fragile căutau să ocrotească o doamnă... Era tata... încerca din răsputeri s-o apere pe mama de forţa necruţătoare a puhoiului.

- Scuzaţi, vă rog! se auzea tragic de delicat glasul lui... Mii de scuze, vă rog, numai o clipă dacă se poate?!... Pardon, vă rog, poftiţi înainte... Nu face nimic... Ştiţi, doamnele mai întâi... Poftiţi, duduiţă... Luaţi loc!...

Oamenii nu-1 auzeau. De mult nu mai erau obişnuiţi cu aceste cuvinte. Lumea tatei murise de mult, prin puşcăriile comuniste, în munţi, în lagăre, la Canal, în exil sau în propria lor singurătate. Muţii din staţie, masa tăcută de oameni se agita acum disperată, scoţând sunetele lumii noi, cea umilită şi înfricoşată. Sistemul învinsese. Lipiţi unul de altul, alergau ca un banc de peşti îngroziţi de un peşte mare răpitor. Semenul nu mai exista!

Mai târziu, în ani, m-am întâlnit şi eu cu masele. Eram proaspăt încorporat în armată. Armata avea misiunea de a apăra ţara, trecutul şi, mai ales, „cuceririle revoluţionare". Un grup de soldaţi gălăgioşi, strigând din răsputeri, veneau în goană răzând şi făcând haz de ceva ce nu puteam să desluşesc. Apoi, trecând pe lângă mine, am văzut. Trăgeau după ei, legată cu o sârmă, o cioară. O vopsiseră în alb. Târâtă în viteză prin zgura cazărmii, pasărea părea o inimă cu aripi zdrobită de pietre. Pentru o clipă grupul s-a oprit ca să-şi admire opera. Atunci i-am văzut păsării pleoapa obosită de chin şi ochiul îngrozit de moarte. Capul răsucit într-o parte, căzut fără vlagă, îi anunţa sfârşitul. Aripile ei care cunoscuseră cândva zborul erau acum umilite de praful

drumului. De sub fulgii pieptului vopsiţi în alb ţâşnise, ca o floare o pată roşie.

- Ce, bă, ţi-e milă? răcni tovarăşul caporal la mine, prinzându-mi cu viclenie, din zbor, privirea cutremurată. Tovarăşul caporal n-avea mai mult de patru clase primare, dar se pricepea la oameni. Cu un instinct deosebit şi-a dat seama că eu făceam parte din specia păsării zdrobite.

Grupul de soldaţi, înnebunit de bucuria captivităţii păsării şi, mai ales, de marea izbândă de a-i fi schimbat culoarea, trecu mai departe, trăgând după el pasărea-martir, pe sub o pancartă mare de tablă. Acolo, cu litere mari era scrisă o lozincă: „Armata Republicii Socialiste România, şcoală de înaltă educaţie comunistă a tineretului..."

Caporalul opri grupul entuziasmat, cu un semn autoritar. O nouă idee îi veni în minte. Privi zâmbind cinic la noii adepţi pe care-i adunase pe drum şi spuse:

- Hai, bă, să o învăţăm să zboare!

Ca la ison s-a auzit un urlet de aprobare. Excitaţi de agonia păsării, masele se uitau fascinate la lider.

Cu penele năclăite de vopseaua albă amestecată cu praf, prinsă ca-ntr-o pânză de păianjen, cu ochii însângeraţi, pasărea mă privea trist, înceţoşat, dintr-o depărtare numai de ea ştiută.

Caporalul luă sârma de capătul căreia era legată pasărea, o roti de câteva ori deasupra capului şi apoi, cu toată puterea, o izbi de trunchiul unui copac.

Zborul n-a durat mult. Un zgomot scurt de aripi frânte şi apoi un trup moale rostogolindu-se pe iarbă.

Moartea a luat-o înainte caporalului. A venit fulgerător şi i-a luat sufletul, nelăsând-o să-i audă râsul lui de izbândă şi urletele mulţimii.

Ceata veselă se-ndepărtă chiuind de bucurie. De acolo, de jos, din praf, trupul frânt al păsării mă privea. Şi-atunci m-am prăbuşit din nou, ca într-un refugiu, în propria-mi copilărie.

Doamna Popescu

Doamna Popescu stătea undeva într-un ungher al pieţei unde ţăranii vindeau produse de tot felul. Stătea ghemuită pe o bordură, îmbrăcată vara gros, ca de iarnă, cu un palton lung până la glezne, cu o căciulă de lână împletită pe cap, trasă peste ochi şi cu mănuşi fară degete din acelaşi material, legate una de alta cu un fir gros de lână mare care-i trecea pe după gât. Vindea fragi. Avea un coşuleţ plin de fragi pe care ţi-i punea în nişte comete făcute din foaie de ziar. Tata o saluta politicos şi cu discreţie îi lăsa bani fară să cumpere nimic.

- Uite-o pe Popeasca nebuna! se auzea câte o voce din piaţă. Nimeni nu era interesat în piaţă de fragii ei, nici măcar copiii. Aşa cum stătea acolo, cu bocanci în picioare, cu paltonul lung, maron, înfofolită ca de iarnă, în plină vară, cu privirea rătăcită, mie mi se părea o tragică enigmă aruncată în ţărâna comună a istoriei.

- Este prinţesă! îi şopti temător tata mamei, pe drum. Cuvântul m-a lovit ca un fulger. Eram mic şi ştiam din cărţi că prinţesele arată cu totul şi cu totul altfel. în mine o lume se răsturna. Tata se uită îngrijorat înjur ca nu cumva cineva să-l fi auzit. Purta cu el o poveste necunoscută.

- I-au murit părinţii în puşcărie. Comuniştii i-au luat totul!

+ Un camion a trecut în goană pe lângă noi. Zgomotul a acoperit cuvintele. Lumea caporalului învinsese definitiv.

Paşaportul spre libertate

- Ce vrei tu, copilaş, să te faci când vei fi mare? m-a întrebat atât de dulce secretara de la Şcoala generală din Bucureşti, încât mi s-au strepezit dinţii. Evident, cea mai banală şi stupidă întrebare pusă celor mici, ca şi cum cei mari nu mai au răbdare şi vor să te aducă cât mai repede în rândul lor.

- Inginer-cioban! am răspuns eu cu dezinvoltură.

Tovarăşa cu coafură socialistă a tresărit. Pentru o clipă a rămas surprinsă. Combinaţia nouă o dădea peste cap. Ea era învăţată cu răspunsuri concrete şi destine precise. Dar cineva, dintr-odată, îi crease o confuzie. Biata de ea, se-ntâlnea cu o altă lume. Dar cine avea să ştie că-n spatele acestei lumi paradoxale care nu asculta de hăţurile vremii se afla tata?!

- Lăsaţi-l să alerge pe toate câmpurile, să-şi trăiască copilăria, căci nu se va mai întâlni cu ea niciodată! l-am auzit spunând în casă mamei şi bunicii.

- O să ajungă cioban! strigau disperate cele două.

- Să ajungă! răspundea tata cu fermitate, numai să fie liber!

Roţile dinţate ale comunismului mă aşteptau şi pe mine, iar tata voia să amâne această sinistră întâlnire cât mai mult. De inginer auzisem prin casă că este o profesie onorabilă şi-atunci automat, fără ca cineva să-mi spună, m-am ambalat la o treabă serioasă. Dar şi mămăliguţa cu brânză şi smântână era aşa de bună, încât n-aş fi vrut ca viaţa să mă despartă vreodată de ea. Şi-atunci voiam să fiu şi cioban, să am această siguranţă. Şi poate mai era ceva dincolo de meniul permanent de care nu mă puteam despărţi? Era acel ceva pe care-l auzisem în casă: „Numai să fie liber!" Iar intuiţia îmi spunea că-n România de-atunci ciobanul era singura condiţie socială ce nu fusese contaminată.

Soarele cald de vară lovea nemilos în praful uliţei de ţară unde, la margine de gard, stăteam trist alături de prietenul meu cel mai bun, Berciu, iedul pe care tata îl primise de la un ţăran în semn de recunoştinţă că-l făcuse bine. Tocmai fugisem de la grădiniţă. O refuzasem organic şi ca semn de protest legasem funda mea cea roşie la gâtul lui Berciu, prietenul meu atât de-nţelept care, fără să-mi spună vreodată un cuvânt, îmi arătase în felul lui lumea creată din dragostea lui Dumnezeu.

In poieniţa cu flori, plină de fluturi şi gâze, de garoafe sălbatice şi margarete de sângele-voinicului şi de clopoţei, lumea pe care Berciu mă-nvăţase s-o văd cu toată fiinţa, s-o adulmec ca pe o stare privilegiată, dăruită de Dumnezeu, se opunea flagrant cu lumea de la grădiniţă. Şedeam trist, aşezat turceşte la margine de gard, la umbra unui dud. Berciu adormise cu capul în poala mea. încercam să nu mă mişc, să nu-i tulbur somnul acela ca de copil. Din când în când, genele-i tremurau. Visa. Aşa, cu el în braţe, văzuţi de sus, eram şi noi un trup al inocenţei lăsat de Dumnezeu undeva, la o margine de drum, ca dovadă a existenţei sale. Aerul torid de vară încătuşase praful uliţei într-o profundă nemişcare. Undeva departe, la capătul ei se vedea silueta unui om cu pălărie şi-o servietă veche de piele în mână. Venea cu pas calm ca şi cum n-ar fi vrut să deranjeze acea nemişcare absolută a zilei. Era tata! Venea de la spital, către casă. Am lăsat capul în jos, ştiindu-mă vinovat. Pulberea nemişcată a prafului n-avea cum să m-ajute. De-acolo, din lumea viselor lui, Berciu era martorul cinstit al sufletului meu, era singurul meu sprijin.

- .Stai liniştit, eşti nevinovat! am simţit că-mi şopteşte. O adiere uşoară de vânt, venită din senin, ne-mbrăţişa pe amândoi ca-ntr-o mângâiere.

- Nu te mai duci la grădiniţă? am auzit de undeva de sus o voce caldă, fără nicio urmă de reproş în ea. Am ridicat puţin privirea şi-am văzut o pereche de pantofi acoperiţi de pulberea fină a prafului de pe uliţă. Era tata! Străbătuse încet, calm distanţa ce ne despărţea. Nimic nu-l intrigase. Parcă avea la el

ascuns în dreptul inimii un paşaport pe care voia să mi-l lase pentru tot restul vieţii. Iar singurătatea zilei de vară îl ajuta.

Fără să-ndrăznesc să ridic capul mai sus, stând de vorbă doar cu pantofii, am răspuns:

- Nu, nu mă mai duc! Liniştea verii se lăsa firesc, ca o pauză necesară de viaţă. Se strecura şi ea în dialog, ca un martor necesar trimis de eternitate. Tatăl şi fiul, undeva la o margine de lume, trebuiau să se-ntâlnească în miezul ei.

- Niciodată? coborî aproape duios vocea de sus către mine. M-am uitat reflex din nou la pantofi. Stăteau nemişcaţi. Nu ei vorbiseră.

- Niciodată! am răspuns eu ferm vocii.

- Dar atunci unde ai de gând să te duci? mă-ntrebă plină de curiozitate vocea.

- Mă duc în lume! am răspuns. Vocea tăcu. Ca la un semn simţi că nu mai trebuie să mă-ntrebe nimic. Timpul se topea sub arşiţa verii ca o ceară la picioarele mele. Ceva mai puternic îl învinsese.

-Bine! răspunse într-un târziu vocea. Du-te tu, că vine şi tata mai târziu!

Şi de atunci nu ne-am mai despărţit.

Pilotul

Duminică, pe uliţa principală a comunei, oamenii se plimbau mimând sărbătoarea, în piept însă aveau deja frica zilei de luni. Treceau unii pe lângă alţii bucurându-se că sunt aceiaşi şi se cunosc. Uliţa nu ţinea mult. Până la Sfatul Popular, iar de acolo începea muntele cu pădurea lui tainică. Centrul Nehoiului era scurt ca o viaţă de om.

Printre ei, cu pas calm, venea un om înalt, cu haine mult prea largi pentru talia lui subţire. Privit de la depărtare, adică de pe băncuţa de lemn pe care stăteam în faţa Casei de Cultură, părea un catarg al unei nave ce înainta lent, sigură pe sine, printre zeci de corăbii naufragiate. Avea un calm şi o strălucire de zi de sărbătoare creştină ce trece nestânjenită printre zilele modeste, proletarizate ale săptămânii.

- A fost pilot de aviaţie! mi-a şoptit tata. A luptat pe Frontul de Răsărit!

Pilotul se aşeză lângă mine pe bancă. De acolo, amândoi priveam lumea. Oamenii îmi dădeau impresia că se strecurau în viaţă cu viteza peştilor de munte, pe care-i vedeam în micul râu din preajmă şi care păreau veşnic speriaţi de ceva necunoscut. Nimeni, dar absolut nimeni dintre ei nu avea privirea pilotului de lângă mine. Stătea calm, liniştit ca o lumânare uitată aprinsă într-o biserică părăsită. înalt, costeliv, cu mâini mari, expresive, aşezate pe genunchi ca nişte rădăcini ce se-nfipseseră în pământul cel bun, părea că se hotărâse în ultima lui misiune de război să nu mai aterizeze niciodată la sol, să stea acolo-n aer pentru o veşnicie şi din cerul cu care se-nfrăţise să-i privească pe oameni, nemaivrând nicicând să-i mai cunoască de aproape.

Uite un om

Aţi văzut vreodată un pescar cu cizme de cauciuc până la brâu, care merge prin apa râului de munte contra curentului, spre izvor, căutând locurile cele mai sălbatice, unde se ascund păstrăvul şi lipanul?

Aşa mi-l aduc eu aminte pe tata, mergând prin apă, prin râul vieţii contra curentului, căutând cu ardoarea pescarului locurile încă nedistruse de istoria ce copleşise ţara şi lumea care mai avea încă oameni.

închipuiţi-vă că în locul traistei pescăreşti avea în mână o servietă veche din piele de porc în care se aflau tensiometrul, un termometru, un teanc de reţete goale care aşteptau să fie scrise şi o ştampilă pe care era scris: „medic specialist interne Purec Ion..

Aşa îl văd eu pe tata, de fapt aşa mi-l amintesc, mereu urcând. îl văd urcând dealurile din Nehoiu ca să consulte bolnavii ce-şi trăiau boala în case sărăcăcioase, înconjurate veşnic de pruni. Dar îl văd şi urcând mereu în sensul invers al vieţii, ca şi cum ar fi vrut să se-ntoarcă într-o viaţă mai frumoasă, pe care o trăise.

Câte întinderi nesfârşite de câmpie, câte apusuri de soare, câte lanuri de grâu mângâiate de briza mării, câte depărtări s-or fi adunat în privirea străMoşilor lui, de purta cu el, ca o cruce discretă, o fatală tristeţe ce melancoliza orice lucru privit? Comuniştii îi luaseră totul, dar nu reuşiseră să-i confişte şi această înaltă şi demnă tristeţe.

Iar de la această înălţime de tragică şi discretă singurătate, tata putea alege, cu gesturi delicate, din apa tulbure a lumii ce venise peste noi, calităţi de viaţă ce meritau trăite.

„Uite un om!", se-ntâmpla câteodată să-mi spună. Timpul zilei încremenea preţ de o clipă, spre a face loc unui suflet venit parcă din alte vremuri.

înalt, slab, uscăţiv ca un sfânt, cu părul albit de dureri neştiute, omul pe care mi-l arătase tata avea în privire un tulburător amestec de tristeţe şi duioşie. Ceva părea că i se întâmplase cândva

în viaţă şi că viaţa însăşi pe care-o trăia acum nu mai putea să-l ajute cu nimic. Şi cu toate acestea simţeai cum aerul din jur încerca să-i fure discret din demnitate, sătul parcă de atâta umilinţă ce zilnic îl înconjura din toate părţile.

Au vorbit de-ale lor. Eram prea mic ca să-nţeleg, dar nu ştiu de ce aveam sentimentul că acolo, între ei, se năştea o altă ţară pe care eu n-o cunoscusem. O înălţime sufletească se ridica încet şi limpede între cei doi. Ceva ce nu avea nimic de-a face cu privirile piezişe ale oamenilor de pe stradă, cu mişcările lor mici şi ascunse. O Românie întreagă se refăcea în faţa mea din gesturi generoase dar delicate, din priviri cu subînţeles şi, mai ales, dintr-un fel de a fi pe care eu nu-l cunoşteam

Târziu, în seara aceleiaşi zile, când „omul" prezentat de tata plecase, nu înainte să-şi ia rămas bun de la noi cu gesturi fine, catifelate, care făceau aerul să vibreze într-un mod duios, punându-şi pălăria pe cap într-un fel calm aşezat, ce n-avea nimic în comun cu gesturile mici, slugarnice şi speriate ale oamenilor ce purtau şepci şi, mai ales, nu înainte de a ne lăsa un gol sufletesc în care brusc se aşeză un dor nedefinit de ceva aparte, mama îi spuse mirată tatei:

- Ce repede a mâncat ciorba, nici nu a aşteptat să se răcească!

Tata privi brusc în altă parte, ca şi cum ar fi vrut să-şi ferească ochii de o amintire cumplit de dureroasă. Apoi, pe neaşteptate, mă mângâie. Undeva în colţul ochiului său am văzut că licăreşte ceva. Era o lacrimă.

Seara se logodea în taină cu tăcerea. Pe geamul deschis se auzeau greierii. Părea că vremea copleşise timpul, făcându-l să uite de tot şi de toate.

- A fost deţinut politic! A făcut cincisprezece ani! rupse tata tăcerea.

Vestea se duse între greieri, apoi singură se aruncă-n noapte.

Vânătoarea

în faţa Sfatului Popular din Nehoiu opri o maşină ca un jeep militar. Era un GAZ sau un IMS. Atunci erau în vogă. Din ea se rostogoli leneş un om gras, bine hrănit, dar parcă născut cu firea-ncruntată. îşi scoase cu o mână şapca tovărăşească şi cu cealaltă se şterse de transpiraţie cu batista pe ceafa groasă. Respira greu.

- Bine aţi venit, tovarăşul secretar! Să trăiţi! se auzi o voce tremurând de emoţie. Oamenii, în jur, căpătaseră mişcări repezi şi scurte. Venise frica.

Tata mă ţinea de mână. Aveam şase ani. Simţeam că ceva ca o amărăciune sufletească îi cotropise fiinţa.

- îl vezi? îmi spuse el încet. Uită-te bine... copiii lui au să te conducă!

Apoi o coloană lungă de maşini trecu tăcută pe lângă noi, numai în uruitul motoarelor. Un nor de praf se ridică în urma lor. Autorităţile tovărăşeşti ieşiseră la vânătoare.

Undeva în munţi, mai târziu, ursul ademenit de o bucată de came s-a ridicat după ea în două labe şi-şi oferi inima. Pădurea răsună de focuri de armă, dar geamătul ursului care murea nu-l auzea nimeni. Vânătoarea puterii semăna cu o execuţie publică.

- La raţe să nu tragi niciodată când sunt pe apă, să faci zgomot să zboare, îmi spuse tata din senin.

- De ce? am întrebat.

- Ca să-i dai şi vânatului o şansă! mi-a răspuns el.

Şi poate de atunci am învăţat instinctiv de la tata să dau mai multă importanţă castanilor de lângă Primărie decât steagurilor roşii care fluturau obraznice şi neiubite de nimeni lângă tricolor.

Excursia

- Cum e marea, mamă?
- Este mare!
- Este mai mare decât gârliţa din Nehoiu?
- Cu mult mai mare! îmi răspunse în grabă mama, fiind preocupată să facă bagajele pentru plecare. Am rămas pe gânduri, aşa ceva nu-mi puteam închipui. Aveam cinci ani şi lucru mai minunat ca gârliţa unde mă bălăceam vara nu putea fi! Ce frumoasă era gârliţa copilăriei mele?! Ce minunată era apa micului râu unde făceam diguri din ramuri de arin şi ce pietre de râu ca să avem *bâlci,* cum le spuneam noi, copiii, adică băltoacelor pentru scăldat! Ce apă curată! O priveam de pe bolovani cum curge, de-o veşnicie, la vale. Peştii: mrenele, soreştile, molanii se strecurau cu viteză printre pietre. Când îi simţeam cu mâna pe sub bolovanii mari de râu mă-nfioram de o tainică plăcere. Ce frumoasă era bâlca unde înotam! învăţasem să stau cu ochii deschişi sub apă şi să văd razele soarelui cum intră prin ea. Pietrele şi prundişul fin străluceau ca nişte cristale într-un palat de cleştar. Marea o fi ea albastră şi ceva mai mare, dar nu putea fi mai frumoasă ca râul meu de munte pe care noi, copiii, îl botezaserăm „gârliţa".

A doua zi am plecat la mare. Din tren am văzut pentru ultima oară gârliţa cum se vărsa în Buzău. M-am întristat. Buzăul era cu mult mai mare decât ea. Trecea vijelios printre pietre şi o sorbea din mers, ca şi cum n-ar fi fost. Iar gârliţa se supunea ca o rudă mică şi săracă. Universul meu începea să se dărâme. Intram într-o lume mai mare pe care n-o recunoşteam şi care mă speria.

- Nu cred că marea poate să fie mai mare ca Buzăul! m-am pomenit dintr-odată gândindu-mă. „Ce puternic şi ce vijelios e! Este cea mai mare apă care există!" Apoi trenul scoase

un sunet metalic ca de ţăcănit repetat, traversele sunau altfel. Treceam peste podul de fier. Un pod puternic, bine nituit, pe sub care gârliţa îşi facea ultimul drum înainte să fie înghiţită de Buzău. Ce mică şi neajutorată era! Mă durea sufletul, că era râul meu în care mă jucam. Apa lui mă iubea şi-mi arătase toate tainele. Dar Buzăul, indiferent, o răpea brutal cu valurile lui puternice şi-o condamna la anonimat.

- Ce-nseamnă lucru făcut de germani! rupse tata brusc tăcerea când trenul trecu peste pod. Lucru serios... Şi gândeşte-te că este din timpul războiului...

O nostalgie discretă am simţit atunci că-i cuprinse întreaga fiinţă. Pentru câteva clipe o imagine a altei lumi îl stăpânea. Afară, pe geam, munţii deveneau din ce în ce mai mici. Se transformau pe nesimţite în dealuri. Aveam sentimentul că cineva îmi fură copilăria. Munţii dispăruseră. O lume nouă vedeam pe fereastră. Apoi, în ritmul sacadat al trenului, a venit înserarea şi eu, încet, am adormit.

- Scoală să vezi podul de la Cernavodă! l-am auzit pe tata ca prin vis. Cu ochii încă împăienjeniţi de somn, m-am trezit şi m-am apropiat de fereastră. Primele raze ale dimineţii mă-ntâmpinau. Era ceva de necrezut. Un râu imens, un Buzău de zece ori mai mare se desfăşura calm ca un şarpe uriaş, cu solzii sclipind în soare pe sub podul mare, grandios, de fier.

- Este Dunărea, mi-a spus tata.

Apoi am simţit din nou cum ochii lui prind lumina unei nostalgii senine. Se bucura discret de o tainică şi parcă intimă revedere. Mă ţinea în braţe şi tăcea. Dunărea şerpuia leneş pe sub noi. Trenul o traversa în goană. Podul părea nesfârşit. Ridicat sus, deasupra şarpelui cafeniu, imens, îmi dădea sentimentul unei înălţimi ameţitoare.

- L-a făcut Anghel Saligny. La vremea respectivă era cel mai mare pod din Europa! spuse tata întrerupând tăcerea.

Traversele ţăcăneau în ritm accelerat. Imaginea şarpelui uriaş era secţionată de barele groase de metal ce făceau

armătura podului. îmi părea rău că se termină. Fusese un vis grandios, venit brusc într-un suflet de copil.

- Când l-a inaugurat, Saligny s-a aşezat cu barca sub el. Iar pe deasupra a lăsat să treacă două garnituri de trenuri ca să-i verifice rezistenţa! îmi spuse tata.

- De ce s-a aşezat cu barca sub pod? am întrebat eu mirat.

- Ca să dea încredere oamenilor că răspunde cu propria-i viaţă de trăinicia lucrării! Un fel de tristeţe se aşeză în glasul lui. Ţăcănitul traverselor de pe pod decupau tăcerea într-un sunet metalic. Simţeam că tata, pentru o clipă, fusese din nou în altă lume pe care eu n-o ştiam. Păcat! Ce oameni a avut ţara asta! Nu se vor mai naşte niciodată! continuă el să vorbească din inerţia unei nostalgii dureroase.

- Acolo sunt ai mei! îmi spuse el dintr-odată, arătându-mi cu degetul, pe fereastră, un deal mare plin de cruci albe care ţâşneau din marginea unei localităţi.

- Unde? am întrebat nedumerit.

- Acolo, sus pe deal... răspunse tata, dar de data aceasta cu faţa parcă încremenită de o dureroasă amintire.

Pe fereastră se vedea undeva un orăşel. Era Cernavodă. Mai târziu aveam să aflu că acolo era şi casa părintească şi că tatăl său fusese primar al localităţii pentru o bună perioadă. Pentru cele bune făcute primise din partea Majestăţii Sale Regele Carol I şi din partea lui Titu Maiorescu, în calitate atunci de ministru însărcinat cu afacerile externe, Ordinul Credincios clasa I. Dar tata, în acel moment nu se gândea la asta ci l*crucea aceea de pe deal dintre zecile de cruci care ţintuiau pe vecie sufletele dispărute alor săi: mama, tata şi fratele care-i murise atât de tânăr. Cu capul sprijinit de geam, nemişcat, privea parcă într-un gol sufletesc pe care nimeni şi nimic nu l-ar mai fi putut umple vreodată. Trenul mergea cu viteză, indiferent la amintiri. Pe fereastră se vedeau întinderile Dobrogei pe care eu o priveam întâia oară. Un cer imens, senin, de vară, era stăpânul noii lumi. Ochii mei de copil învăţaţi cu munţii

simţeau acum o nevoie nebună să fugă-n depărtări. Nu mă mai săturam privind, iar dincolo de orizont părea că se ascunde o mare promisiune. Trenul mi se părea acum că merge încet, copleşit de spaţiul acesta nou şi de căldura verii.

- Canalul... murmură tata ca pentru sine. Canalul... Canalul... Canalul... Aici a fost!

Parcă mai mult ca oricând ţăcănitul metalic al traverselor devenise mai evident şi mai dur. Trenul le traversa încet, fară grabă, şi-atunci zgomotul lor rece te pătrundea ca un fior, auzindu-se ca sunetul unor uşi metalice care se închideau trântite una după alta de cineva fără suflet. Ca şi cum o puşcărie imensă îşi primea deţinuţii, numărându-i cu indiferenţă. Puţini oameni scăpaseră în ţară de această numărătoare, printre care şi tata, şi poate de aceea atunci gândul lui era spre cei înghiţiţi definitiv de acest abis cumplit cu strigăt de metal.

Tăcea şi se făcea că se uită pe fereastră, lăsând parcă trenul să treacă indiferent şi rece peste gândurile lui prăbuşite într-o infinită tristeţe. „Acolo sunt ai mei! Canalul!...”. Petice de viaţă pe care tata mi le-a oferit, nedându-mi niciodată mai mult ca să ştiu. De teamă? Sau poate să nu-mi întristeze viaţa? Ştiu că apoi, singur, am pornit la drum ca să le leg între ele şi să aflu încet, încet, ce-a fost cu ţara aceasta înainte. Dar el, în schimb, îmi dăruise ceva cu mult mai de preţ, o anumită privire marcată de tristeţi iremediabile care reuşeau de la sine să pună sub semnul întrebării realitatea care-mi fusese dată forţat s-o trăiesc. Trenul trecea obosit peste pulberea mută a canalului care înghiţise atâtea destine nevinovate. Cimitirul ascuns se pierdea sub arşiţa verii. Ochii tatei îl priveau, căci acolo era îngropată o parte din România cea adevărată de care el nu-ndrăznea să-mi vorbească.

Apoi, nu după mult timp, cerul se răsturnă şi veni pe pământ într-o întindere imensă de albastru.

- Ce-i asta? am întrebat eu uluit.

- Marea, îmi răspunse tata, înseninându-se brusc de bucuria mea.

Cerul acela imens, răsturnat, avea valuri. Se mişca împotriva ţărmului. Iar pământul se oprise parcă pentru prima

oară să-nainteze, tulburat fiind de atâta frumos. Nisipul plajei se-neca suspinând în apa cea mare.

- Asta e cea mai mare gârliţă din lume! am strigat eu copleşit de o bucurie fară margini. Tata se-nseninase. în sfârşit se-ntorsese acasă. Simţeam cum sufletul lui se odihnea pe nemărginirea aceea albastră.

Apoi zilele care au urmat s-au topit înnebunite de fericire una-ntr-alta, ca-ntr-un vis mare şi minunat. Iar în acest vis apăreau: guvizi, hamsii, garizi şi aterine mici şi dulci. Tata începuse să-şi împartă propria lui copilărie cu mine.

- Descalţă-te! mi-a şoptit.

- De ce? l-am întrebat eu mirat.

- Intrăm într-o moschee... mi-a explicat el, şi-aşa se obişnuieşte.

Un om cuprins între două vârste, cu părul puţin încărunţit şi-o faţă blândă şi senină ne-a întâmpinat. Tata vorbea cu el în altă limbă pe care nu o cunoşteam dar care mă arunca într-un tainic şi plăcut mister. Tălpile mele goale păşeau sfios pe covorul moale al moscheii şi parcă se lăsau ameţite la fiecare pas de poveştile ţesute-n el. Ceva ca o lumină limpede le traversa privirile şi gesturile. De mult nu-l mai văzusem pe tata atât de fericit. Omul acela părea pentru el un dar al trecutului, trimis ca o mângâiere menită să-i mai aline prezentul. Fără să vrea, tata se lăsase-nvăluit în propria-i copilărie.

Această-ntâlnire avea ceva din sfinţenia Dobrogei. Doi oameni diferiţi ca neam şi religie se-ntâlniseră în mod deplin în acel ceva pe care numai sufletele alese au privilegiul să-l guste. Am ieşit pe străduţele înguste, pline de parfumul vremii, ale oraşului vechi. Eram la Constanţa. Prietenul tatei m-a mângâiat pe creştet şi m-a-ntrebat în româneşte:

- Ce vrei? Apoi au urmat ca-ntr-o mie şi una de nopţi: baclavale, halviţe, sarailii şi la sfârşit o băutură rece şi tare bună.

- Asta e bragă, mi-a spus tata. Să nu uiţi ce-ai băut.

Deasupra mea se depăna o poveste de basm. O lume ce părea veche ca o legendă mă-nconjura. Un alt timp şi-un alt spaţiu mă răpiseră din lume. Mă ţineam după tata ca după un

miraculos povestitor care, la fiecare pas, răsfoia o carte veche ce de mult nu fusese deschisă. Se-ntorsese în universul acesta ca-ntr-o lume paralelă ce reuşea să-l izbăvească.

Seara târziu m-am gândit că omul acela cu ochii blânzi şi-o faţă senină, care mi-a dat atâtea prăjituri neştiute de mine, este mai bun ca Moş Crăciun.

- Este turc! îmi spuse tata, e prietenul meu din copilărie.

Dar într-o zi din ziua cea mare albastră şi plină de soare, numită vacanţă, a trebuit să ne-ntoarcem. Târziu în noapte, trenul opri obosit, pufăind, în gară. Tata o ajută pe mama să coboare, apoi pe mine. în mica staţie din Nehoiu lumina slabă abia facea faţă întunericului din jur. O mare de stele deasupra se unise-n taină cu munţii dimprejur. Eram singurii călători. Am pornit apoi cu toţii, bâjbâind în noapte. Deodată, în plin întuneric, am simţit la picioare o respiraţie caldă şi ceva ca o blană care se gudura pe lângă mine.

- Nelu, ce faci, Nelu!? l-am auzit pe tata strigând cu o nemaipomenită bucurie-n glas. Nelu era câinele nostru ciobănesc. Sărise gardul şi ne aşteptase-n gară. Eram plecaţi de două săptămâni. Ei, uită-te şi tu câtă credinţă! spuse tata mângâindu-l. Spune-mi, Lory... îi zise el mamei cu o bucurie de copil, de unde a ştiut că ne-ntoarcem? Tata îl mângâia cu o dragoste infinită. La lumina lunii i-am văzut mâna fină, tremurândă, plină de emoţie, cum i-o trecea prin blană. îl mângâia atât de duios ca şi cum şi-ar fi chemat în şoaptă propria-i copilărie. Refugiat total în gestul acela, mi-am dat seama mai târziu că întorsese definitiv spatele lumii barbare care se prăvălise peste el.

A doua zi, întors la gârliţă, am putut să le povestesc copiilor cum este marea. Dar nimănui n-am putut să povestesc cum era sufletul tatălui meu.

Consultul

Tata era un fumător împătimit, dar niciodată, când fuma, în mod curios, nu-şi scotea ţigara din gură. Nimeni nu-l văzuse vreodată s-o ţină între două degete sau să o aşeze pentru o clipă în scrumieră. Nu! Ţigara, de când era aprinsă şi până când scrumul amenința să-l ardă, stătea acolo, aninată ca-ntr-un miracol în colţul gurii.

- Fumez turceşte! le explica el curioşilor şi o lumină de bucurie nostalgică îi străbătea privirea. Ţigara stătea acolo parcă lipită de colţul buzelor, în timp ce tata scria reţete, vorbea cu pacienţii sau consulta. Se mişca rapid, în ritmul cuvintelor şi nu pleca de la locul ei bine stabilit nici chiar atunci când o tuse tabagică îl încerca.

- Vă rog o clipă să nu mai respiraţi, îl ruga tata cu delicateţe pe omul bolnav din faţa lui, ce tocmai îşi ridicase flaneaua sărăcăcioasă deasupra pieptului, pentru consult. Stetoscopul aluneca pe trupul costeliv, obosit de boală, încercând să audă ceva. Era o liniște totală. Dar tocmai în acea liniște tata putea să audă unde era ascunsă suferința. Stătea nemişcat. Era o pândă fantastică. Doar fumul discret ce se ridica de la ţigara lui lipită în colţul buzelor mai mişca.

- O clipă numai, să nu ne înşelăm! întrerupea tata brusc tăcerea, scoţându-şi cu mişcări rapide stetoscopul de la urechi. Respiraţi adânc, vă rog! Şi de data aceasta, îmbrăţişându-l pe bolnav cu ambele braţe, îl asculta direct cu urechea.

- Da, încă o dată, vă rog!

Bolnavul, cu ochii mari aţintiţi către tavan, mai trăgea încă o dată, cu un rest de putere, puţin aer în trupul său firav. Aşa cum stătea, cu gura întredeschisă şi ochii imobili, părea că-l imploră pe Dumnezeu pentru încă un rest de viaţă.

- Dr. Haţieganu spune că uneori stetoscopul înşală, ştiţi,
şi de aceea mi-am permis... continua tata dezlipindu-şi urechea de pe trupul bolnav. Apoi, cu degetele lui fine, lungi ca de pianist, începea să ciocănească încet, rar şi atent pe mâna cealaltă, care pornea o stranie călătorie pe spatele suferind. Degetele cădeau într-un anumit ritm, căutând zona sensibilă. Bietul bolnav nu ştia nimic de Haţieganu, stătea cu mâinile slabe încleştate pe flanela veche ridicată-n sus şi aştepta ca omul acesta curios şi delicat să-i mai ofere un dram de sănătate.

- Da, nu e bine deloc, aţi fumat cam mult, spuse tata într-un târziu. De-acu', ţineţi minte, dacă vreţi să mă ascultaţi, aţi terminat cu ţigările! Nu vă jucaţi cu asta, că nu-i de glumă!

- Da, domnu' doctor! răspundea palid la faţă şi fără de vlagă bolnavul, trăgându-şi încet şi fară de putere pe trupu-i costeliv flanela veche şi strâmtă. Să vă dea Dumnezeu sănătate, domnu' doctor. Vă rămân dator. Am să vă aduc şi eu săptămâna viitoare nişte brânză de la stână că...

- Nu-mi aduci nimic! îl întrerupea tata brusc. Să vii doar să te mai consult o dată să vedem cum merge treaba. Şi ai o singură datorie la mine: să faci ce ţi-am spus. Ai înţeles?

Bolnavul înclina confirmarea timid din cap şi începea cu gesturi lente să se-mbrace. Tata se apuca să scrie o reţetă. Aşa, aplecat pe birou, concentrat la ceea ce scria, părea rupt din altă lume. Ţigara-i încremenită în colţul gurii despica aerul cu o dâră subţire de fum. Dincolo de pânza aceasta fină ce-i învăluia chipul se putea citi nasul lui acvilin, uşor coroiat, chelia generoasă şi ochii întredeschişi dar pătrunzători care dimpreună lucrau la farmecul lui uşor oriental.

Adus de valurile destinului în lumea aceea de munteni, tata făcea o figură aparte. Dar oamenii îl îndrăgeau tocmai pentru acea poartă sufletească deschisă oricând şi oriunde pentru orişicine căuta să-şi aline suferinţa, respectându-i în acelaşi timp, parcă într-un mod tacit, ca-ntr-o minunată coaliţie a tăcerii, povestea nespusă ce o purta cu sine. Tata venise în mica localitate Nehoiu din altă lume, total opusă muntelui, cea a

Dobrogei, a întinderilor nesfârşite, a dealurilor ce fuseseră odată munţi, a Dunării şi a Mării, dar şi din altă Românie, cea care nu cunoscuse nicicând comunismul. Şi pe cât era de deschis cu oamenii în viaţa de zi cu zi, pe atât de tăcut era faţă de acea lume pe care n-o putea uita şi care la rândul ei îl urmărea fară de voia lui la fiecare pas, ca un destin neterminat. Avea nesfârşitele lui tristeţi, tata, pe care şi le purta c-o discreţie sfâşietoare. Privea câteodată-n gol ca-ntr-o amintire care-l chema din răsputeri ca, odată ajuns la ea, să-l doboare fară cruţare. Singurătăţi venite parcă din alte lumi îl copleşeau atunci când lumea de aici nu-l mai putea observa. Retras în sine, departe de privirea oamenilor, semăna cu un vultur prins în captivitate ce-şi privea cu aristocratică silă cuşca, ştiind că poate să-şi desfacă aripile dar nu poate nicicând zbura.

Doctorul

Spitalul la care lucra era situat într-o clădire veche, frumoasă, ce aducea mai mult a conac boieresc decât a instituţie şi se afla la o mică distanţă de casă. Drumul tatei spre el era unul ritualic, căci îl conduceau în fiecare zi şi mai ales, în zilele de gardă, cei trei prieteni: Gogu, Pusi şi Nelu. Adică gâscanul nostru mare, semeţ şi teribil de inteligent, pisica şi câinele ciobănesc. Toţi trei formau un alai inedit. Lumea în localitate se obişnuise. „Trece domnu' doctor!" La poarta spitalului însă se-ntâmpla ceva aparte. Gogu şi Nelu făceau stânga-mprejur şi se-ntorceau solemn către casă ca la schimbul gărzii, rămânând ca a doua zi la ora fixă ştiută de ei cu o precizie de invidiat să vină să-l însoţească din nou pe tata pentru întoarcerea acasă. în schimb, pisica era privilegiată şi-l însoţea până la camera de gardă, evident rămânând peste noapte acolo şi ţinându-i de cald. Câteodată cocoţată pe vârful capului, pe post de căciuliţă în timp ce domnul doctor dormea. Ceea ce nu rămânea fară urmări dramatice, mai ales în ceea ce o privea pe mama.

- Să ştii că dacă o mai prind pe nenorocita aia că se mai ţine după tine, o arunc în Buzău! spunea ea furibundă.

Dar Pusi era extrem de deşteaptă. Avea un simţ al prevederii foarte dezvoltat şi nu se lăsa păcălită cu una cu două. în fiecare zi, de pe vârful gardului de la noi îl pândea pe bietul părinte din comună. Şi cum îl vedea că apare în capul uliţei încărcat de la vreo nuntă, botez ori înmormântare, îi urmărea din priviri sacoşele burduşite de pomeni adulmecându-le de la distanţă rafinat, cu o nobilă detaşare. Apoi fix după o jumătate de oră sărea gardul în gospodăria lui, mai bine zis direct la bucătărie. Nu exista să n-o vezi cum trage din greu prin iarbă o pulpă de găină, o aripă sau un cămat, iar în urma ei o avalanşă de strigăte şi-njurături care părăsiseră de mult tărâmul ortodoxiei. Asta era Pusi. în schimb, faţă de tata era de o fidelitate de invidiat. Domnul doctor avea astfel o escortă fantastică. Toţi trei ştiau că

în veşnica lui servietă din piele de porc, veche de un secol, de care nu se despărţea niciodată, alături de parafa, reţete, tensiometru se aflau tot felul de bunătăţi pe care le lua special pentru ei de la bucătăria spitalului. Tata iubea enorm animalele. In tinereţe fusese vânător. Ii plăcea să meargă în baltă la raţe. Şi de câte ori se-ntâlnea în Nehoiu cu cineva pasionat de vânătoare îşi deschidea tolba de amintiri. Peste pod, nu departe de spital, era familia Sebi, italieni rămaşi dintr-o fostă colonie ce-a fost cândva în Nehoiu. Erau vânători pasionaţi de urs, mistreţ şi cerb. Şi de câte ori treceau însoţiţi de alaiul lor de câini de vânătoare şi se-ntâlneau cu tata era imposibil să nu se oprească pentru câteva clipe şi să nu facă schimb de experienţă. Tata le povestea din amintirile proprii, mângâind în acelaşi timp cu multă tandreţe câinii ce se gudurau atât de prietenos în jurul lui. Toate acestea îi aduceau aminte de vremurile lui bune şi o nostalgie aparte i se strecura atunci în ochi. Dar tata mai avea ceva, în schimb, pentru care toată lumea îl aprecia. Era politeţea personificată. Pe stradă nimeni n-apuca să-l salute căci el era primul care-şi scotea reverenţios pălăria:

- Am onoarea, domnule inginer! Cu respect, domnul profesor! Sărut mâinile, doamnă! Sărut mâinile, duduiţă! Lucru pe care mama-n schimb nu-l aprecia foarte mult.

- Dragă, nu ştiu ce-l apucă dintr-odată pe Purec - aşa-i spunea ea lui tata, Purec - că este excesiv de politicos şi curtenitor cu toţi neaveniţii şi toate paţachinele, că mai are puţin şi salută toate pietrele şi toţi copacii de pe stradă!

Dar aşa era tata. Când se-ntâlnea cu un pacient, consultul se prelungea din cabinet pe stradă.

* - Spuneţi-mi cum mai staţi cu tensiunea, iubită doamnă... Apoi, la umbra unui prun din marginea drumului de ţară, venea o suită de sfaturi medicale: Urmaţi ce v-am spus eu, stimată doamnă, şi-o să vedeţi dacă n-o să-mi daţi dreptate! Apoi doamna, după ce tata îi săruta cu delicateţe mâna aplecându-se uşor înainte, pleca nu atât lămurită de sfatul medical cât ameţită total de spiritul curtenitor cu care acesta a fost dat. Alteori însă, când se-ntâlnea cu câte un bărbat, ataca direct:

- Ficatul, ce mai face ficatul? V-am spus că nu mai puneţi în gură strop de băutură! Lăsaţi medicamentele şi faceţi ce v-am spus... Regimul înainte de toate!

Ficatul îl asculta spăşit şi apoi, puţin ruşinat de ceea ce i s-a-ntâmplat în plină stradă, pleca salutându-l cu respect pe domnul doctor şi promiţându-i că-n viaţa lui nu va mai pune gura pe alcool. Mai pe seară, cine trecea pe la Grădina de vară din Nehoiu putea să vadă ficatul certat de tata cum îşi îneacă amarul la un şpriţ.

Şi astfel tata se plimba liber în Nehoiu, printre oameni şi cunoştinţe, dar şi printre spline, rinichi, plămâni şi alte organe ce aşteptau să fie vindecate. Pe atunci bolile erau mult mai cinstite şi directe cu oamenii şi parcă şi moartea mai puţin grăbită şi indiferentă, aşa cum este astăzi. în micul spital nu se puteau face analize şi-atunci ochiul clinic era esenţial. Iar aici tata avea o precizie de invidiat, un talent înnăscut în a diagnostica, de i se dusese vestea pe toată valea Buzăului.

- Al cui eşti, mă? mă-ntrebă un pădurar care mă prinsese fără permis.

- Sunt al lui domnu' doctor Purec, am bâiguit eu tremurând de frică, neştiind ce-o să mi se-ntâmple.

Pădurarului nu-i venea să creadă uitându-se la puştiul cu teneşi sparţi din faţa lui, din care şiroia apa, şi la nuiaua de alun prăpădită pe care-o ţinea în mână pe post de undiţă.

- Păi de ce nu spui aşa, mă? schimbă el radical glasul. Mă, taică-tău, domnu' doctor, să-i dea Dumnezeu sănătate, m-a salvat de la moarte acum câţiva ani când ăia de la Bucureşti mă trimiseseră acasă spunându-mi că n-au ce să-mi mai facă! Mie nu-mi venea să cred de transformarea subită. Din infractor ajunsesem obiect de recunoştinţă. Hai până la canton să-ţi dau ceva pentru dumnealui! mă-ndemnă pădurarul. Şi cu teneşii sparţi, din care ţâşnea apa la fiecare pas, cu pantalonii de trening în vine, uzi până la fund, l-am urmat pe pădurar. Acolo, la canton, s-a dus într-o cămară şi mi-a adus un coşuleţ acoperit cu molid, unde era nişte păstrăv afumat la brad. N-am mâncat ceva mai bun în toată viaţa. Către seară, când tata s-a-ntors de la spital şi i-am arătat păstrăvul s-a bucurat enorm. îi plăcea să mănânce

peşte. îi aducea aminte de Dunăre, de mare, de Dobrogea lui. I-am spus apoi ce mi s-a-ntâmplat şi, mai ales, mesajul pădurarului.

- Să-i spui lui domnu' doctor multă sănătate din partea pădurarului de la Siriu, ştie dumnealui, că mă cunoaşte!

- A, da, spuse tata cât se poate de simplu, este cel cu ulcerul. Aşa se ştiau pe atunci oamenii acolo. Aşa-i ştia tata şi tot aşa îl ştiau şi ei pe el.

Boala transforma oamenii în suferinţe, iar tata vindeca suferinţele cum putea şi le transforma înapoi în oameni. Iar oamenii aceia vindecaţi de el nu-l uitau niciodată.

- Efendi, tu salvat la mine când eu eram copil. Tetanus avut. Tu injecţie la mine făcut! i-a spus odată un turc la Constanţa, care stătea în genunchi în faţa lui şi-i săruta mâna. Turcul nu-l uitase după o viaţă de om. Iar eu atunci, încă o dată, am fost mândru de el. Peste tot unde viaţa l-a trimis ca medic lăsase în urma lui cu o teribilă discreţie fapte de acest fel.

Tata era atipic. Avea un fel socratic de a se apropia de pacient, dar cu atâta şarm încât şi boala, derutată, nu mai ştia ce caută acolo.

Prin curtea mică din care se-nălţau câţiva brazi, halatele albastre sau vişiniu închis se plimbau amărâte, fiecare cu suferinţa lor. Erau bolnavii. Pe micul spaţiu verde erau câteva bănci. Câteodată, un halat din acela, cu numărul de inventar cusut pe interior, la guler, se aşeza deznădăjduit pe una din ele, privind în gol şi nemaisperând la nimic. Asta până când venea doctorul Purec. Căci din clipa aceea se vedea un halat alb printre ele, cu o cutie de table subţioară. Bolnavii se adunau ca la un semn pentru un mare eveniment. începea întrecerea. Tata juca pe rând cu toţi, iar discuţia dintre cei doi jucători era cam aşa:

- Măi, Nicule, după câte vezi, şi azi am să te fac praf. Te antrenezi degeaba!

Nicu, adică bietul pacient, nu zicea nimic, dar arunca zarurile, apoi partida se-ncingea. într-o deplină tăcere, în care se auzea doar zornăitul lor pe tablă, se urmărea scorul. Când vedea că soarta înclina în favoarea bietului bolnav, tata zicea:

- Care vasăzică de asta îmi eşti?! Ei lasă, că am eu ac de cojocul tău! Şi jocul devenea din ce în ce mai strâns. Dar printre

zarurile aruncate, atunci când toţi începuseră să uite de bolile lor, tata începea tratamentul.

- Şase-patru, e rândul meu şi să nu uiţi ce ţi-am spus. Ai tăiat carnea definitiv, câteva luni!

- Da, domnu' doctor! răspundea Nicu, nemaiştiind la ce să se concentreze.

- Şi să-i spui şi soţiei să mă asculte. Să-i lase pe ăia de la Buzău cu analizele lor bune cu tot. Că poţi să mori cu toate analizele bune din lume! Spune-i să nu se joace. Ce naiba, aveţi doi copii... Cinci-trei. Ei, uite că te-am lecuit şi de data aceasta! spuse tata câştigând partida. Mă, ai înţeles ce ţi-am spus?

- Da, domnu' doctor, să vă dea Dumnezeu sănătate pentru t o t . . î i ura proaspătul învins.

- Mario! striga tata la femeia de serviciu care tocmai spăla un geam de pe secţie şi stătea cocoţată c-un picior în afara ferestrei ce dădea în curtea spitalului. Pregăteşte-te că vin şi te fac praf!

- Când doriţi dumneavoastră, domnu' doctor! răspundea Maria ştergând de zor geamul cu un ziar, ca să se usuce.

Tatei îi plăcea la nebunie să joace table. Juca cu tot spitalul şi de regulă era victorios. Numai Maria, femeia de serviciu, îl bătea întotdeauna cu o consecvenţă zdrobitoare. Ce mult îl iubeau oamenii pe tata pentru felul acesta de-a fi! Ce noutate pentru ei era amestecul acesta de omenie şi libertate! Cât de mult îi surprindea pe oamenii aceia constrânşi de griji, necazuri şi mai ales de frica invizibilă ce bântuia prin ţară, prin felul lui degajat de a fi! Dar pe de altă parte, Nehoiu avea şi altă lume în care tata se regăsea cu uşurinţă. Ce frumoase erau sărbătorile de iarnă!? Se creaseră, în acel Nehoiu, mici enclave de lume normală, firească, necontaminată de lumea sinistră de afară. Lipsa lui de importanţă şi sălbăticia locului îl protejau de minune. Tata îşi intuise cu precizie locul de retragere din faţa hoardelor roşii.

Doamna Vasiliu

în armată am avut un vis. Se facea că buldozere imense îmi dărâmau casa de la ţară, iar eu fugeam din cameră în cameră, plângând. Eram copil, dar alergând mă maturizam. O durere cumplită simţeam că-mi sfâşie sufletul. Cineva îmi dărâma copilăria. Apoi, dintr-odată totul s-a schimbat. Eram faţă-n faţă cu bătrânul meu tată. îmbrăcat în alb, avea în buzunarul de la vestă un ceas cu lănţişor de aur. îmi zâmbea cu o tristeţe infinită. Apoi m-am întors. Şi cât priveşti cu ochii se-ntindea marea. Un albastru liniştitor cu valuri ce invizibil îmi mângâiau sufletul distrus.

- Scoală bă, nesimţitule! se auzi glasul căpitanului venit în dormitor să ne dea deşteptarea.

M-am sculat speriat. în ziua aceea inima nu mai era a mea, o mână străină o ţinea strâns ca într-o menghină. Către seara am dat telefon acasă.

- Ne-au demolat casa! s-a auzit prin receptor glasul sugrumat de emoţie al mamei. Casa din Nehoiu era o casă mărişoară, făcută în stil tradiţional românesc, o moştenisem de la dna Vasiliu, soţia fostului primar, domnul Vasiliu, pe care comuniştii, odată ajunşi la putere, îl arestaseră. Mama o îngrijise pe bătrâna doamnă şi aceasta, neavând urmaşi, ne-o lăsase moştenire. Ştiu şi acum ce bucurie imensă am simţit atunci când ne-am mutat! Ce fericiţi eram! Scăpasem de mica locuinţă a lui Răducanu, unde plăteam chirie. Casa cea nouă era mare, avea multe camere, etaj cu balcon şi, mai ales, în spate, un cerdac larg, ţărănesc, care vorbea de la sine de generozitatea sufletească a celui ce o construise. Acolo, legat de sufletul ei primitor, mi-am petrecut cei mai frumoşi ani ai copilăriei şi adolescenţei.

- Hai s-o vezi şi tu pe dna Vasiliu! mi-a spus mama într-o zi, cu ceva timp înainte să ne mutam. Şi astfel, pentru prima oară, casa cea mare şi-a deschis şi pentru mine porţile. Un culoar lung, întunecos mă cuprinsese din toate părţile. O umbră ce nu se mai termina, la capătul căreia mama mă trăgea de mână ca să-mi arate sfârşitul unei vieţi. Apoi ştiu că dintr-odată s-a făcut lumină. Mama deschisese uşa ce da către un dormitor mare, generos, prin ferestrele căruia razele soarelui se revărsau într-o lumină alb-aurie dând strălucire de basm la tot ce atingea.

Mobila din alt timp mă aştepta să-mi vorbească despre o lume pe care nu o cunoscusem. Era lumea pe care o arestaseră comuniştii şi care acum, de spaimă, se-nghesuia toată într-o singură cameră. Undeva lângă perete, şifonierul vechi făcut dintr-un lemn nobil stătea însingurat, trist, ca un boier căruia „lumea cea nouă" reuşise să-i ia samavolnic toată averea moştenită din neam, dar nu reuşise să-i ia nimic din demnitate, martor tăcut dar zdrobit sufleteşte al unei lumi apuse.

Numai el ştia acum povestea hainelor ce zăceau mute între pereţii lui nobili de lemn de trandafir. Acolo, în inima lui plină de amintiri se mai afla, înghesuit de alte haine anonime, costumul de mire al domnului Vasiliu. îmbătrânit de vreme, strângea încă în braţele-i fară de vlagă rochia de mireasă a soţiei sale. încremenită de fericirea ce-i fulgerase odată viaţa, rochia albă-şi trăia somnul uitării în braţele iubitului ei. Tinereţea lor fusese fixată în fotografia îngălbenită de deasupra patului. Peretele alb ce se-nălţa din rama de alamă a patului părea şi el palid la faţă de suferinţa muribundei. Acolo, sub iconiţa Maicii Domnului, se afla fotografia lor, care mă privea. Ochii lor senini, fericiţi nu pozau ci priveau aparatul de fotografiat direct în faţă, învăţându-l parcă să surprindă eternitatea. Capetele lor uşor aplecate unul spre altul îşi lăsau fotografiate cu graţie sufletele. De acolo, din mica ramă mă priveau alţi români. Frunţi înalte, priviri limpezi sfidau parcă timpul. Mă născusem într-o Românie cu priviri piezişe, viclene în care oamenii fuseseră speriaţi şi apoi învăţaţi cu de-a sila să ascundă şi să se

ascundă. Dar de acolo, de sus, România dispărută mă privea drept în faţă. Ca pentru o secundă am respirat un alt aer. Apoi, ca un oftat, totul a dispărut, lăsând în spate o imensă durere. Oamenii aceea învăţaţi cu cinstea nu prevăzuseră nenorocirea ce avea să vină asupra lor.

Bătrânul şifonier ştia toate astea şi de aceea acum îşi ţinea uşile închise ca un ultim protest în faţa lumii noi ce năvălise peste el. O masă mare şi veche înconjurată în tăcere ca într-o rugăciune de scaune triste şi singure stătea şi ea încremenită de durerea surdă ce plutea în aer.

Câţi oameni oare n-or fi stat în jurul ei cândva, în vremuri de glorie? Câte poveşti şi vieţi nu cunoscuse? Câte dispute aprinse, ce acum nu-şi mai aveau rostul, ascultase? Câte gânduri nespuse plutiseră deasupra ei? Dar scaunele ce o înconjurau nemişcate de vreme, oare câte destine dispărute n-au găzduit?

Aerul disperat de despărţirea iminentă tăcea şi el. în acest aer care se prăbuşea peste noi ca o lacrimă imensă am intrat. Dna Vasiliu, acoperită cu plapuma subţire, stătea întinsă pe un aşternut alb, curat. Cu capul rezemat pe pernă privea dincolo de noi. Patul însuşi era un preludiu al morţii. Corpul ei se topea în el cu fiecare respiraţie. Mâna ce răsărise deasupra aşternutului ca o lumânare uitată pe un mormânt singuratic s-a ridicat încet, s-a-ntins într-un ultim efort către fruntea mea de copil şi m-a mângâiat. A fost ca o respiraţie. Şi abia atunci ochii ei albaştri, plecaţi într-un „dincolo[11] infinit, s-au întors din depărtări şi m-au privit. Pentru o clipă am simţit că întregul cortegiu de dureri şi suferinţe s-a dat la o parte cu o reverenţă, ca să facă loc dragostei.

- Ce copil frumos ai făcut, dragă Lory! şopti ea mamei. Apoi mâna care mă mângâiase se retrase şi privirea plecă acolo de unde venise.

Era tot o zi frumoasă de vară când s-a făcut înmormântarea şi de aceea pentru mine totul părea mai mult o sărbătoare. Camionul cu platforma acoperită cu covoare fusese

tras în faţa casei. După ce a fost urcat coşciugul sus, cineva m-a luat în braţe şi m-a urcat lângă sicriul unde stătea cea care cu câteva zile înainte mă mângâiase. Şoferul a claxonat prelung şi aerul cald de vară a devenit dintr-odată tragic. Claxonul maşinii izbea miezul verii ca un strigăt de despărţire. Apoi s-a pornit convoiul. Ca un trosnet din cer căzu plânsetul de jale al celor două femei de lângă sicriu. Erau bocitoarele! Jeleau moartea şi strigau năprasnic:

- Unde te duci, tanti Vasiliu? Unde te duci!?...

Dar dna Vasiliu, întinsă în sicriu, nu spunea nimic. Şi atunci strigătele deveneau şi mai stridente. Biciuiau aerul, sfâşiind parcă seninul zilei superbe de vară, vrând parcă să facă cerul să suspine. Apoi, brusc, bocitoarele s-au oprit din plâns şi au început să discute în şoaptă de-ale lor, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Vorbeau despre prosoape şi despre lumânări, despre pomană. Inima mea de copil s-a liniştit. Dar din nou camionul se opri la o intersecţie şi şoferul claxonă lung. Aerul prinse din nou consistenţa unei dureri fără de margini. Maşina care transporta moartea se tânguia şi ea. Şi iarăşi strigară bocitoarele, sfâşiind bucuria verii cu ţipetele lor.

- Unde te duci, tanti Vasiliu? Unde te duci?...

Dar aerul cald ca o ceară topită din care puteai să faci o imensă lumânare nu spunea nimic. Stătea mut ca lumea în care intrase dna Vasiliu.

în depărtare se vedea clopotniţa bisericii din Valea Nehoiului. Aerul devenise mai torid, iar convoiul înota încet în zăpuşeală, şerpuind imperceptibil în amiaza zilei ca un râu inert din Bărăgan. O bocitoare îşi şterse cu basmaua broboanele de transpiraţie de pe faţa care nu vărsase nicio lacrimă. De fapt lumea dnei Vasiliu fusese omorâtă cu mult timp mai înainte. Fusese condamnată să nu mai fie. Lumea cea nouă care venise se grăbea şi această lume creştea spontan, fără de amintiri.

Cel ce ne dărâmase casa era primarul Popescu. Primar comunist. Mai dărâmase şi alte case în numele sistematizării. Dar într-o zi, pesemne când se aştepta mai puţin, în mod

surprinzător muri şi el. Dar nimeni la înmormântarea lui n-a plâns, nimeni. Pământul îl primea ca pe-un blestem. în spatele coşciugului lumea arunca cu pietre şi-l huiduia. Era pentru prima dată când moartea nu era respectată.

Apoi mama ne-a spus că ne-au dat două camere undeva lângă fabrica de lemne, într-un bloc.

Acolo, la Nehoiu, în spatele blocului unde primăria „ne dăruise[41] două camere după ce ne dărâmase bătrâna casă ţărănească se afla o mică grămadă de gunoi. într-o zi, pe fereastra de la bucătărie am văzut ceva ce semăna cu ţipătul neauzit şi tragic al unei vieţi.

O haită de câini vagabonzi, flămânzi, căutând de mâncare printre resturile aruncate de la ferestrele blocului, iar în spatele lor, fără să se mişte, stătea demn un câine mare de rasă. Era un dog Arlechin slab, vizibil bătrân şi bolnav. Frumoasa-i blană era roasă pe alocuri ca un palton purtat de un aristocrat naţionalizat şi lăsat să moară într-o lume proletară. Aştepta calm liniştit, destinul necruţător la care fusese condamnat.

Pe holurile întunecate ale blocului i-am aflat povestea. Nişte turişti britanici l-au lăsat pe încredere unor localnici, dăruindu-le şi bani ca să-l îngrijească. Părăsit, departe de ai lui, lăsat într-o lume străină şi violentă, bătrânul dog privea cu ochi tulburător de trişti cum haita tânără de câini vagabonzi scurma prin maldărul de gunoaie, înnebunită de foame.

Şi nu ştiu de ce, dar din privirea aceea a lui detaşată, marcată parcă de o fatală şi iremediabilă durere ascunsă am înţeles într-o secundă privirea de-o viaţă a tatălui meu.

Era iarnă, veneam de la liceu şi deodată, în mijlocul unei cozi mari, cu oameni umiliţi ce-şi luau raţia de ulei, l-am recunoscut pe tata. Cu plasa de plastic în mâna-i fragilă, tremurândă, cu care consultase mii de pacienţi, bătrân dar demn, el nu se-nghesuia. Privea ca şi dogul acela undeva departe. Şi-abia atunci am simţit că lumea cea nouă, care venise să ordoneze egalitatea, nu reuşise.

America

Un aparat de radio, cu un difuzor după o pânză şi cu o lampă mică din care răsărea o lumină verde ce oscila în funcţie de frecvenţă. în luminiţa aceea verde eu vedeam ţări întregi şi, mai ales, oameni.

Dar tata nu vedea nimic, asculta atent, concentrat ca şi cum aştepta să se întâmple ceva! încordarea aia a lui de oţel mă facea să simt că şi zidurile ascultă şi că dincolo de ele se află mii de urechi şi de guri anonime ce aveau de gând să spună ce se-ntâmplă la noi în casă.

„Aici Vocea Americii - Washington![1]*

După pânza ce astupa difuzorul, America părea o ţară a minunilor, o ţară de o frumuseţe rară în care în fiecare zi era Duminică. O ţară cu un singur anotimp - **vara,** în care oamenii trec unii pe lângă alţii zâmbind mereu. Oameni frumoşi, înalţi, buni şi mai ales drepţi. Da, mai ales drepţi, căci acolo aveam sentimentul că trăieşte Dreptatea! Iar tata o aştepta să vină!

Şi iată că într-o bună zi, în mica ţară legată la gât cu o cravată roşie şi la picior cu lanţuri de fier, în care mă născusem, minunea părea ca se-ntâmpla.

- Dragă, azi vine americanca, îi spuse într-o zi mama, tatei.

Eram în clasa a III-a, la internat, când într-o zi, în plină oră de limba română, pe uşa clasei în care învăţam îşi face apariţia America însoţită de mama mea. America era o doamnă trecută de patruzeci de ani, îmbrăcată toată-n roz. Rozul acela contrasta atât de mult cu cenuşiul clasei încât dintr-odată am înţeles libertatea şi măreţia acelei ţări. Pe cap America purta o pălărie înaltă ca un turn din care sute de fulgi mici tremurau la cea mai mică mişcare a capului, umplând aerul cu invizibile adieri.

De la distanţă părea un mic acvariu în care zeci de peştişori fugeau înnebuniţi după hrană. Dar acele invizibile adieri îmblânzeau parcă într-o clipă aerul crispat al clasei bolnave de gesturi dure, bruşte. „Ce pasăre ciudată![11] mi-am spus.

Apoi am văzut cum intimidată, „tovarăşa" învăţătoare se grăbea să se prezinte. îmbrăcată modest, în culorile triste ale ţării, proiectată pe fundalul negru al tablei, semăna cu un şoricel cenuşiu ce se zbătea într-o cuşcă invizibilă.

„Uite România!", mi-am spus. Apoi doamna în roz, cu castelul de fulgi plutitori în cap, adică America, i-a întins mâna. România era pierdută, nu ştia ce să mai facă şi, vizibil, excesiv de politicoasă. O mai văzusem pe tovarăşa învăţătoare amabilă şi puţin speriată atunci când în clasa noastră intra din când în când directorul şcolii, dar ca astăzi n-o văzusem niciodată. America, în schimb, se purta firesc, degajat, aşa cum îi stă bine unei mari puteri. Ce mic şi neînsemnat mi s-a părut atunci omul acela din fotografia mare aşezată deasupra tablei! Ni se spusese că este conducătorul ţării. Şi el, săracu', pe lângă aerul degajat de doamna în roz, părea pentru prima oară anonim şi cumplit de singur.

- El este, a spus mama arătând spre mine. Atunci America mă fixă cu privirea şi într-un târziu, plină de duioşie, îmi spuse:

- Uite, ţi-am adus ceva! şi în mâna ei întinsă am zărit un pacheţel.

- I-a dat gumă de mestecat, *chewing-gum*\ au spus copiii într-un gând comun şi o gelozie groasă ca o ceaţă s-a aşezat în jurul meu.

Ce generoasă era America cu mine! Ce dreptate avusese tata s-o aştepte!

Numai că acasă, mai târziu, am aflat că nu asta este America pe care o aştepta tata. Cea care a intrat pe uşă era doar o americancă şi nici aia întreagă, era dna Coca Baker, adică Cocuţa de peste pod de la Nehoiu, fata dnei Bolovan, ţărancă

autentică şi care imediat după război se măritase cu un pilot american. Şi acum, după mai mult de douăzeci de ani, venise din nou pentru o vizită scurtă în România.

Apoi, nu ştiu de ce, anii au trecut fulgerător, fară definiţie între ei, cenuşii, cerniţi, bolnavi de-o nefirească modestie şi parcă înghesuiţi de spaimă, unii-n alţii, ca şi cum în faţa destinului necruţător ar fi vrut să fie împreună.

Final

într-o dimineaţă la ora 5 a murit tata.

Era toamnă. O vreme închisă, tristă ca un veac siluit de om să nască o istorie bolnavă. Eram cu toţii în apartamentul blocului sărăcăcios. Stătea întins în dormitor, cu aceeaşi faţă nobilă cu care trecuse prin viaţă. Pe seninătatea acestui chip moartea nu-ndrăznise să scrie nimic. în costumul maro, mâncat la rever de o molie, bătrânul boier sfida parcă pentru ultima oară zidurile de beton ale puşcăriei civile în care fusese condamnat să trăiască. Pe la ora 9 a venit poştaşul să-i aducă pensia.

- Să nu spuneţi că a murit, ne-a zis mama în grabă cu glas tremurând, că nu-i mai dă pensia şi n-avem de ajuns pentru înmormântare.

- Ce face domnul doctor? a întrebat poştaşul intrând pe uşă plin de viaţă, cu geanta lui veche de piele plină de hârţoage aninându-i de umăr.

- Doarme... a răspuns mama. Este puţin răcit... Am să semnez eu pentru el.

Apoi a urmat o tăcere adâncă. Obiectele parcă îngheţaseră ţinând în ele secretul. Nimeni nu mai voia să respire. Doar mâna poştaşului, cu degetele lui osoase, pline de tuş şi cerneală, se mişca rapid numărând banii. Apoi degetele acelea nervoase îi dădură mamei chitanţa s-o semneze.

- Să-i spuneţi sănătate din partea mea, că tare mi-e dor să mai schimb o vorbă cu dânsul... E un om tare cumsecade!...

Poştaşul plecă. Ultima pensie stătea încremenită pe masă. Inerţi, tăcuţi şi singuri, fără de stăpân, banii nu mai îndrăzneau să aibă valoare. Veniseră doar să-l ajute pe domnul doctor pe ultimul drum. Dar cineva parcă-i ucisese şi pe ei. Mama ordonase morţii să mai aştepte şi pentru o clipă moartea

s-a supus. De dincolo, din camera de vizavi se strecura încet în casă şi-n suflete tăcerea unei alte lumi. în sărmanul bloc mai murea neştiută de nimeni o frântură din România uitată.

Ploua mărunt în cimitirul de lângă Gară. Ploaia amplifica tristeţea şi singurătatea crucilor, grăbind parcă şi groparii să sape mai repede. Pământul însuşi, proaspăt deschis, nu mai avea răbdare. La capătul sicriului stăteau: părintele ortodox, unchiul meu, fratele şi puţinii prieteni ce ne-au însoţit. Mama i-a pus tatei un fular la gât, apoi, cu mâinile tremurânde, i-a îndesat pe capul neclintit o căciulă de blană.

- Să nu-i fie frig acolo unde se duce! a spus.

Mă uitam printre crucile din jur să văd dacă nu cumva, ca un semn al recunoştinţei pentru fidelitatea de o viaţă faţă de ei, americanii au să vină.

Dar ei n-au venit. Şi-atunci, în clipa aceea, pentru mine un continent de aşteptare se scufundă. Mişcările groparilor, repezi, nervoase, lovite continuu de ploaia măruntă de toamnă păreau cumplit de grăbite faţă de chipul acela liniştit şi nobil pe care pământul îl aştepta tăcut ca să-l primească. îmi venea să strig să-i rog să mai aştepte. Să mai aştepte puţin, să nu se mai grăbească atâta şi să le spun că de-acum un alt timp se va aşterne între mine şi el. Dar mâinile lor noduroase, aspre, învăţate de ani de zile cu munca grea se mişcau cu febrilitate ca şi cum uitarea n-ar mai fi avut timp s-aştepte. Şi atunci, în clipa aceea, ca un ultim strigăt de durere, m-au copleşit amintirile, îmi reveneau în minte haotic, fără vreo ordine anume, dar puternice şi tăioase, ca şi cum şi-ar fi cerut dreptul la viaţă.

- Ce-ai învăţat astăzi la şcoală? mi-am amintit brusc că m-a întrebat într-o zi când mă întorceam de la liceu.

- Despre înfiinţarea Partidului Comunist! i-am răspuns eu ca un automat, ca şi cum încă mai eram la ora de istorie.

De ce oare oi fi reţinut neclintirea lui din acel moment? De ce oare oi fi reţinut şi faptul că nici măcar nu-şi ridicase ochii să mă privească? Tăcerea lui era ca o absenţă din

lume. Cufundat mai departe cu ochii aţintiţi în ziarul pe care îl avea în mână, dar cu privirea undeva departe.

- Vezi că am pe raftul doi din bibliotecă o carte despre viaţa Reginei Maria! îmi spune el neridicându-şi ochii către mine şi răsfoind mai departe ziarul inutil pe care îl avea în mână.

Şi apoi de ce mi-a revenit în minte brusc, fară de nicio legătură, noaptea cumplită a cutremurului? Oamenii aceia disperaţi care coborau înnebuniţi de groaza morţii pe scara îngustă a blocului, călcându-se de spaimă în picioare unii pe alţii. Voiau să trăiască cu orice preţ. Iar eu printre ei, luat de valul groazei, fugeam cât puteam de tare, neuitându-mă o clipă în spate. Eram speriat ca niciodată. Stăteam la parter şi de aceea am ajuns repede în stradă, unde deodată, brusc, m-am oprit. Pământul mi se clătina sub picioare, facea valuri. Dar în faţa mea, straniu pentru situaţia aceea, stătea un om în picioare, drept, cu o servietă în mână, şi care mă privea liniştit. Şi atunci nu ştiu de ce mi-am adus aminte că-l lăsasem pe tata singur în casă. M-am pomenit apoi fugind disperat în sensul opus puhoiului mulţimii ce se revărsa strigând de spaimă pe scara blocului ca lava nestăpânită a unui vulcan ce tocmai începuse să irumpă. Fugeam în acelaşi timp şi împotriva fricii care mă stăpânea pentru ceva mai puternic decât ea, pentru tata. Cu copii în braţe, oamenii se loveau deznădăjduiţi unii de alţii, înnebuniţi de groaza morţii pe scara îngustă a blocului. Strivit între pereţii de beton şi trupurile lor disperate am reuşit în cele din urmă să intru în casă.

- Tată, hai afară, că murim!

Blocul scârţâia din toate încheieturile. Se auzea de peste tot un zgomot sinistru, ca un vuiet ce prevestea moartea. Sunetul acela îngrozitor de sfârşit de lume îmi pătrunsese în suflet. Dar tata, cu mâinile lui fine, sprijinindu-se de cuier, îşi căuta calm din priviri galoşii.

- Unde naiba i-am pus, măi, băiete? se întreba el intrigat, absorbit de un timp ce nu avea de-a face cu catastrofa.

- Murim! strigam disperat. Hai odată afară, că murim!

- Stai, mă băiete, că nu este nicio grabă, îmi spuse el liniştit şi, încercând să-şi potrivească vârful piciorului în galoşul pe care tocmai îl găsise, adăugă: Se vede că n-ai apucat bombardamentele din război şi nici cutremurul din ’40.

Apoi, cu paşi rari, încălţat în sfârşit cu galoşii lui, ieşi din apartament. Pe scara blocului nu mai era nimeni. Undeva, la depărtare de bloc, o mulţime mută şi îngrozită ne aştepta. Stăteau aşa nemişcaţi, îngroziţi de spaimă şi se uitau la noi, cum am ieşit pe uşa pustie a scării, ca la doi strigoi apăruţi în noapte. Stăteau neclintiţi ca nişte statui ale groazei şi nu îndrăzneau să se întoarcă în casele lor. în noaptea aceea, brusc, viaţa le devenise mai importantă decât mica lor avere agonisită cu atâta trudă.

- Ei, vezi că nu-i nimic? îmi spuse tata făcând doi paşi dincolo de scara blocului şi uitându-se pentru o clipă în sus. Apoi, calm intră înapoi în bloc. Trase cu grijă uşa după el din reflex, ca nu cumva să se facă curent pe scară. Dispăru înghiţit apoi de întunericul holului. Oamenii-l priveau uluiţi şi nu le venea să creadă. Atunci, în clipa aceea, el era singurul locuitor al blocului. Restul stăteam afară în noapte şi în frig.

Şi din nou prezentul mă plesni cu putere în faţă. Sforile se înfăşurau încordate ca un strigăt mut, dureros, fără cuvinte, în jurul coşciugului din lemn ieftin. Mâinile bătătorite de muncă şi pline de pământ ale groparilor prinse de corzile întinse la maxim ca de un şarpe invizibil ce se încolăcise în jurul lor coborau în groapa umedă pe cel care îmi fusese tată. Realizam că rămăsesem singur într-o Românie schilodită pe care el o străbătuse cu o infinită tristeţe. Realizam că pământul mi-l răpea pentru totdeauna.

Când m-am născut, el avea 53 de ani. Apărusem pe lume prea târziu ca să-l pot cunoaşte şi mă părăsea prea devreme ca să fi avut timpul să-l iubesc aşa cum se cuvine. Şi atunci, brusc, ca o ultimă încordare a vieţii înaintea morţii, o ultimă amintire mă copleşi. Ceva care, pesemne, trebuia să

înfrângă măcar pentru o clipă indiferenţa pământului rece care îmi înghiţea tatăl. Ceva peste care uitarea să nu se poată aşeza oricum şi ţărâna să nu-l astupe nicicând.

Undeva, pe plajă la Mamaia, când comunismul abia intrase în ţară de câţiva ani, un cal bătrân, costeliv, trăgea din greu o căruţă-ncărcată cu gunoi. în dreapta lui un om scund, slab, cu mişcări rapide şi rele îl biciuia fară cruţare, înjurându-l necontenit. Voia să alerge. Dar calul nu mai putea. Fiecare înfigere a piciorului în nisip îi clătina trupul slab. Hamul era întins la maxim. Acolo unde biciul i se lipea de trupul costeliv, camea-i tremura ca o groaznică tresărire. Privea în jos cu ochii pierduţi în nisipul umed în care-şi înfunda cu greu picioarele. La fiecare pas simţeai că vrea să se-ngroape în plaja singură şi tristă. Părea bătut şi umilit de-o eternitate. într-un sfârşit căruţa ajunse la un dig. De-acolo, de sus, omul cu biciul aruncă gunoiul în valurile mării. Marea-l înghiţi tăcută. Valurile albastre şi curate îl acoperiseră, rămânând nepătată şi iertându-l parcă pentru că există. Pentru o clipă calul fusese eliberat din hăţuri şi lăsat liber. Stătea nemişcat, neîndrăznind să mai meargă. îi era frică să nu mai fie lovit. Valurile îi mângâiau picioarele înfipte-n ţărm. Aşa, de departe părea o statuie suferindă pe care nici pescăruşii nu-ndrăzneau să se aşeze. De undeva din pustietatea aceea apăru ca din pământ o tânără doamnă ce se plimba singură pe plajă. Privi calul, se apropie de el şi-l mângâie cu blândeţe. Calul tresări uşor, ca la ceva cunoscut, dar depărtat. îşi înălţă capul din pământ pentru prima oară. Ochii nu-i mai erau speriaţi.

- Pot să-l călăresc? îl întrebă ea politicos pe stăpânul calului. Acesta îşi ridică leneş privirea goală şi parcă îngheţată într-o veche răutate şi spuse:

- Poţi să-i faci ce vrei, cucoană, că oricum nu mai e bun de nimic!

Doamna îl luă uşor de căpăstru, îl mângâie din nou pe coamă şi-ncet, încet, îl băgă în apă în aşa fel încât valurile îi ajunseră pân' la grumaz. Apoi, cu mişcări delicate începu să-i

toarne apă pe spate şi să-l spele. Păreau doi îndrăgostiţi. Calul se lăsa în voia mângâierilor. Apa mării şiroia pe trupul lui slăbit şi obosit ca o binecuvântare. Apoi tânăra doamnă îl duse-ncet, încet, din nou pe plajă. îi luă capul în braţe, îl ţinu o clipă la piept, apoi cu o mişcare lejeră ca de fulg, îl încălecă. Calul tresări din nou ca de o amintire plăcută ce-i străbătu trupul bătrân ca un fior. Apoi începu să alerge. Nu mai era cel de la căruţă, era un altul, de o nobleţe fară seamăn. Asculta cu atenţie comenzile date şi trecea pe nesimţite de la galop la trap. Un trecut reînvia în el. Calul şi călăreţul făceau dimpreună o lume pe care omul cu biciul o privea cu dispreţ. Sprijinit de căruţa goală, aştepta să-l înhame din nou. Nimic nu-l impresiona. Lumea din care venise n-avea nevoie de cei doi. După un scurt timp tânăra doamnă descălecă. îl mângâie pentru ultima oară pe coamă şi-şi plimbă mâna pe crupa lui ca-ntr-o lungă şi dureroasă despărţire. Acolo degetele-i fine descoperiră ceva ca o pecete săpată uşor în piele. Ridică mâna şi-o privi. Era scris: „Grajdurile regale".

- Dumnezeu să-l ierte, spuse preotul trezindu-mă din gânduri.

- Dumnezeu să-l ierte! am repetat noi.

Ploaia se-nteţise şi mai mult. Bulgării de ţărână cădeau rapid pe capacul ieftin din brad al coşciugului. Pământul mai înghiţea încă un destin nobil. Calul regal murise!

Iarba

Hai, revoltă-te, popor al meu!
Fii ca nisipul deşertului ridicat de furtună!
Fii ca valurile mării ce izbesc necruţător malurile!
Strigam plin de indignare, încercând să salvez ce se mai putea salva.
Nu pot, copilul meu!... mi-a răspuns o voce.
Pentru că eu nu sunt nisipul deşertului
Şi nici valul mării.
Eu sunt iarbă!
Şi dacă m-aş smulge din pământ
Aş lăsa mormintele noastre dezvelite,
Iar eu sunt acoperişul şi memoria lor.
Nisipul n-are amintiri,
Iar marea este uitarea însăşi.
Nu-mi cere să mă ridic, fiul meu
Căci ar însenina să-mi uit dragostea ce mă ţine strâns legată de ţărână.
De dragul ei mă las călcată-n picioare de toţi şi de toate.
Şi-apoi, nu uita!
Nu toţi oamenii sunt oameni, copilul meu.
Unii sunt doar promisiuni!
Dar când vine timpul, eu mă deschid şi pentru unii şi pentru alţii.
Căci nu din plămada celor ce se revoltă simt făcută,
Ci din plămada celor ce rabdă şi tămăduiesc!
îmi spuse iarba.
- Dar atunci fa ceva! am strigat la ea tulburat.
Nu mă lăsa singur, zdrobit în faţa lumii!
Popor laş se spune că suntem
Neam de nimic!
Atunci iarba tăcu.

Și-odată cu ea pământul părea că se scufundă în alt timp.
O boare ușoară se pomi dinspre munte
Și ea se legăna ușor ca un suspin
Dar, pe neașteptate, fără de nicio veste
Vântul se înteți năprasnic.
Nu m-așteptam, eram surprins.
Crengi rupte zburau acum pe sus,
Deasupra capului meu.
O vijelie cumplită se abătu pe pământ,
Crăpase iadul!
Și un tunet se grăbi să-l anunțe,
Iar un fulger să-i lumineze calea
La seninul lui.
Apa țâșni din munte, neașteptat
Ca o armată ascunsă
Ce ataca necinstit pe la spate
Frângând apoi tot ce-i stătea în cale.
Seceraţi căDeau copacii nevinovaţi!
Râuri cu apă tulbure acopereau pământul,
Buștenii rupți din munte se prăvăleau la vale.
Bolovanii cu capul izbit de stânci scuipau în negură fulgere mici
De parcă prima oară apa se-mpăca cu focul,
Prăpădul venise ca o hoardă sălbatică,
Iar iarba mea n-avea unde să se-ascundă.
- Fugi! am strigat eu disperat.
- Predă-te!
Dar ea, fară de niciun cuvânt se lăsă înghițită de ape,
Smulsă din mal
Și dusă la vale de volbura neagră.
Doar vaierul cutremurător al furtunii se auzea acum.
- Iartă-mă! am strigat atunci din răsputeri.
Nu te-am înțeles!...
Dar totul era prea târziu.
Ploaia se-nfurie și deveni grindină,
Acolo, sus, unde volbura nu ajunsese

Bătea acum piatra
Lovită de sus de milioane de ciocane nemiloase.
Fiecare fir de iarbă era un martir,
Dar ţărâna era credinţa lui
Şi neputând s-o părăsească
Cădea frânt cu pieptul
Plin de rugăciuni nespuse.
Şi cu cât îşi îndura în tăcere soarta
Cu atât volbura se-nfuria şi mai tare.
- Am să te smulg din rădăcină
Şi-am să-ţi dezgrop morţii!
Blestema vijelia, vrând s-o sperie şi mai tare.
Dar iarba tăcea, mută se arunca în moarte.
Şi atunci natura sălbatică, pentru prima oară se-ndoi de sine.
Apoi, ca din senin
La un semn necunoscut
Totul se potoli.
Vântul şi ploaia dispăruseră
Ca şi când n-ar fi fost nicicând,
Aerul stătea nemişcat ca un mort
Şi nicio boare nu-ndrăznea să-l mai tulbure.
O linişte de cimitir distrus
Se aşează peste dealuri.
Atunci, dintre nori
Apăru neaşteptat soarele.
Lumina fară să vrea rănile muntelui.
Undeva-n depărtare, pădurea-şi plângea
Morţii fară de cruce; brazii tineri duşi la vale.
Râul încerca să-şi revină în matcă
Strigându-şi numele din stâncă-n stâncă,
Dar unele, vai... lipseau,
Fiind duse de valuri mai departe.
Şi-atunci, pentru o clipă
Râul se-aduna în sine
Ca într-un geamăt de surdă suferinţă

Şi-n locul stâncii dispărute făcea un ochi de apă
Ca o lacrimă veşnică
într-un mormânt viu
în amintirea acelei stânci ce rezistase până la capăt.
Soarele încălzea acum dealul
Ce-şi pierduse o parte din trup în încleştare.
Şi el luptase cum putuse,
Dar acum era o râpă,
O groapă hâdă, un hău
Pentru florile nevinovate ce crescuseră cândva pe el.
Undeva, în înaltul cerului
Un uliu ţipa făcând rotocoale mari,
îşi căuta înnebunit cuibul pe care furtuna i-1 luase.
Păşeam încet peste pământul frânt,
Dar fiecare pas al meu era o durere surdă ce trebuia să calce, ca să meargă mai departe, peste o altă durere cu infinit mai mare... ţărâna fără de iarbă.
Abătut mergeam
Cu capul în jos
Şi-atunci am simţit că o altă înţelegere
îmi cuprinsese inima,
O greutate nevăzută
îmi apăsa umerii sufletului,
O flacără îmi ardea conştiinţa.
- Cum ai putut să spui ceea ce-ai spus?
Căci furtuna nu poate să-i facă nimic mării!
Cel mult, ţărmului pe care-1 goneşte de o eternitate!
Iar nisipul tot nisip rămâne atunci când deşertul se hotărăşte să doarmă.
Toate acestea cunosc somnul!
Dar iarba ta,
Atât de simplă şi umilă,
Pe care şi tu o călcâi ca să mergi, iar ea tăcea la fiecare pas al tău
Când mai dormea?... Ce somn avea?
într-o băltoacă, plină de noroi

Ca din senin căzu o picătură de apă curată.
Credeam că ploaia începe din nou,
Am ridicat capul,
Dar cerul era mai senin ca nicicând
Şi-atunci mi-am dat seama
Că cineva din mine plânge
Fără ca eu să ştiu.
-Tu cine eşti? am întrebat.
- Sunt iarba pe care tu ai certat-o! mi-a răspuns ea.

Cuprins

Agrafa 5
Am aflat cine sunt 12
Leşinul 16
Nebunul 21
Vis veneţian 25
Simple neputinţe contemporane 27
Naşul 28
Interviul 30
Două soluţii diferite 33
Turneul 35
O întâmplare românească 38
Insula UITĂRII 43
Seceta 47
Cei doi peştişori 49
Alice 55
Ursică 57
Pasărea trufaşă 59
Domnul Marin 61
Oraşul inimă 62
Urma 70
Noapte bună, copii! 72
Omul care m-a văzut 84
Dreptatea vulpii 85
O mică introducere 99
Cele două Românii şi Vrăbiuţa 102
Omul-mac 109
Suflet românesc 113

Un popor aparte 117
„Tinereţe Iară bătrâneţe şi viaţă fară de moarte" 119
Basmul 123
Corăbierul 127
Mioriţa 129
întâlnirea 137
Sensul naşterii 138
Acest destin paradoxal 140
Propunere 142
Replica 143
Marşul tăcut al poporului român 145

Tata 157
O neclintire salvatoare 160
învingătorii 162
Doamna Popescu 165
Paşaportul spre libertate 166
Pilotul 169
Uite un om 170
Vânătoarea 172
Excursia 173
Consultul 179
Doctorul 182
Doamna Vasiliu 187
America 192
Final 195
Iarba 201